EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 24.5.2023
SWD(2023) 603 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE,

Zpráva o Česku 2023

Průvodní dokument k

doporučení pro DOPORUČENÍ RADY

k národnímu programu reforem Česka na rok 2023 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2023

{COM(2023) 603 final}

European Commission

Czechia

2023 Country Report

STRUČNÝ PŘEHLED HOSPODÁŘSTVÍ A ZAMĚSTNANOSTI

Oživení české ekonomiky brzdí globální problémy

Oživení Česka po pandemii narušila ruská útočná válka proti Ukrajině. V roce 2022 vzrostla česká ekonomika o 2,5 %, přičemž její růst tlumila zhoršující se finanční situace domácností, zpomalující zahraniční poptávka a ustupující problémy v globálních hodnotových řetězcích. Očekává se, že hospodářská aktivita se mezičtvrtletně v prvním čtvrtletí roku 2023 zvýší o 0,1 %, ale poté opět nabere na síle a koncem tohoto roku překoná úroveň před pandemií. V roce 2023 se předpokládá růst HDP o 0,2 % a v roce 2024 o 2,6 %.

Investiční činnost by měla těžit z politiky soudržnosti a z prostředků Nástroje pro oživení a odolnost. Očekává se, že růst investic a zahraniční poptávka budou v roce 2023 hlavním motorem ekonomické aktivity, a to i přes to, že na investice negativně dopadlo zhoršení finanční situace podniků a zpřísnění finančních podmínek. Očekává se, že spotřeba domácností bude v roce 2023 stagnovat v důsledku poklesu reálného disponibilního příjmu. V roce 2024 však bude opět hlavním motorem růstu.

Navzdory náročným hospodářským podmínkám dochází k postupné nápravě makroekonomické zranitelnosti. Náročné makroekonomické souvislosti přispěly ke vzniku řady zranitelných míst souvisejících s cenami bydlení a konkurenceschopností, která jsou posouzena v hloubkovém přezkumu pro Česko ([1]).Růst cen nemovitostí má negativní dopad na dostupnost bydlení, přičemž Česko má za posledních pět let nejméně dostupné bydlení v EU. Nízká dostupnost bydlení s sebou nese značné náklady na ekonomickou efektivnost, protože brání optimálnímu rozdělení zdrojů (viz oddíl „Další priority do budoucna“).

Česko dosahuje pokroku při plnění všech cílů udržitelného rozvoje OSN, ale v některých oblastech stále zaostává za průměrem EU, zejména v cílech udržitelného rozvoje týkajících se udržitelnosti životního prostředí. Zlepšení lze dosáhnout zejména v ukazatelích týkajících se opatření v oblasti klimatu (cíl udržitelného rozvoje č. 13). Na rozdíl od celkových trendů v EU se podíl Česka na čistých emisích skleníkových plynů stále zvyšuje. Na druhou stranu země dosahuje velmi dobrých výsledků v oblasti cílů udržitelného rozvoje, které se týkají spravedlnosti, jako je například konec chudoby (cíl č. 1), důstojná práce a hospodářský růst (cíl č. 8) a méně nerovností (cíl č. 10).

Důsledky ruské invaze na Ukrajinu zatěžují ekonomiku

Česká ekonomika je silně vystavena dopadům ruské invaze na Ukrajinu. Inflace spotřebitelských cen se v roce 2022 zvýšila na 14,8 % v důsledku rychle rostoucích cen komodit a výrobních vstupů.

Česko se potýká s tlaky na nákladovou konkurenceschopnost. Jako malá, vysoce otevřená ekonomika s nejvyšším podílem vyvážejících podniků mezi členskými státy EU, zejména ve zpracovatelském průmyslu, je Česko zranitelné vůči vnějším šokům kvůli své vysoké integraci do globálních hodnotových řetězců. V důsledku vyšších cen komodit a

([1]) Evropská komise (2023), hloubkový přezkum pro Česko, pracovní dokument útvarů Komise (COM(2023) 628 final).

jednotkových nákladů práce se nákladová konkurenceschopnost Česka snížila. V roce 2023 se však nákladové tlaky zmírní, k čemuž přispějí vládou stanovené stropy na ceny energií a související nepřímé vlivy. Zároveň se očekává, že v roce 2023 bude při stagnujícím hospodářském růstu převládat pokles reálných příjmů a přísná měnová politika. Průměrný roční nárůst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) tak v roce 2023 dosáhne 11,9 % a v roce 2024 pak 3,4 %.

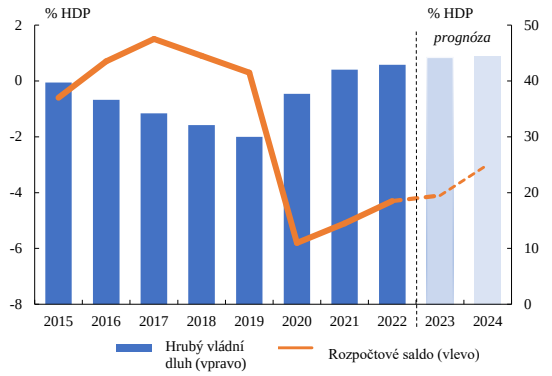
Růst nominálních mezd v Česku byl silný. I když byl vysoký již před pandemií, v roce 2022 se prudce zvýšil a očekává se, že v následujících dvou letech zůstane vysoký. Nominální odměna na zaměstnance vzrostla v roce 2022 o 7,6 %. Reálné mzdy se však v roce 2022 snížily v důsledku vysoké inflace poté, co v posledních třech letech výrazně rostly.

Energetická závislost zůstává i nadále jednou z hlavních slabin. Vysoká závislost Česka na fosilních palivech vyžaduje rychlejší zavádění obnovitelných zdrojů energie a investic do energetické účinnosti, jakož i diverzifikaci zdrojů dodávek. Široká škála technologií, včetně solární, větrné, geotermální, vodíkové a biometanové, by se mohla dále rozvíjet jako náhrada za dovoz zemního plynu, zejména v domácnostech a průmyslu. Česko bude čelit rostoucím výzvám vyplývajícím z přírodních rizik spojených se suchem a nedostatkem vody. To bude vyžadovat větší úsilí v oblasti lesního a vodního hospodářství.

Návrat k obezřetné fiskální politice

Expanzivní fiskální politika, zejména v letech 2020 a 2021, oslabila silnou pozici veřejných financí. Vzhledem k problémům, které vznikly v důsledku pandemie a energetické krize způsobené ruskou invazí na Ukrajinu, využilo Česko fiskální politiku k udržení ekonomiky. To zahrnuje opatření na podporu nejvíce postižených odvětví, udržení zaměstnanosti a podporu hospodářského oživení. V souvislosti s energetickou krizí se zvýšily veřejné výdaje na sociální ochranu, kde cílem bylo pomoci se obyvatelstvu vyrovnat s vyššími životními náklady. Byly zastropovány ceny energií, a to s cílem pomoci domácnostem, malým a středním podnikům (MSP) a společnostem vyrovnat se s nárůstem cen energií. Vzhledem k vysoké inflaci a jejím negativním dopadům na nízkopříjmové obyvatelstvo by prioritou fiskální politiky měla být cílená opatření na podporu nejzranitelnějších skupin obyvatelstva. Některá opatření přijatá v posledních třech letech však nebyla dočasná nebo cílená. Například snížení daně z příjmu fyzických osob trvale zvýšilo strukturální deficit o přibližně 1,5 % HDP. Indexace dávek sociálního zabezpečení byla rovněž vyšší než růst odpovídajících příjmů. V důsledku toho je pravděpodobné, že schodek rozpočtu zůstane nad úrovní před pandemií, a to 3,6 % HDP v roce 2022, 3,6 % v roce 2023 a 3,0 % v roce 2024. Předpokládá se, že poměr veřejného dluhu k HDP se zvýší z 42,0 % v roce 2021 na 43,1 % v roce 2024, což je stále nízká hodnota ve srovnání s průměrem EU. K řešení schodku vláda předložila balíček opatření, jejichž cílem je snížení schodku přibližně o 1 procentní bod v roce 2024, ale přesné podrobnosti ještě nebyly finalizovány.

Graf 1.1: **Hlavní fiskální ukazatele**

Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Fiskální problémy se budou v dlouhodobém horizontu zvyšovat. Podle nejnovější analýzy udržitelnosti dluhu, které provedla Komise (viz příloha 21), se očekává, že poměr dluhu k HDP bude do roku 2033 nadále narůstat, i když ve srovnání s ostatními zeměmi EU začíná na relativně nízké úrovni. Ve střednědobém a dlouhodobém horizontu by tento vývoj dluhu mohl vzhledem k předpokládanému nárůstu výdajů souvisejících

se stárnutím populace zvýšit rizika fiskální udržitelnosti. Podle zprávy Komise o stárnutí populace z roku 2021 by předpokládané zdvojnásobení indexu závislosti starých osob, zastropování věku odchodu do důchodu v Česku a stále vysoký počet lidí, kteří odcházejí do předčasného důchodu, vedly k očekávanému nárůstu celkových nákladů na stárnutí obyvatelstva do roku 2070 přibližně o 6 procentního bodu, přičemž tyto náklady by byly rozděleny mezi výdaje na důchody, zdravotní péči a dlouhodobou péči. Tyto problémy bude třeba řešit, aby byla zajištěna dlouhodobá udržitelnost veřejných financí a zároveň zachovány přiměřené důchody.

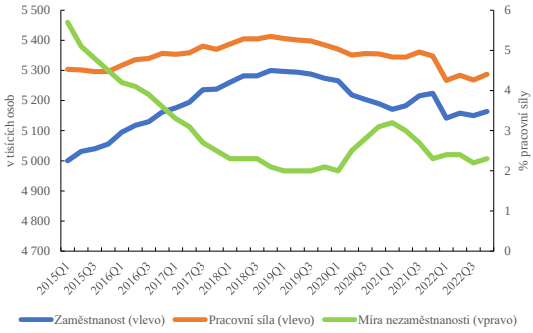
Uvolnění potenciálu české ekonomiky

Řešení rizik prohlubujících se regionálních rozdílů může podpořit hospodářský a sociální pokrok v Česku. Zatímco rozvinutější regiony trpí nedostupným bydlením a tlakem na sítě příměstské dopravy, méně rozvinuté regiony se potýkají s problémy vyplývajícími z demografických tlaků, sociálního vyloučení a nedostatečného zaměření na klíčové oblasti, jako je transformace energetiky, inovace a digitalizace (viz příloha 17). Praha je jediným regionem, který je klasifikován jako silný inovátor.

Kromě podpory z nástroje pro oživení a odolnost (viz oddíl „Plán pro oživení a odolnost se realizuje“) využívá Česko značné prostředky z fondů soudržnosti EU. Provádění fondů politiky soudržnosti je v pokročilém stádiu jak pro programové období 2014–2020, tak pro programové období 2021–2027. V letech 2021–2027 umožní Fond pro spravedlivou transformaci další hospodářskou diverzifikaci a modernizaci tří českých uhelných regionů (Karlovarského, Ústeckého a Moravskoslezského). To by spolu se strukturálními fondy mohlo pomoci řešit problémy spojené s regionálními rozdíly.

Situace na českém trhu práce se nadále zlepšovala, třebaže určité obavy vyvolávají nedostatek pracovních sil a dopady energetické krize. Zaměstnanost v Česku od roku 2020 roste, i když pomalým tempem, takže v roce 2022 dosáhla 81,3 % (nad 74,6 % v EU). Míra nezaměstnanosti by měla zůstat nízká a zvýšit se z 2,2 % v roce 2022 na odhadovaných 2,8 % v roce 2023 a 2,6 % v roce 2024. Podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva se v posledních letech neustále zvyšuje, a to ze 78 % v roce 2014 (graf 1.2).

Graf 1.2: **Ukazatele trhu práce**

Zdroj: Eurostat

Výsledky jednotlivých skupin obyvatelstva na trhu práce a v sociální oblasti vykazují rozdíly. Další přilákání určitých skupin na trh práce může zmírnit stávající nedostatek pracovních sil a dovedností. Rozdíly v odměňování a zaměstnanosti žen a mužů zůstávají vysoké, což je částečně způsobeno omezenou dostupností vzdělávání a péče v raném dětství a účastí na nich (viz přílohy 14 a 15).

Posílení aktivních politik na trhu práce hraje klíčovou roli. Zejména prohlubování dovedností a poradenství pro volbu povolání, zlepšení přístupu k péči o děti a poskytování pružnějších pracovních úvazků může v Česku uvolnit nevyužitý potenciál mladých lidí, žen a pracovníků s nízkou kvalifikací. Může také pomoci podpořit provádění Evropského pilíře sociálních práv (viz příloha 14) a dosáhnout národního cíle zaměstnanosti do roku 2030. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je jeden z nejnižších v EU, přestože u konkrétních skupin (např. Romů, žen starších 65 let) a regionů (např. severozápad) zůstává vysoký. Specializovaná podpora z Evropského sociálního fondu plus (ESF+) i nadále přispívá ke zvýšení zaměstnanosti znevýhodněných skupin a řešení potřeb v oblasti dovedností.

Potenciál českého trhu práce zatěžuje nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi v souvislosti s měnícími se potřebami podniků a ekologickou a digitální transformací. Rozdíly v regionech a odvětvích přetrvávají (viz příloha 8). Systém vzdělávání a odborné přípravy se potýká s výzvami, jak snížit socioekonomické nerovnosti, které ovlivňují výsledky vzdělávání, zejména u romských žáků (viz příloha 15). Účast dospělých na vzdělávání je výrazně pod průměrem EU i národním cílem do roku 2030 (viz příloha 14). Přestože 60 % obyvatel Česka má alespoň základní digitální dovednosti, existuje značný prostor pro dosažení národního cíle v oblasti dovedností (80 %) do roku 2030. Úroveň terciárního vzdělání patří k nejnižším v EU (viz příloha 15). Potenciál osob vysídlených z Ukrajiny na trhu práce je stále nedostatečně využitý, neboť 80 % pracovníků narozených na Ukrajině zastává zaměstnání s nízkou kvalifikací ([2]).

Vývoj sociální politiky

Přestože celkové riziko chudoby je u obyvatel Česka nízké, některé domácnosti mají problém vyjít s penězi ([3]). V roce 2021 činil podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením 10,7 %, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 21,7 %. Toto riziko je způsobeno absencí dostupného bydlení a sociálního bydlení a vysokou mírou insolvencí a exekucí (týká se 7,8 % obyvatel Česka) (viz příloha 14). Omezený přístup k bydlení se týká také osob vysídlených z Ukrajiny, přičemž přibližně polovina z nich stále žije v soukromém ubytování poskytovaném na solidárním základě a třetina Romů pocházejících z Ukrajiny čelí materiální deprivaci ([4]).

Přístup ke službám komunitní péče je omezený a jejich kvalita se liší. Stárnutí populace ovlivňuje poskytování zdravotní a dlouhodobé péče, které se rovněž potýká s nedostatkem odborníků, zejména pediatrů (viz příloha 16). Jazykové bariéry a neznalost českého systému nadto ztěžují ukrajinským uprchlíkům přístup ke zdravotní péči, zejména ke službám duševního zdraví. Cílenější opatření pro domácnosti s nízkými příjmy, včetně vysoce kvalitních komunitních sociálních služeb, mohou Česku pomoci dosáhnout národního cíle v oblasti chudoby do roku 2030.

Celkem 326 000 vysídlených osob z Ukrajiny obdrželo v Česku dočasnou ochranu, čímž se tato země stala jedním z největších příjemců v přepočtu na obyvatele v EU ([5]). Země přijala důležitá opatření, která mají usnadnit jejich integraci v krátké době ([6]). Omezený počet míst ve školách a nedostatek kvalifikovaných učitelů v některých regionech však ztěžují přijímání velkého počtu žáků přicházejících z Ukrajiny (v září 2022 jich bude více než 50 000) do formálního vzdělávání a odborné přípravy ([7]). ESF+ přispívá celkem 16,5 milionu EUR na odbornou přípravu a 14 miliony EUR na podporu bydlení ukrajinských uprchlíků.

Růst cen nemovitostí podpořily příjmy, ale významnou roli při zvyšování poptávky po bydlení sehrály také nižší úrokové sazby v předchozích letech. Cenové tlaky se však podle všeho částečně zmírnily díky zvýšení počtu stavěných domů a také kvůli zvýšení úrokových sazeb u hypoték. Pro zlepšení situace v oblasti bydlení je třeba přijmout právní předpisy o sociálním a dostupném bydlení a také vhodnější územní plánování, navýšit absorpční kapacitu obcí a investice do rekonstrukce sociálního bydlení. Předcházení vystěhování pomůže zabránit bezdomovectví.

([2]) Evropská komise (2022), Česká republika: Uprchlíci z Ukrajiny čelí nejisté situaci na trhu práce, Evropská webová stránka o integraci.

([3]) Iniciativa Za bydlení: Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2021

([4]) Výzkum PAQ (2022): Hlas Ukrajinců.

([5]) Ministerstvo vnitra ČR, Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině, duben 2023.

([6]) Evropská komise (2022), Integrace uprchlíků z Ukrajiny v České republice 2022, Evropská webová stránka o integraci.

([7]) Evropská komise (2022), Monitor vzdělávání a odborné přípravy, zpráva o zemi – Česko.

Konkurenceschopnost

Česko zaostává za průměrem EU v míře vysokoškolského vzdělání. To má zásadní význam pro rozvoj dovedností a lidského kapitálu, inovace a konkurenceschopnost. Podíl osob ve věku 25–34 let s terciárním vzděláním se blíží národnímu cíli ve výši 35 %, ale zůstává pod průměrem EU ve výši 42 % a cílem na úrovni EU ve výši 45 % do roku 2030. Kromě toho je vysoká i míra přerušení studia, neboť téměř polovina všech studií není dokončena. Míra zaměstnanosti absolventů terciárního vzdělávání (86,7 %) je jen mírně vyšší než míra zaměstnanosti absolventů vyššího sekundárního vzdělávání (81,2 %), což je nejmenší rozdíl v EU. Mzdová prémie je rovněž malá (16 % oproti EU-22 ve výši +25 %), což dokládá nízkou hodnotu, která je v české ekonomice přikládána kvalifikaci.

Pokrok ve zvyšování konkurenceschopnosti a významu vysokoškolského vzdělávání pro trh práce je pomalý. Vysokoškolské vzdělávání se snaží vybavit mladé lidi dovednostmi, které trh práce vyžaduje. Například 76 % českých podniků uvádí, že mají potíže s hledáním odborníků na IKT, což je nejvyšší podíl v EU. Vysokoškolské vzdělávání se v posledním desetiletí rovněž potýkalo s nižšími rozpočtovými prostředky. Ačkoli poslední systémová reforma vysokoškolského vzdělávání proběhla v roce 2016, je třeba vyvinout další úsilí, aby se zvýšil význam vysokoškolského vzdělávání pro trh práce a jeho inovační potenciál a podpořil se přechod ke znalostní ekonomice.

Česko je otevřenou ekonomikou a je dobře integrováno do jednotného trhu. Obchodní integrace Česka do EU je jednou z nejvyšších, přičemž ji podporuje obchod se zbožím (čtvrtý nejvyšší podíl na HDP v EU). Český průmysl je sice motorem růstu, ale vzhledem k vysoké míře integrace do globálních hodnotových řetězců je zranitelný vůči vnějším otřesům. Regulační restriktivita v Česku převyšuje průměr EU u regulovaných povolání architekt, stavební inženýr, právník a realitní makléř. Dalšími naléhavými problémy souvisejícími s podnikatelským prostředím v České republice jsou administrativní a regulační zátěž spolu s přístupem ke kvalifikovaným pracovníkům a opožděné platby, které představují hlavní překážku investic. Opožděné platby (přibližně o 30 % vyšší ve srovnání s průměrem EU) jsou i nadále hlavní překážkou odolnosti a růstu malých a středních podniků. Stále existuje prostor pro posílení hospodářské soutěže na trhu veřejných zakázek a zlepšení postupů zadávání veřejných zakázek, ve smyslu hospodářské soutěže založené na kvalitě. V roce 2022 bylo 42 % zakázek zadáno pouze jedinému uchazeči, což je čtvrtý nejhorší výsledek v EU, a přibližně 81 % zakázek bylo zadáno bez použití kritéria kvality.

Četné krize představují nové výzvy pro konkurenceschopnost a produktivitu podniků. Česká ekonomika je vysoce závislá na zpracovatelském průmyslu a vývozu a její energeticky náročná odvětví a automobilový průmysl byly ovlivněny vyššími cenami energií a překážkami v dodavatelském řetězci klíčových surovin. Celková produktivita práce v Česku zůstává utlumená a v roce 2021 dosáhne 85 % průměru EU na osobu ve standardu kupní síly. V průmyslu se reálná produktivita práce na osobu v roce 2021 zvýšila o 4,1 %, což je pod průměrem EU, který činí 7 %. To naznačuje existenci dalšího potenciálu pro růst produktivity. Posílení slabého propojení mezi vědou a podniky a s tím související zlepšení přenosu technologií a znalostí by navíc mohlo zvýšit konkurenceschopnost českého průmyslu.

Rámeček 1:

Reakce energetické politiky v Česku

Česko přijalo několik podpůrných opatření, aby zmírnilo dopady růstu cen energií na domácnosti a podniky. Podle prognózy Komise z jara 2023 by hrubé rozpočtové náklady země měly v roce 2023 činit 1,8 % HDP. Většina opatření nezachovává cenový signál a jeví se jako necílená.

Mezi významná opatření patří cenové stropy na elektřinu a plyn, podpora energeticky náročných podniků, částečná kompenzace účtů domácností za energie za období od října do prosince 2022, podpora tepláren za účelem snížení cen tepla pro domácnosti nebo dočasné pokrytí doplatků na obnovitelné zdroje ze státního rozpočtu. Nejvýznamnějším opatřením je zastropování cen elektřiny (200 EUR za MWh bez DPH) a plynu (100 EUR za MWh bez DPH) od ledna 2023 pro domácnosti, malé a střední podniky i velké společnosti. Opatření platí do konce roku 2023.

Česko uplatňuje vnitrostátní opatření k provedení nařízení Rady (EU) 2022/1854. Patří mezi ně odvod z příjmů za energie nad určitou cenovou úroveň rozlišený podle zdrojů ([8]) a odvod z přebytku zisku společností v odvětví energetiky ([9]). Daň se vztahuje na společnosti v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinerií, ale také na některé společnosti ve finančním sektoru.

V zájmu zvýšení bezpečnosti dodávek energie dosáhlo Česko svých závazků v oblasti skladování plynu a aktivovalo mechanismus ztráty v případě nevyužití, aby v rámci zvláštních aukčních opatření státu odebralo skladovací kapacitu společnosti Gazprom v lokalitě Dambořice. Přijalo mimořádná opatření v oblasti vytápění, aby snížilo spotřebu plynu, a vydalo příručku, která má české státní instituce nasměrovat k dosažení energetických úspor a přispět ke snížení spotřeby zemního plynu o 17,7 % v období od srpna 2022 do ledna 2023. Kromě toho Česko aktualizuje svá pravidla pro distribuci elektrické energie (odlehčování sítě), usiluje o diverzifikaci dovozu fosilních paliv, zahájilo kampaň za úspory energie a začalo revidovat legislativní rámec s cílem podpořit využívání obnovitelných zdrojů energie.

([8]) Například 180 EUR/MWh pro větrnou, solární a geotermální energii, 70 EUR/MWh pro jadernou energii nebo 170 EUR/MWh pro hnědé uhlí.

([9]) Členské státy mohou zachovat nebo zavést vnitrostátní opatření, která jsou rovnocenná solidárnímu příspěvku stanovenému v nařízení Rady (EU) 2022/1854, pokud jsou slučitelná s cíli nařízení a přinášejí vyšší nebo srovnatelné výnosy. Tato opatření se musí vztahovat i na mimořádné a neočekávané zisky podniků působících v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinerií.

PLÁN PRO OŽIVENÍ A ODOLNOST SE REALIZUJE

Český plán pro oživení a odolnost se zaměřuje na řešení klíčových problémů souvisejících s digitální a ekologickou transformací, vzděláváním a trhem práce, veřejnou správou, výzkumem a inovacemi a zdravotnictvím. Skládá se z 37 reforem a 85 investic, které jsou podpořeny více než 7 miliardami EUR v grantech, což představuje před 3 % HDP na rok 2021] (více viz příloha 3), které mají zemi pomoci řešit naléhavé sociální a hospodářské problémy.

Český plán pro oživení a odolnost se sice realizuje, v jeho provádění však hrozí určitá zpoždění. Česko předložilo jednu žádost o platbu, odpovídající 37 milníkům a cílům v plánu a představující celkovou vyplacenou částku ve výši 928 milionů EUR. K včasnému provedení plánu by přispělo zlepšení správní kapacity a stanovení priorit klíčových reforem a investic. Česko dosud nepředložilo svůj návrh na změnu svého plánu ani nepředložilo svou kapitolu REPowerEU, s Komisí však v současné době jedná. Kromě toho Česko také oznámilo svůj záměr předložit další žádost o úvěr. Níže uvedený podrobnější přehled opatření při provádění plánu pro oživení a odolnost nijak nepředjímá formální schválení nebo zamítnutí ze strany Komise ohledně jakýchkoli žádostí o platbu.

V České republice probíhá ekologická transformace, přičemž 42 % všech alokačních opatření je věnováno klimatickým cílům. Vláda přijala strategii Cirkulární Česko 2040, která stanovuje cíle a zásady klíčové pro přechod Česka na oběhové hospodářství. Projekty na zvýšení energetické účinnosti veřejných budov a osvětlovacích soustav a elektrifikaci železnic jsou v souladu s doporučením pro Česko z roku 2022 (doporučení pro zemi č. 4) v pokročilém stadiu. V oblasti prevence katastrof bylo dokončeno 450 projektů na zvýšení retence vody ve vodních tocích a nádržích. V příštích letech bude Česko podnikat další kroky směrem k ekologické transformaci, například prostřednictvím reformy nakládání s odpady, modernizace dalších železničních tratí a instalací obnovitelných zdrojů energie pro domácnosti.

Česko postupuje v digitální transformaci své ekonomiky a veřejné správy v souladu s doporučením z roku 2020 (doporučení pro zemi č. 3). Byla zahájena činnost Středoevropské observatoře pro sledování digitálních médií, které bude poskytovat analýzy a digitální nástroje pro boj proti šíření dezinformací online a zvyšování mediální gramotnosti. Ve veřejném sektoru bylo rovněž dosaženo pokroku v digitalizaci povolovacích řízení ve stavebnictví. Reforma zjednoduší a zrychlí proces vydávání stavebních povolení. Kromě toho byl přijat rámec pravidel a norem pro rozvoj a poskytování služeb elektronického zdravotnictví a telemedicíny. Digitální transformace Česka bude v příštích letech pokračovat zpřístupněním nových digitálních služeb veřejné správy občanům, dokončením případu využití evropské infrastruktury blockchainových služeb a demonstrativním nasazením technologie 5G pro města a průmyslové oblasti.

Nová opatření podporují inteligentní a udržitelný růst Česka podporující začlenění. Zavedení nových finančních nástrojů českou Národní rozvojovou bankou řeší problémy, kterým čelí malé a střední podniky při přístupu k udržitelnému financování, a to v souladu s doporučením z roku 2020 (doporučení pro zemi č. 3). Nová investice podpoří pět výzkumných a vývojových konsorcií v oblasti lékařských a souvisejících sociálních věd. Zároveň nově zřízená Národní koordinační skupina pro podporu průmyslového výzkumu bude harmonizovat politiky podpory průmyslového výzkumu a vývoje v souladu s doporučeními z let 2019 a 2020 (doporučení pro zemi č. 3). Další podpora podniků, které

zavádějí oběhová řešení a opatření na úsporu vody v průmyslu, bude stimulovat inteligentní a udržitelný růst v Česku.

Sociální a územní soudržnost Česka je podporována výstupy financovanými z Nástroje pro oživení a odolnost. Mezi ně patří dokončení 45 železničních přejezdů se zvýšenou ochranou, 25 kilometrů cyklostezek, chodníků a bezbariérových tras a 3 modernizované železniční mosty a tunely. V oblasti politiky trhu práce bude tripartitní výbor pro rekvalifikace a zvyšování kvalifikace koordinovat rozvoj programů celoživotního učení v České republice. Tyto kroky budou doprovázeny reformou financování péče o děti a vytvořením veřejné databáze, včetně rekvalifikačních a vzdělávacích kurzů na podporu celoživotního učení.

Plán pro oživení a odolnost posiluje zdravotní, hospodářskou, sociální a institucionální odolnost Česka. Osm z dosažených milníků představuje zlepšení kontrolního a auditního prostředí v souladu s doporučením z roku 2019 (doporučení pro zemi č. 1). Česko zejména přijalo opatření na ochranu finančních zájmů EU během provádění nástroje pro oživení a odolnost. Parlament mimo jiné přijal novelu zákona o evidenci skutečných majitelů, aby byl v souladu se směrnicí EU o boji proti praní peněz. S cílem posílit institucionální odolnost byla provedena další novela zákona o soudech a soudcích. Zlepšuje se tak transparentní a jednotný systém náboru a výběru soudců a soudních úředníků. Institucionální odolnost bude v tomto roce dále podpořena systematickým sběrem a analýzou údajů o korupci v zemi.

Česko také zlepšilo svou odolnost v oblasti zdraví tím, že dokončilo důležité reformy a investice související se systémem zdravotní péče, a to v souladu s doporučeními z roku 2019 (doporučení pro zemi č. 1) a 2020 (doporučení pro zemi č. 1) a také s Evropským plánem boje proti rakovině. Například nový Národní onkologický program na období 2022–2030 stanoví rozsah a kvalitu screeningových programů pro prevenci rakoviny. Odolnost zdravotní péče bude v nadcházejících letech dále posílena prostřednictvím reformy dlouhodobé péče a projektů na zlepšení vzdělávání zdravotnických pracovníků.

Investice a reformy podporují budoucnost dalších generací. Učební plány základních škol, nižších středních škol a gymnázií byly revidovány s cílem posílit digitální gramotnost a informatické myšlení žáků v souladu s doporučeními z let 2019 a 2020 (doporučení pro zemi č. 2). Kromě toho školy pořídily více než 70 000 digitálních zařízení pro dálkové studium na základních a středních školách. V systému terciárního vzdělávání byla vyhlášena nová výzva, která podpoří české vysoké školy v jejich transformaci s cílem přizpůsobit se novým formám vzdělávání a měnícím se potřebám trhu práce. Politika pro budoucí generace bude i nadále měnit situaci tím, že školy budou vybaveny IT zařízeními pro účely realizace nových učebních osnov a že se začnou rozvíjet nová univerzitní zařízení.

Rámeček 2: **Klíčové výsledky v rámci plánu pro oživení a odolnost v letech 2023–2024**

- Reformy plánů nakládání s odpady a mobility
- Reforma dlouhodobé péče
- Investice do modernizace systémů dálkového vytápění a železniční dopravy
- Investice do digitálního vybavení škol za účelem zavedení nových osnov v oblasti IT a do digitálních služeb nabízených občanům

DALŠÍ PRIORITY DO BUDOUCNA

Kromě výzev, které řeší plán pro oživení a odolnost, čelí Česko dalším výzvám. Je zapotřebí věnovat pozornost politikám a dosáhnout dalšího pokroku, a to zejména ve vztahu k dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, trhu s bydlením, správní kapacitě a zlepšování ekologických a digitálních dovedností. Řešení těchto výzev také pomůže dosáhnout dalšího pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje, kde má Česko v současné době prostor pro další zlepšení, a to cíl č. 4 (Kvalitní vzdělávání), cíl č. 9 (Průmysl, inovace a infrastruktura) a cíl č. 13 (Opatření v oblasti klimatu).

Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí, včetně důchodového systému a systému zdravotní péče

Ačkoli je úroveň veřejného dluhu stále nízká, strukturální deficit a střednědobá rizika se v posledních třech letech zvýšily. Česko využívá historie fiskální kázně a ve srovnání s ostatními zeměmi EU má stále nízký poměr veřejného dluhu k HDP (44,1 % HDP v roce 2022 oproti průměru EU ve výši 85,3 %). V posledních třech letech se však celkový schodek rozpočtu výrazně zvýšil ve srovnání s úrovněmi před pandemií. Mezi důvody patří kombinace dočasných podpůrných opatření souvisejících s COVID-19, opatření k řešení krize životních nákladů a trvalých opatření, která zvýšila strukturální schodek (např. snížení daní z příjmu fyzických osob, které nebylo vyrovnáno jinými příjmy). Očekává se, že problémy s udržitelností dluhu budou z dlouhodobého hlediska významnější kvůli stárnutí populace a souvisejícímu růstu výdajů na důchody, zdravotní péči a dlouhodobou péči. Podle zprávy Komise o stárnutí populace z roku 2021([10]) se očekává zdvojnásobení indexu závislosti starých osob (poměr počtu osob starších 65 let a počtu osob v produktivním věku 20–64 let), a to z 33 % v roce 2019 až na 59,2 % do roku 2060.

Očekává se, že výdaje na důchody porostou zejména po roce 2030, ale problémy přetrvávají i v krátkodobém horizontu. I když se věk odchodu do důchodu bude do roku 2030 stále zvyšovat, pokud nedojde v budoucnu k žádné změně, očekává se – podle zprávy o stárnutí obyvatelstva z roku 2021 –, že veřejné výdaje na důchody vzrostou z 8,8 % HDP v roce 2030 na 11,8 % v roce 2060. Výzvy však přetrvávají i v krátkodobém horizontu. Automatická valorizace důchodů v souladu s vysokou inflací překonala růst příspěvků na důchodové pojištění, protože platy rostly méně než inflace, což vedlo k deficitu důchodového systému.

Je třeba přijmout opatření k řešení fiskální udržitelnosti. Česká vláda hodlá v roce 2023 předložit komplexní plán na zlepšení fiskální udržitelnosti a důchodovou reformu. Schválila také snížení příspěvků na sociální zabezpečení, aby podpořila práci na částečný úvazek pro specifické skupiny, jako jsou starší lidé, mladí rodiče, studenti a osoby se zdravotním postižením, s cílem zvýšit účast těchto skupin na trhu práce. Mezi další možná opatření k řešení udržitelnosti systému patří úprava věku odchodu do důchodu v souladu s prodlužováním střední délky života, pobídky ke zvýšení míry účasti osob starších 60 let (kde je tato nižší než průměr EU) a úprava indexů valorizace důchodů s cílem zohlednit fiskální udržitelnost důchodového systému nebo přijetí opatření ke zvýšení nabídky pracovních sil. Možností jsou i opatření na zvýšení fiskálních příjmů, neboť celkové daňové příjmy jsou ve vztahu k HDP Česka nízké (35,9 % HDP ve srovnání s průměrem EU ve výši 40,6 % HDP).

([10]) Evropská komise, 2021, https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2021-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2019-2070_en

Může to zahrnovat vyšší využití daní méně poškozujících růst, jako např. opakovaných daní z nemovitostí, kapitálových daní jiných než daní z příjmu právnických osob nebo environmentálních daní (viz příloha 19). Pomoci posílit daňové příjmy by také mohlo lepší dodržování daňových předpisů, protože výpadek příjmů z DPH ve výši 11,9 % (od roku 2020) je stále vyšší než hodnota daňového výpadku v celé EU, která činí 9,1 %.

Výzvu představuje rovněž udržitelnost zdravotní a dlouhodobé péče, a to kvůli stárnutí populace a neefektivitě systému. Navzdory významnému zlepšení Česko v mnoha oblastech týkajících se zdravotního stavu a výsledků zdravotní péče stále nedosahuje průměru EU (viz příloha 16). Česko zůstává ve spodní polovině zemí EU, pokud jde o střední délku života při narození, a léčitelná úmrtnost převyšuje průměr EU. Přetrvávají velké rozdíly ve zdravotních výsledcích v různých regionech a v sociálně-ekonomickém postavení. Podíl lůžkových zdravotnických služeb a dlouhodobé lůžkové péče na celkovém objemu poskytovaných zdravotnických služeb zůstává ve srovnání s průměrem EU vysoký. Existuje prostor pro zlepšení domácí a komunitní péče, jakož i pro posílení role lékařů v regulaci přístupu pacientů ke zdravotní péči. Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva se očekává, že se rovněž zvýší potřeby v oblasti zdraví v souvislosti s chronickým onemocněním. K nákladům spojeným se stárnutím obyvatelstva se podle prognóz ještě přidá zvýšení veřejných výdajů na zdravotní péči o 0,9 procentního bodu HDP do roku 2070.

Posílení kapacity veřejné správy a účinnosti zadávání veřejných zakázek

Předpokládá se, že v příštím desetiletí bude Česko čerpat finanční prostředky z EU ve výši přibližně 40 miliard EUR. To pomůže hlavní výzvy v oblasti rozvoje uvedené v doporučeních pro jednotlivé země určených Česku řešit. Ve všech programech soudržnosti přijatých v programovém období 2021–2027 Česko dosahuje pokroku při provádění a neočekává se žádná ztráta finančních prostředků.

Pokud jde o provádění fondů EU, přetrvávají specifické problémy na vnitrostátní i regionální úrovni. Dva největší zdroje financování (viz přílohy 3 a 4), a to Nástroj pro oživení a odolnost a fondy politiky soudržnosti (25,7 miliardy EUR), si vyžádají zvýšenou prováděcí kapacitu a účinné postupy pro přípravu a úspěšnou realizaci veřejných investičních projektů. Dva největší zdroje financování, a to Nástroj pro oživení a odolnost (granty ve výši 7 miliard EU u již přijatého plánu pro oživení a odolnost, s potenciálem dalšího výrazného růstu (až 11 miliard EUR) v rámci revize tohoto plánu, včetně čerpání půjček) a fondy politiky soudržnosti (celkem 25,7 miliardy EUR), si vyžádají zvýšenou prováděcí kapacitu a účinné postupy pro přípravu a úspěšnou realizaci veřejných investičních projektů (podrobnosti v přílohách 3 a 4), zejména pokud se očekává, že růst investic bude hlavním motorem ekonomické aktivity také v roce 2023. V roce 2022 se čerpání prostředků stále potýkalo s problémy v oblasti digitalizace hospodářství a veřejné správy a energetické účinnosti. K řešení souběžné ekologické a digitální transformace a úspěšnému využití příležitostí, které přináší Zelená dohoda pro Evropu a program Digitální Evropa, je zapotřebí dostatečné prováděcí kapacity.

Na úrovni ústředních vládních institucí je třeba věnovat hlubší pozornost několika úrovním správní kapacity. Celkově se výkonnost veřejného sektoru a efektivita veřejné správy v Česku zvýšily přibližně na průměr EU-27 (viz příloha 13). Země schválila strategii „Klientsky orientovaná veřejná správa 2030“, jejímž cílem je zlepšit kvalitu veřejných služeb. Nadto byl v roce 2022 novelizován zákon o státní službě. Obecně však u výkonnosti státní správy chybí data.

Česko také potřebuje zlepšit svůj cyklus tvorby politik. Kvalitu tvorby politik by mohl zlepšit větší důraz kladený na tvorbu politik založenou na důkazech a strategickém plánování, jakož i na posílení meziresortní koordinace napříč jednotlivými úrovněmi státní

správy i mezi nimi. Je třeba posílit konkrétní dovednosti a kompetence, zejména v oblasti zelených a digitálních projektů. Strategické plánování by mělo vycházet ze součinnosti mezi místními potřebami a centrálními cíli, jakož i z posílené analytické kapacity veřejné správy.

Rámec pro zadávání veřejných zakázek je zásadním prvkem pro včasné a efektivní veřejné investice. V některých ukazatelích výkonnosti, jako je podíl zakázek zadaných jedinému uchazeči, je Česko pod průměrem EU. Ačkoli se tato situace postupně zlepšuje, stále existuje prostor pro zlepšení.

Cílené úsilí by mohlo zvýšit efektivitu regionů a obcí, a to i v oblasti plnění fondů EU. Podpora obcí, měst a regionů s nízkou mírou čerpání investic je nezbytná, jinak hrozí zhoršení socioekonomické situace v důsledku dopadů pandemie COVID-19 a ruské útočné války proti Ukrajině. Příklad regionu Severozápad, který jako jediný nekonverguje k průměrnému HDP v EU (v roce 2020 byl tento ukazatel stále nižší než 65 %), ukazuje, že nízká absorpční kapacita přispívá k narůstajícím rozdílům mezi Severozápadem a ostatními regiony. Za tímto účelem by mohla být obcím a územním partnerům v regionech s nejnižší mírou čerpání poskytnuta cílená technická pomoc.

Trh s bydlením čelí výzvám

Nabídka bydlení zaostává za silnou poptávkou, což zhoršuje dostupnost bydlení a přispívá k růstu cen bydlení. Růst cen nemovitostí podpořily příjmy, ale významnou roli při zvyšování poptávky po bydlení sehrály také nižší úrokové sazby. Cenové tlaky se však podle všeho částečně zmírnily díky zvýšení bytové výstavby a také kvůli zvýšení úrokových sazeb u hypoték. Pro zlepšení situace v oblasti bydlení je třeba přijmout právní předpisy o sociálním a dostupném bydlení a také vhodnější územní plánování, navýšit absorpční kapacitu obcí a investice do rekonstrukce sociálního bydlení. Předcházení vystěhování pomůže zabránit bezdomovectví.

Dostupnost bydlení v Česku zůstává nadále slabá i přes nižší poptávku způsobenou vyššími úrokovými sazbami. Srovná-li se růst cen nemovitostí s příjmy, ukazuje se oproti předchozí dekádě vysoké zrychlení ([11]). Pořízení vlastní nemovitosti je obtížné, zejména pro nízko a středněpříjmové skupiny, což podporuje poptávku po nájemních nemovitostech, jejichž dostupnost se také snižuje. Z průzkumu OECD věnovaného bydlení ([12]) vyplynulo, že omezené uvolňování dostupných volných pozemků brzdí v Česku na místní úrovni příležitosti k bytové výstavbě. Obecní nájemní fond je velmi omezený a stále neexistují žádné pobídky pro nájemní nebo družstevní bydlení, které by zvýšily nabídku cenově dostupného bydlení. Poptávku po bydlení by navíc mohla zvýšit i integrace uprchlíků z Ukrajiny, kteří pobývají v Česku.

Dostupnost bydlení je pro nízkopříjmové skupiny obyvatelstva ještě palčivější kvůli neexistenci právního rámce pro poskytování systémové podpory sociálního bydlení. Chybějící vymezení rolí na celostátní a regionální úrovni brání komplexnímu přístupu k sociálnímu bydlení. Podíl sociálního bydlení na celkovém fondu nájemních nemovitostí v Česku činí 0,4 %, což je výrazně pod průměrem EU, který se pohybuje mezi 7 a 8 % ([13]). V posledních letech se investice do nového sociálního bydlení spoléhaly především na finanční prostředky z EU. V důsledku toho se počet domácností, jež potřebují bydlení, v současné době odhaduje na 35 000 až 62 000 ([14]).

Je zapotřebí rozsáhlé reformy, která v Česku zajistí odpovídající a cenově dostupné bydlení. Pokud jde o reformní úsilí, nabídku a ceny bydlení může pozitivně ovlivnit

([11]) Evropská komise, 2023, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-04/ip197_en_1.pdf

([12]) OECD, 2021, Housing Affordability in Cities in the Czech Republic (Dostupnost bydlení ve městech v České republice), OECD Urban Studies, OECD Publishing, Paříž, https://doi.org/10.1787/bcddcf4a-en.

([13]) OECD, 2020, OECD Affordable Housing Database (Databáze cenově dostupného bydlení), OECD, Paříž.

([14]) Zpráva o vyloučení z bydlení 2021 a sociálním bydlení v České republice (Platforma pro sociální bydlení), 2021.

stimulace dostupnosti pozemků vhodných pro výstavbu obydlí na úrovni obcí a rekonstrukce a modernizace stávajících bytových jednotek. Nedávné odhady například ukazují, že reformy obsahující pobídky k pronájmu a soukromé výstavbě bydlení by mohly podpořit využití prázdných nemovitostí, kterých je v současnosti ve venkovských oblastech 22 % a v městských oblastech 10 %. Pro výstavbu a poskytování cenově dostupného a kvalitního bydlení, včetně nájemního, by měla zásadní význam účinná koordinace mezi jednotlivými veřejnými subjekty. Plán pro oživení a odolnost Česka řeší dostupnost bydlení pouze částečně opatřeními souvisejícími s novým stavebním zákonem a digitalizací stavebních povolení.

Řízení bezpečnosti dodávek energie a posílení úsilí o diverzifikaci

Od začátku ruské invaze na Ukrajinu Česko snížilo svou silnou závislost na dovozu fosilních paliv z Ruska. Země téměř plně nahradila dodávky ruského plynu dovozem plynu z Norska a dovozem zkapalněného zemního plynu (LNG) ze zámoří. Pro účely zajištění bezpečnosti dodávek je však třeba vyvinout další úsilí o diverzifikaci. Rizika v oblasti energetické bezpečnosti přetrvávají vzhledem k nejistotám v celosvětové poptávce po LNG, povětrnostním podmínkám a trvající závislosti země na zemním plynu. Fosilní paliva zůstávají klíčovou složkou skladby zdrojů energie Česka, přičemž v roce 2020 jejich podíl dosáhl 69 %, zatímco zemní plyn 18 %. Více než 30 % českých domácností k vytápění stále využívá plyn a další třetina je závislá na dálkovém vytápění, které je rovněž do značné míry závislé na plynu. Ropa v současné době tvoří 22 % skladby zdrojů energie v Česku. Snížení závislosti Česka na fosilních palivech je nezbytnou součástí zajištění bezpečnosti dodávek.

Uhlí a jádro zůstávají pro skladbu zdrojů energie v Česku důležité pro výrobu elektřiny. Podíl uhlí na výrobě elektřiny však v posledních letech klesá (z 50,4 % v roce 2016 na 41 % v roce 2021). V odvětví teplárenství dochází k postupnému přechodu od závislosti na uhlí k využívání zemního plynu, ačkoli je energetický systém stále vysoce závislý na fosilních palivech. Česká vláda se zavázala vytvořit podmínky pro postupné ukončení využívání uhlí do roku 2033. Vzhledem k míře závislosti na fosilních palivech, včetně ruské ropy, je Česko vystaveno vysokému riziku přerušení dodávek a prudkého nárůstu cen, což má značně negativní dopady na domácnosti i průmysl (viz příloha 7).

Vzhledem k prudkému nárůstu cen plynu a elektřiny v minulém roce se zlepšení energetické účinnosti a zavádění nových opatření stalo v Česku hlavní prioritou pro zajištění bezpečnosti dodávek. V reakci na to Česko rychle zrušilo dotace na kondenzační plynové kotle v domácnostech. Program Nová zelená úsporám navíc úspěšně přispěl k úsporám energie v obytných budovách a pomohl starším lidem a domácnostem s nízkými příjmy řešit energetickou chudobu. Trvalé úsilí o snížení poptávky po plynu prostřednictvím opatření v oblasti energetické účinnosti by snížilo možnost prudkého nárůstu cen a omezilo náklady na nákup plynu. A konečně, ačkoli ceny energií klesly, přetrvává nejistota ohledně příští zimy, která vyžaduje pokračující úsilí o strukturální snížení poptávky po plynu.

Pokrok v ekologické transformaci

Je třeba přijmout další opatření ke zlepšení energetické účinnosti v odvětví bydlení a v průmyslu. Přetrvávají problémy spojené se složitými administrativními postupy pro přístup k dotacím. To zahrnuje absenci informací obecně a nedostatek kvalifikované pracovní síly, která by podpořila cíle renovační vlny země (umožňující dovednosti a schopnosti pro ekologickou transformaci), včetně administrativních pracovníků. Celkově je třeba přijmout další opatření ke zvýšení povědomí o projektech v oblasti energetické účinnosti a k přípravě na ně. Přibližně 8,7 % obyvatel Česka žije v energetické chudobě. Kromě finanční podpory na realizaci investic do energetické účinnosti pro nejzranitelnější skupiny obyvatel by Česko mělo také zavést celostátní síť

poradců pro opatření týkající se energetiky a klimatu, kteří by poskytovali podporu nejzranitelnějším skupinám obyvatel.

Nedostatek pracovních sil v klíčových odvětvích souvisejících s ekologickou transformací se v posledních letech zvýšil. To souvisí také s nedostatkem příslušných dovedností, což vytváří překážky při přechodu na ekonomiku s nulovými emisemi. V roce 2022 byl v Česku hlášen nedostatek pracovních sil u sedmi profesí, které vyžadují specifické dovednosti související s ekologickou transformací (např. instalatéři, potrubáři, elektrikáři a elektromechanici) ([15]). Nedostatek pracovních sil byl navíc uváděn jako faktor omezující výrobu v průmyslu (u 23,6 % podniků) a ve stavebnictví (u 46,6 % podniků). Prohlubování dovedností a změna kvalifikace pro účely ekologické transformace, a to i pro ty, kdo jsou nejvíce postiženi, a podpora trhů práce podporujících začlenění jsou základními politickými pákami pro urychlení přechodu k nulovým čistým emisím a zajištění jeho spravedlnosti (viz příloha 8).

Míra pronikání obnovitelných zdrojů energie se výrazně nezvýšila a je třeba přijmout další opatření k řešení stávajících výzev v oblasti regulace, které brání zavádění obnovitelných zdrojů energie. Rozvoj obnovitelných zdrojů energie i výroba elektřiny z obnovitelných zdrojů stagnuje. Jako hlavní překážky zavádění obnovitelných zdrojů energie byly určeny regulační rámec a nedostatečná dotační podpora. Přestože existuje značný potenciál pro aktualizaci a zefektivnění administrativních a povolovacích postupů (viz přílohy 7 a 12), došlo k určitému zlepšení: Česko novelizovalo svůj energetický zákon („Lex RES 1"), aby zvýšilo limit pro instalaci fotovoltaických elektráren bez licence, a zároveň provedlo změny ve stavebním zákoně, které mají instalaci usnadnit. Je třeba dále pracovat na posílení postavení energetických společenství („LEX RES 2") a zavedení jednotného kontaktního místa pro obnovitelné zdroje energie, aby se zajistily možnosti připojení k síti a jejího rozšíření. Rozvoji obnovitelných zdrojů by pomohlo i zavedení oblastí vhodných pro obnovitelné zdroje energie (tzv. „go-to areas").

Česko musí zajistit vyšší úroveň investic do kapacity sítí, zejména distribučních, aby bylo možné se přizpůsobit vyšší míře využívání obnovitelných zdrojů energie. K rychlému zavedení obnovitelných zdrojů energie do budoucí skladby zdrojů energie v České republice bude zapotřebí uvolnit nové značné investice do modernizace kapacity sítě a vyřešit problémy spojené s přečerpáním dostupných kapacit. Podpůrné regulační prostředí by mohlo dále posílit zavádění obnovitelných zdrojů energie v zemi tím, že podpoří rozšiřování sítí, instalaci malých systémů a inteligentní měření.

Zavádění obnovitelných zdrojů energie a čistých technologií má zásadní význam pro snížení vysoké spotřeby fosilních paliv v průmyslovém odvětví. Další zavádění solárních elektráren a celková modernizace má potenciál přispět k vyšší energetické účinnosti v průmyslovém odvětví (28 % konečné spotřeby energie v roce 2021). Vzhledem k závislosti Česka na neobnovitelných zdrojích energie a vysoké míře industrializace se očekává, že průmyslový sektor (zejména pak automobilový průmysl) bude při zavádění ekologické transformace čelit značným výzvám.

Zjednodušení a urychlení povolovacích řízení představují klíčové kroky pro výrobu technologií pro nulové čisté emise a jejich součástí, jakož i usnadnění přístupu těchto výrobků na trh. Investice do přechodu průmyslu na nulové čisté emise, do výrobních kapacit pro čisté technologie, do výzkumu a inovací a do dovedností mají zásadní význam pro posílení konkurenceschopnosti průmyslu, jak je uvedeno v průmyslovém plánu Zelené dohody Komise.

([15]) Na základě zprávy Evropského orgánu pro pracovní záležitosti z roku 2023 o nedostatku a přebytku pracovních sil podle dat EURES z roku 2022, tj. dat předložených národními koordinačními úřady EURES. Požadavky na dovednosti a znalosti vycházejí z taxonomie evropských dovedností, kompetencí a povolání (ESCO) ve vztahu k dovednostem pro ekologickou transformaci. Příklady jsou analyzovány na základě podílu zelených dovedností ESCO v příslušných odvětvích. Data nejsou srovnatelná mezi jednotlivými zeměmi a zahrnují širokou škálu odvětví.

Investice do obnovitelných plynů mohou zvýšit bezpečnost dodávek energie a zajistit konkurenceschopnou ekonomiku s novými podnikatelskými a ekonomickými příležitostmi. Česko dosud ve svých vnitrostátních právních předpisech nedefinovalo vodík jako nosič energie, a proto dosud neuznalo jeho využití pro energetické účely. Podpora rozvoje biometanu by nadto mohla pomoci snížit závislost na zemním plynu. V současné době je v Česku v provozu pouze jedna biometanová stanice a transformace bioplynových stanic na biometan zaostává za očekáváním. Iniciativa REPowerEU poskytuje jedinečnou příležitost k rozšíření a podpoře opatření v oblasti energetiky s cílem dále podpořit cíle Česka v oblasti dekarbonizace.

Je třeba urychlit investice do udržitelné mobility, zejména do vozidel s nulovými emisemi a potřebné infrastruktury, jakož i do digitalizace a elektrifikace železnic. Rozvoj silniční mobility s nulovými emisemi je v Česku zatím velmi skromný, přičemž podíl nově registrovaných elektromobilů dosahuje 3,8 % ([16]). Očekávané rozšíření vozidel s nulovými emisemi, jako jsou nákladní automobily, bude v nadcházejících letech vyžadovat zavedení specializované infrastruktury pro nabíjení a doplňování paliva. Na tyto zbývající výzvy by se mohla zaměřit revize Národního akčního plánu čisté mobility.

Přechod k zelené ekonomice musí být spojen s dostatečnými ambicemi v oblasti ochrany životního prostředí. Česku by prospělo více investovat do řešení problémů ochrany životního prostředí a přizpůsobování se změně klimatu ([17]). V letech 2014 až 2020 byly potřeby investic do životního prostředí v Česku odhadnuty na nejméně 4,4 miliardy EUR, zatímco investice činily přibližně 2,9 miliardy EUR, takže ročně chybělo nejméně 1,5 miliardy EUR ([18]). Mezery v investicích dále prohlubuje změna klimatu, která vytváří tlak na vodní hospodářství, zemědělství a propady uhlíku.

([16]) Evropské středisko pro sledování alternativních paliv (europa.eu)

([17]) Cíle v oblasti životního prostředí zahrnují prevenci a kontrolu znečištění, vodní hospodářství a průmysl, oběhové hospodářství a odpady, biologickou rozmanitost a ekosystémy(Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2022 – Zpráva o Česku a informační přehled).

([18]) Při zohlednění potřeb odhadovaných pouze na úrovni EU (např. ochrana vody, vyšší míra cirkulace, strategie v oblasti biologické rozmanitosti).

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Plán pro oživení a odolnost Česka obsahuje opatření, která mají řešit řadu strukturálních problémů země prostřednictvím těchto kroků:

- usnadnění přechodu na digitální technologie prostřednictvím digitalizace veřejné správy a podniků, zavádění digitálních technologií a podpory vzdělávání v oblasti digitálních dovedností,
- podpora ekologické transformace prostřednictvím renovace budov a zvyšování jejich energetické účinnosti, pobídek k využívání udržitelné dopravy, investic do čistších a účinnějších zdrojů energie a recyklační infrastruktury a podpory biologické rozmanitosti,
- řešení společenských výzev investicemi do infrastruktury zdravotní a dlouhodobé péče a zlepšení excelence výzkumu v oboru lékařských věd,
- řešení výzev na trhu práce zaváděním nových učebních osnov, podporou vzdělávání dospělých a podporou účasti žen na trhu práce rozšířením kapacity zařízení péče o děti,
- posílení institucionální odolnosti zlepšením protikorupčního rámce,
- posílení inovační kapacity domácích podniků, posílení spojení s veřejným výzkumným sektorem a zlepšení přístupu malých a středních podniků k financování,
- provedení reforem a investic, které řeší část zjištěných problémů, a zároveň pokračování v úsilí o dokončení celého plánu pro oživení.

Česko by mělo urychlit provádění svého plánu pro oživení a odolnost a urychleně dokončit kapitolu REPowerEU, aby mohlo rychle započít její provádění.

Vedle reforem a investic v rámci plánu pro oživení a odolnost by Česku přineslo prospěch:

- obnovení dlouhodobé fiskální udržitelnosti veřejných financí na základě řešení problémů udržitelnosti důchodového systému a systému zdravotní péče,
- posílení kapacity veřejné správy na ústřední a regionální úrovni a účinnosti veřejných zakázek, zejména v souvislosti s prováděním plánu pro oživení a odolnost a politiky soudržnosti,
- urychlení dekarbonizace svého hospodářství a snížení poptávky po plynu prostřednictvím navýšení investic do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti spolu se zlepšením regulačního a povolovacího rámce pro nová zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů a modernizaci síťové infrastruktury,
- snižování závislosti na fosilních palivech prostřednictvím investic a reforem, které usnadňují zavádění obnovitelných zdrojů energie, rozšiřování kapacity sítě, zvyšování úspor energie a energetické účinnosti a podpory investic do technologií pro nulové čisté emise, mimo jiné zjednodušením a zrychlením povolovacích postupů u projektů výroby pro nulové čisté emise
- zvýšení nabídky cenově dostupného bydlení, mimo jiné vytvořením zastřešujícího politického a legislativního rámce,
- podpora růstu produktivity práce řešením nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a investicemi do ekologických a digitálních dovedností, zejména v regionech ovlivněných ekologickou transformací;

- posílení sociálního začlenění řešením regionálních rozdílů v přístupu k sociálním službám a základní infrastruktuře.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Průřezové ukazatele 24

A1. Cíle udržitelného rozvoje 24

A2. Pokrok v provádění doporučení pro jednotlivé země 26

A3. Plán pro oživení a odolnost – přehled 29

A4. Další nástroje EU pro oživení a růst 31

A5. Odolnost 34

Udržitelnost životního prostředí 36

A6. Zelená dohoda pro Evropu 36

A7. Energetická bezpečnost a cenová dostupnost 42

A8. Spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě 47

Produktivita 50

A9. Produktivita, efektivita a oběhové hospodářství zdrojů 50

A10. Digitální transformace 53

A11. Inovace 56

A12. Průmysl a jednotný trh 59

A13. Veřejná správa 63

Spravedlnost 65

A14. Výzvy v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální politiky v souvislosti s evropským pilířem sociálních práv 65

A15. Vzdělávání a odborná příprava 68

A16. Health and health systems 71

A17. Hospodářská a sociální výkonnost na regionální úrovni 73

Makroekonomická stabilita 75

A18. Hlavní události ve finančním sektoru 75

A19. Daňový systém 77

A20. Tabulka hospodářských a finančních ukazatelů 80

A21. Analýza udržitelnosti dluhu 81

A22. Matice pro hodnocení postupu při makroekonomické nerovnováze 84

SEZNAM TABULEK

A2.1. Souhrnná tabulka doporučení z let 2019–2022 27
A3.1. Hlavní prvky českého plánu pro oživení a odolnost 29
A5.1. Indexy odolnosti shrnující situaci ve všech rozměrech a oblastech přehledu ukazatelů odolnosti 35
A6.1. Ukazatele pokroku v oblasti Zelené dohody pro Evropu z makroekonomického hlediska 36
A7.1. Hlavní energetické ukazatele 42
A8.1. Hlavní ukazatele spravedlivé transformace v Česku 47
A9.1. Celkové a systémové ukazatele oběhovosti 52
A10.1. Hlavní cíle Digitální dekády sledované pomocí ukazatelů indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 53
A11.1. Hlavní ukazatele inovací 57
A12.1. Průmysl a jednotný trh 59
A13.1. Ukazatele veřejné správy 63
A14.1. Výsledky Česka u cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby do roku 2030 66
A15.1. Cíle na úrovni EU a další kontextové ukazatele v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání 68
A16.1. Hlavní ukazatele zdraví 71
A17.1. Vybrané ukazatele na regionální úrovni v Česku 73
A18.1. Ukazatele finančního zdraví 75
A19.1. Ukazatele zdanění 78
A20.1. Hlavní hospodářské a finanční ukazatele 80
A21.1. Analýza udržitelnosti dluhu – Česko 82
A21.2. „Teplotní mapa“ rizik pro fiskální udržitelnost – Česko
A22.1. Matice pro hodnocení makroekonomické nerovnováhy 84

SEZNAM GRAFŮ

A1.1. Pokrok k cílům udržitelného rozvoje v Česku v posledních pěti letech 25
A2.1. Pokrok Česka v plnění doporučení pro zemi z let 2019–2022 (evropský semestr 2023) 26
A3.2. Výplata na pilíř 29
A3.1. Celkový objem vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost 29
A3.3. Stav plnění milníků a cílů 30
A4.1. Fondy politiky soudržnosti na období 2021–2027 v Česku: rozpočet podle fondů 31
A4.2. Synergie mezi fondy politiky soudržnosti a Nástrojem pro oživení a odolnost s jeho šesti pilíři v Česku 31
A4.3. Příspěvek fondů politiky soudržnosti k cílům udržitelného rozvoje v letech 2014–2020 a 2021–2027 v Česku 32
A6.1. Tematické – emise skleníkových plynů z odvětví sdíleného úsilí v milionech tun ekvivalentu CO2, 2005–2021 36
A6.2. Skladba zdrojů energie (nahoře) a skladba zdrojů elektřiny (dole), 2021 37
A6.3. Tematické – roční potřeby investic do životního prostředí a současné investice, 2014–2020 38
A7.1. Hladiny podzemních zásobníků plynu v Česku 42
A7.2. Spotřeba plynu podle odvětví, 2021 43
A7.3. Spotřeba plynu v jednotlivých průmyslových odvětvích, 2021 (% celkové spotřeby plynu v průmyslu) 43
A7.4. Maloobchodní ceny energií v České republice pro průmysl (nahoře) a domácnosti (dole) 44
A7.5. Veřejné investice do výzkumu a inovací v rámci priorit výzkumu a inovací energetické unie 45
A8.1. Výzvy spravedlivé transformace v Česku 47
A8.2. Distribuční dopady cen energií v důsledku rostoucích výdajů na energie (2021–2023) 48
A9.1. Trend v používání materiálů 50
A9.2. Zpracování komunálního odpadu 51
A11.1. Noví absolventi přírodovědných a technických oborů na tisíc obyvatel ve věku 25–34 let v roce 2020 57
A12.1. Produktivita práce na osobu (ve standardu kupní síly a v % EU) 59
A12.2. Souhrnná produktivita faktorů 59
A12.3. Podnikatelské prostředí a faktory produktivity 60
A13.1. a) Veřejná správa: Podíl žen a mužů na vedoucích pozicích, b) dosažené vysokoškolské vzdělání, c) vzdělávání dospělých 64
A15.1. Index izolace znevýhodněných studentů a studentů se špatnými výsledky, PISA 2018 68
A16.1. Střední délka života při narození, v letech 71
A16.2. Předpokládaný nárůst veřejných výdajů na zdravotní péči v období 2019–2070 71
A17.1. HDP na obyvatele (2010) a růst HDP na obyvatele (2011–2020) 73
A19.1. Daňové příjmy z různých druhů daní, vyjádřeno v % z celkových daňových příjmů 78
A19.2. Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2022 78

SEZNAM MAP

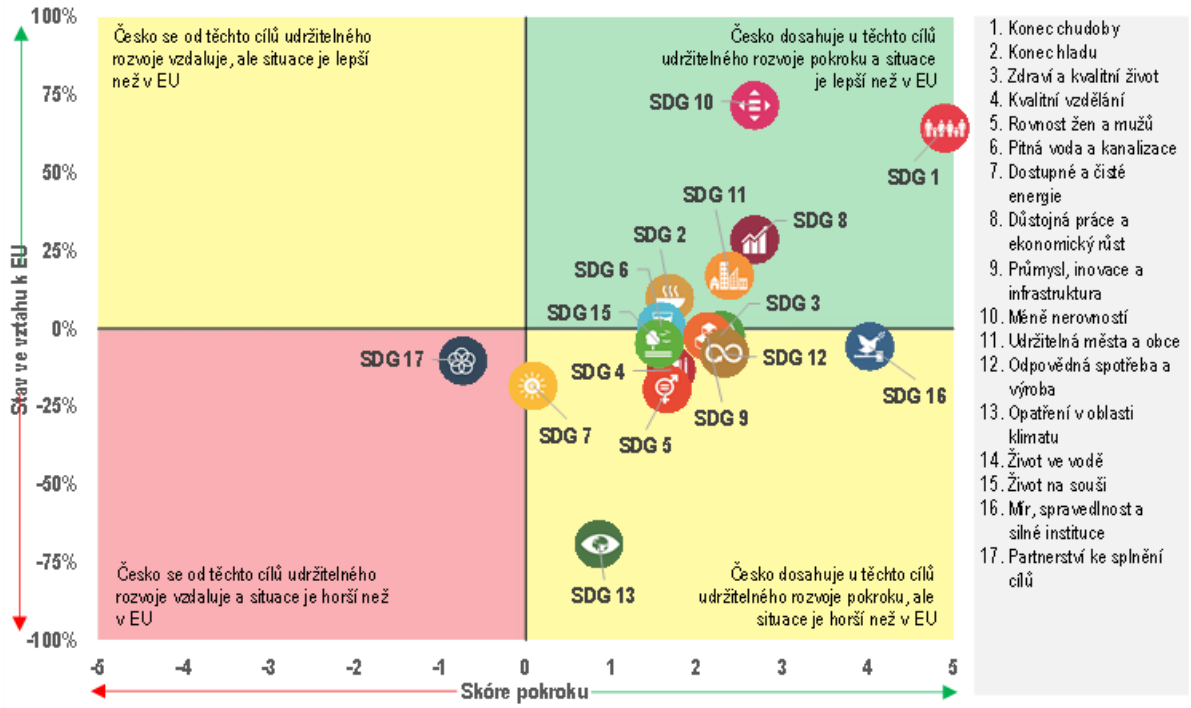
A17.1. Změna indexu HDP na obyvatele v českých regionech NUTS 2 (2010–2020) 73

Tato příloha hodnotí pokrok Česka v dosahování cílů udržitelného rozvoje na základě čtyř rozměrů konkurenceschopné udržitelnosti. Sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a příslušné související ukazatele představují rámec politiky na základě Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Cílem je ukončit všechny formy chudoby, bojovat proti nerovnostem, řešit změnu klimatu a ekologickou krizi a zároveň zajistit, aby nikdo nezůstal opomenut. EU a její členské státy se zavázaly k této historické celosvětové rámcové dohodě a k aktivní úloze při maximalizaci pokroku směrem k cílům udržitelného rozvoje. Níže uvedený graf vychází ze souboru ukazatelů cílů udržitelného rozvoje EU, který byl vytvořen za účelem sledování pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU.

Ačkoli se Česko zlepšilo téměř ve všech cílech udržitelného rozvoje týkajících se udržitelnosti životního prostředí, v případě cíle č. 13 (opatření v oblasti klimatu) zaostává za průměrem EU. Dalším znepokojivým trendem je, že čisté emise skleníkových plynů v Česku stále rostou (cíl udržitelného rozvoje č. 13; z 11,9 tuny na obyvatele v roce 2016 na 12,1 tuny v roce 2021), což je v příkrém kontrastu s průměrným poklesem emisí v EU (z 8,2 tuny na obyvatele v roce 2016 na 7,4 tuny v roce 2021). Negativní trend zvyšování míry znečištění v České republice se dále odráží v ukazatelích materiálové stopy (cíl udržitelného rozvoje č. 12; z 16,6 tuny na obyvatele v roce 2016 na 15,6 tuny v roce 2020) a produkci odpadů (cíl udržitelného rozvoje č. 12; z 2 402 kg na obyvatele v roce 2016 na 3 598 kg v roce 2020). Příznivější skutečností je, že Česko podniká pozitivní kroky k dekarbonizaci své skladby zdrojů energie, a to zvyšováním podílu obnovitelné energie (cíl udržitelného rozvoje č. 7; ze 14,9 % v roce 2016 na 17,7 % v roce 2021).

Česko se nadále zlepšuje a dosahuje velmi dobrých výsledků v řadě cílů udržitelného

Graf A1.1: **Pokrok k cílům udržitelného rozvoje v Česku v posledních pěti letech**

Podrobné soubory údajů o jednotlivých cílech udržitelného rozvoje viz výroční zpráva Eurostatu „Sustainable development in the European Union" (Udržitelný rozvoj v Evropské unii); podrobnosti o rozsáhlých údajích o krátkodobém pokroku členských států v jednotlivých zemích: Hlavní zjištění – Ukazatele udržitelného rozvoje – Eurostat (europa.eu). Stav každého cíle udržitelného rozvoje v dané zemi představuje souhrn všech ukazatelů pro daný cíl ve srovnání s průměrem EU. Vysoké hodnocení neznamená, že se země blíží k dosažení konkrétního cíle udržitelného rozvoje, ale signalizuje, že si vede lépe než průměr EU. Skóre pokroku je absolutní měřítko založené na trendech ukazatelů za posledních pět let. Výpočet nezohledňuje žádné cílové hodnoty, protože většina cílů politiky EU platí pouze pro souhrnnou úroveň EU. U jednotlivých zemí není uvedeno všech sedmnáct cílů udržitelného rozvoje, protože ne všechny údaje jsou u jednotlivých cílů dostupné.
Zdroj: Eurostat, poslední aktualizace ze začátku dubna 2023 kromě ukazatelů z šetření pracovních sil EU, které byly vydány dne 27. dubna 2023. Údaje se převážně vztahují k letům 2016–2021 nebo 2017–2022.

rozvoje týkajících se spravedlnosti (cíle č. 1 a 10), zatímco v některých dalších cílech udržitelného rozvoje (cíle č. 3, 4 a 7), především v cíli č. 5 (rovnost mužů a žen), má co dohánět. Obzvláště dobrých výsledků dosahuje Česko v případě cílů udržitelného rozvoje č. 1 (Konec chudoby) a č. 10 (Méně nerovností), přičemž v obou těchto cílech výrazně převyšuje průměr EU (cíl č. 1: 64,3 % a cíl č. 10: 71,5 %). Pozitivní postoj Česka k ukončování chudoby (cíl č. 1) se odráží v řadě ukazatelů, jako je míra osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, míra závažné materiální a sociální deprivace nebo míra pracujících ohrožených chudobou, ve kterých výrazně převyšuje průměr EU. Podíl obyvatel Česka, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo (cíl udržitelného rozvoje č. 7; z 3,8 % populace v roce 2016 na 2,2 % v roce 2021) stále klesá, což je další pozitivní signál. Stále je však co zlepšovat, především pokud jde o cíl udržitelného rozvoje č. 5 (Rovnost mužů a žen). Pozitivní je, že se již objevily určité pozitivní trendy, pokud jde o odstraňování rozdílů mezi muži a ženami, a to v oblasti dosaženého terciárního vzdělání a rozdílů v odměňování žen a mužů v neočištěné podobě (z 21,5 % průměrného hrubého hodinového výdělku mužů v roce 2016 na 15,0 % v roce 2021).

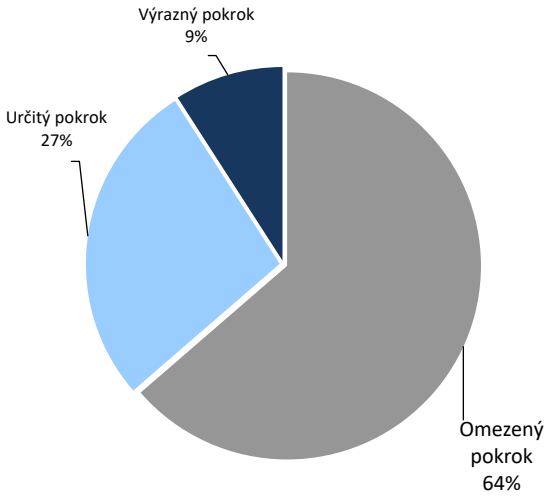
Česko si vede obzvláště dobře ve vztahu k cíli udržitelného rozvoje č. 8 (důstojná práce a ekonomický růst), ačkoli v ostatních cílech udržitelného rozvoje (cíle č. 4 a 9) týkajících se produktivity musí ještě dohnat průměr EU. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice (cíl č. 8) nadále klesá (z 1,7 % aktivního obyvatelstva v roce 2016 na 0,6 % v roce 2022), což je výrazně pod průměrem EU (2,4 % v roce 2022). Pozitivní trend zaznamenalo Česko také v podílu domácností s vysokorychlostním internetovým připojením (cíl udržitelného rozvoje č. 9; z 21 % domácností v roce 2016 na 52,5 % v roce 2021), čímž postupně dohání průměr EU (70,2 % domácností v roce 2021). Stále však existuje určitý prostor pro zlepšení v ukazatelích souvisejících s dosaženým terciárním vzděláním (cíl udržitelného rozvoje č. 9; 34,9 % v roce 2021, průměr EU 41,2 % v roce 2021).

Česko se nadále zlepšuje ve všech cílech udržitelného rozvoje týkajících se makroekonomické stability (cíle č. 8, 16 a 17), ale v některých aspektech (cíle udržitelného rozvoje č. 16 a 17) stále nedosahuje průměru EU. Česká vláda je vybízena k tomu, aby investovala více finančních prostředků do celkových výdajů vládních institucí na soudy (cíl udržitelného rozvoje č. 16; 67,9 EUR na obyvatele v roce 2021 oproti průměru EU ve výši 107,0 EUR v roce 2021). Rovněž index vnímání korupce (cíl udržitelného rozvoje č. 16), který v roce 2022 dosáhl 56 bodů, je poměrně vysoký ve srovnání s průměrem EU, který činí 66 bodů (na stupnici od 0 (vysoká míra korupce) do 100 (bez korupce). Česko si udržuje velmi příznivou makroekonomickou úroveň, která se odráží především v nízkém hrubém vládním dluhu (cíl udržitelného rozvoje č. 17; 44,1 % v roce 2022), což je výrazně pod průměrem EU (84 % v roce 2022). Česko by mohlo udělat více zejména v oblasti oficiální rozvojové pomoci (cíl udržitelného rozvoje č. 17; 0,13 % hrubého národního důchodu, průměr EU 0,50 % v roce 2021).

Vzhledem k tomu, že cíle udržitelného rozvoje tvoří zastřešující rámec, jsou všechny vazby na příslušné cíle udržitelného rozvoje vysvětleny nebo znázorněny ikonami v ostatních přílohách.

Komise posoudila doporučení ([19]) která byla Česku jako součást evropského semestru vydána v období 2019–2022. Tato doporučení se týkají široké škály oblastí politiky, které souvisejí s 12 ze 17 cílů udržitelného rozvoje (viz přílohy 1 a 3). Toto posouzení zohledňuje politická opatření, která Česko dosud přijalo ([20]), jakož i závazky stanovené v plánu pro oživení a odolnost ([21]). V této fázi provádění plánu pro oživení a odolnost zaznamenalo 36 % doporučení pro jednotlivé země zaměřených na strukturální otázky v letech 2019–2022 alespoň „určitý pokrok“, zatímco 64 % zaznamenalo „omezený pokrok“ (viz graf A2.1). S dalším prováděním plánu pro oživení a odolnost se v nadcházejících letech očekává značný pokrok v řešení strukturálních doporučení pro jednotlivé země.

Graf A2.1: **Pokrok Česka v plnění doporučení pro jednotlivé země z let 2019–2022 (evropský semestr 2023)**

Zdroj: Evropská komise.

([19]) Doporučení pro jednotlivé země 2022: EUR-Lex - 32022H0901(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)
Doporučení pro jednotlivé země 2021: EUR-Lex - 32021H0729(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)
Doporučení pro jednotlivé země 2020: EUR-Lex - 32020H0826(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)
Doporučení pro jednotlivé země 2019: EUR-Lex - 32019H0905(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)

([20]) Včetně politických opatření uvedených v národním programu reforem a ve zprávách v rámci Nástroje pro oživení a odolnost (dvakrát ročně vydávané zprávy o pokroku při plnění milníků a cílů a na základě posouzení žádostí o platby).

([21]) Členské státy byly vyzvány, aby ve svých plánech pro oživení a odolnost účinně řešily všechna příslušná doporučení pro jednotlivé země, která vydala Rada v letech 2019 a 2020, nebo jejich významnou část. Zde uvedené posouzení doporučení pro zemi zohledňuje míru provedení opatření obsažených v plánu pro oživení a odolnost a opatření přijatých mimo rámec plánu pro oživení a odolnost v době posouzení. Opatření stanovená v příloze přijatého prováděcího rozhodnutí Rady o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost, která dosud nejsou přijata ani provedena, ale jsou považována za věrohodně oznámená v souladu s metodikou pro hodnocení doporučení pro jednotlivé země, opravňují k hodnocení „omezený pokrok“. Jakmile budou provedena, mohou tato opatření vést k hodnocení „určitý/výrazný pokrok“ nebo „provedení v plném rozsahu“, podle jejich relevance.

Tabulka A2.1: **Souhrnná tabulka doporučení z let 2019–2022**

Česko	Hodnocení v květnu 2023*	Doporučení zahrnuta v plánu pro oživení a odolnost (POO) do 2026**	Příslušné cíle udržitelného rozvoje
Doporučení č. 1, 2019	**Omezený pokrok**		
Zlepšit dlouhodobou fiskální udržitelnost důchodového systému a systému zdravotní péče.	Omezený pokrok		Cíl 3, 8, 16
Přijmout projednávaná protikorupční opatření.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021 a plánována od 2023, 2024 a 2026.	Cíl 16
Doporučení č. 2, 2019	**Určitý pokrok**		
Podporovat zaměstnávání žen s malými dětmi, mimo jiné zlepšením přístupu k cenově dostupné péči o děti, a zaměstnávání znevýhodněných skupin.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO plánována od 2022, 2023, 2024 a 2025.	Cíl 4, 5, 8, 10
Zvýšit kvalitu a inkluzivnost systémů vzdělávání a odborné přípravy, mimo jiné podporou technických a digitálních dovedností a podporou učitelského povolání.	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2020, 2022 a plánována od 2025.	Cíl 4, 8, 10
Doporučení č. 3, 2019	**Určitý pokrok**		
Zaměřit se v rámci investiční hospodářské politiky na dopravu, zejména její udržitelnost,	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022 a 2025.	Cíl 10, 11
na digitální infrastrukturu	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2025.	Cíl 9, 10, 11
a na přechod na nízkouhlíkové hospodářství a transformaci energetiky včetně zvýšení energetické účinnosti, a to s ohledem na regionální rozdíly.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2024 a 2026.	Cíl 7, 9, 10, 11, 13
Snížit administrativní zátěž pro investice	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021 a plánována od 2023 a 2026.	Cíl 8, 9
a v oblasti zadávání veřejných zakázek podporovat soutěž více založenou na kritériích kvality.	Omezený pokrok		Cíl 9
Odstranit překážky bránící rozvoji plně funkčního inovačního ekosystému.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022 a plánována od 2025.	Cíl 9
Doporučení č. 1, 2020	**Určitý pokrok**		
V souladu s obecnou únikovou doložkou přijmout veškerá nutná opatření k účinnému řešení pandemie, k udržení ekonomiky a k podpoře následného oživení. Pokud to hospodářské podmínky dovolí, provádět fiskální politiky zaměřené na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a na zajištění udržitelnosti dluhu a současně zvýšit investice.	Již není relevantní	Není relevantní	Cíl 8, 16
Zajistit odolnost systému zdravotní péče, posílit dostupnost zdravotnických pracovníků, primární péči a integraci péče a zavést služby elektronického zdravotnictví.	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2024.	Cíl 3
Doporučení č. 2, 2020	**Určitý pokrok**		
Podporovat zaměstnanost aktivními politikami na trhu práce,	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022 a plánována od 2025.	Cíl 8
poskytováním dovedností (včetně digitálních dovedností) a přístupem k digitálnímu učení.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2020, 2021 a plánována od 2024 a 2025.	Cíl 4
Doporučení č. 3, 2020	**Určitý pokrok**		
Podpořit malé a střední podniky větším využíváním finančních nástrojů k zajištění podpory likvidity,	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022.	Cíl 8, 9
snížením administrativní zátěže a zlepšením elektronické veřejné správy.	Určitý pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2023.	Cíl 8, 9, 16
Předsunout veřejné investiční projekty ve vyšší fázi připravenosti a	Určitý pokrok		Cíl 8, 16
podpořit soukromé investice, aby se napomohlo hospodářskému oživení.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO plánována od 2023.	Cíl 8, 9
Zaměřit investice na ekologickou a digitální transformaci, zejména na vysokokapacitní digitální infrastrukturu a technologie,	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2025.	Cíl 9
na čistou a účinnou výrobu a využívání energie	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2021, 2022 a plánována od 2024 a 2026.	Cíl 7, 9, 13
a na udržitelnou dopravní infrastrukturu, a to mimo jiné v uhelných regionech.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022 a 2025.	Cíl 10, 11
Zajistit inovativním podnikům přístup k financování a zlepšit spolupráci veřejného a soukromého sektoru v oblasti výzkumu a	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO prováděna od 2022 a plánována od 2025.	Cíl 8, 9
Doporučení č. 1, 2021	**Určitý pokrok**		
V roce 2022 zachovat podpůrné nastavení fiskální politiky, včetně impulsu dodaného Nástrojem pro oživení a odolnost, a zachovat investice financované z vnitrostátních zdrojů.	Výrazný pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
Pokud to hospodářské podmínky dovolí, provádět fiskální politiku zaměřenou na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a zajištění fiskální udržitelnosti ve střednědobém horizontu.	Určitý pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
Zároveň posilovat investice s cílem podpořit růstový potenciál. Věnovat zvláštní pozornost skladbě veřejných financí na příjmové i výdajové straně rozpočtu a kvalitě rozpočtových opatření, aby se zajistilo udržitelné a inkluzivní oživení. Upřednostňovat udržitelné investice podporující růst, zejména investice podporující zelenou a digitální transformaci.	Výrazný pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
Upřednostňovat fiskální strukturální reformy, které pomohou zajistit financování priorit veřejné politiky a přispějí k dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, mimo jiné posílením, kde je to relevantní, zdravotnických systémů a systémů sociální ochrany tak, aby se vztahovaly na všechny a byly přiměřené a udržitelné.	Omezený pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16

[pokračování na další straně]

Tabulka (pokračování)

Doporučení č. 1, 2022	**Určitý pokrok**		
V roce 2023 zajistit, aby růst primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů byl v souladu s celkově neutrální orientací fiskální politiky, s přihlédnutím k pokračující dočasné a cílené podpoře pro domácnosti a podniky, které jsou nejzranitelnější z hlediska prudkého nárůstu cen energií, a pro osoby prchající z Ukrajiny. Být připraveni přizpůsobit běžné výdaje vyvíjející se situaci.	Výrazný pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
Rozšířit veřejné investice do zelené a digitální transformace a energetické bezpečnosti při zohlednění iniciativy REPowerEU, a to i s využitím Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.	Omezený pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
V období po roce 2023 provádět fiskální politiku zaměřenou na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic.	Určitý pokrok	Není relevantní	Cíl 8, 16
Přijmout opatření pro zajištění dlouhodobé fiskální udržitelnosti veřejných financí, včetně udržitelnosti důchodového systému.	Omezený pokrok		Cíl 8
Doporučení č. 2, 2022			
Pokračovat v provádění svého plánu pro oživení a odolnost v souladu s milníky a cíli uvedenými v prováděcím rozhodnutí Rady ze dne 8. září 2021.	Provádění plánu je sledováno pomocí posuzování žádostí o platbu v rámci plánu a analýzou zpráv o dosažených milnících a cílech, které jsou zveřejňovány dvakrát ročně Ty by se měly odrazit ve zprávách o jednotlivých zemích.		
Rychle dokončit jednání s Komisí o programových dokumentech v rámci politiky soudržnosti na období 2021–2027, aby mohlo započít jejich provádění.	Pokrok týkající se programových dokumentů v rámci politiky soudržnosti je sledován v rámci politiky soudržnosti EU.		
Doporučení č. 3, 2022	**Omezený pokrok**		
Posílit poskytování sociálního a cenově dostupného bydlení, mimo jiné přijetím zvláštního legislativního rámce pro sociální bydlení a lepší koordinaci jednotlivých veřejných subjektů.	Omezený pokrok		Cíl 1, 2, 10, 16
Doporučení č. 4, 2022	**Omezený pokrok**		
Snížit celkovou závislost na fosilních palivech a diverzifikovat dovoz fosilních paliv.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO plánována od 2023, 2024 a 2026.	Cíl 7, 9, 13
Urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie, zefektivnit povolovací postupy a usnadnit přístup k síti.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO plánována od 2023 a 2026.	Cíl 7, 8, 9, 13
Zvýšit energetickou účinnost systémů dálkového vytápění a fondu budov pobídkami k rozsáhlým renovacím a k využívání obnovitelných zdrojů tepla.	Omezený pokrok	Příslušná opatření POO plánována od 2023 a 2024.	Cíl 7

Poznámka:

* Viz poznámka pod čarou ([20]).

** Opatření z plánu pro oživení a odolnost, která jsou do této tabulky zahrnuta, přispívají k naplňování doporučení pro jednotlivé země. Jsou nicméně nezbytná další opatření mimo plán pro oživení a odolnost, aby se doporučení pro jednotlivé země zcela naplnila a řešily se příslušné související problémy. Opatření označená jako „prováděná“ jsou pouze ta, která jsou zahrnuta v předložených žádostech o platbu v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a kladně posouzena Evropskou komisí.

Zdroj: Evropská komise.

Nástroj pro oživení a odolnost je ústředním prvkem úsilí EU o pomoc při oživení po pandemii COVID-19, urychlení souběžné transformace a posílení odolnosti vůči budoucím otřesům. Nástroj pro oživení a odolnost rovněž přispívá k provádění cílů udržitelného rozvoje a pomáhá řešit doporučení pro jednotlivé země (viz příloha 2). Česko předložilo svůj aktuální plán pro oživení a odolnost dne 2. června 2021. Kladné posouzení ze strany Komise ze dne 19. července 2021 a schválení Radou dne 8. září 2021 otevřelo cestu k vyplacení grantů ve výši 7 miliard EUR v rámci Nástroje pro oživení a odolnost na období 2021–2026.

Od vstupu nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost v platnost a od provedení posouzení národních plánů pro oživení a odolnost došlo ke geopolitickému a hospodářskému vývoji, který v celé EU způsobil závažná narušení. Aby bylo možné tato narušení účinně řešit, umožňuje (upravené) nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost členským státům z různých důvodů změnit svůj plán pro oživení a odolnost. V souladu s čl. 11 odst. 2 Nástroje pro oživení a odolnost byl navíc dne 30. června 2022 aktualizován maximální finanční příspěvek pro Česko na částku 7,7 miliardy EUR v grantech. Ke dni vydání této zprávy o zemi nebyla žádná revize předložena.

Pokrok Česka při provádění jeho plánu je zveřejněn ve srovnávacím přehledu oživení a odolnosti ([22]). Srovnávací přehled rovněž nabízí transparentní pohled na pokrok dosažený při provádění Nástroje pro oživení a odolnost jako celku. Následující grafy ukazují aktuální stav, jak se odráží ve srovnávacím přehledu.

V rámci Nástroje pro oživení a odolnost bylo Česku dosud vyplaceno 1,84 miliardy EUR. Dne 28. září 2021 Komise vyplatila Česku 915 milionů EUR v rámci předběžného financování, což odpovídá 13 % finančního přídělu. Komise s přihlédnutím ke stanovisku Hospodářského a finančního výboru posoudila kladně první žádost Česka o platbu, což vedlo k vyplacení finanční podpory ve výši 928,2 milionu EUR (bez předběžného financování) dne 22. března 2023. Souvisejících 37 milníků a cílů zahrnuje reformy školních osnov na podporu digitální gramotnosti a digitálních dovedností, elektronické zdravotnictví, auditní a kontrolní systém země pro provádění Nástroje pro oživení a odolnost a zákon o evidenci skutečných majitelů, jakož i investice do rekonstrukce tří železničních mostů, 45 bezpečnějších železničních přejezdů a digitálních nástrojů pro vzdělávání.

Tabulka A3.1: **Hlavní prvky českého plánu pro oživení a odolnost**

	Současný plán pro oživení a odolnost
Působnost	Původní plán
Datum přijetí prováděcího rozhodnutí Rady (datum	8. září 2021
Celkově přidělené prostředky	7 miliard EUR v grantech (3 % HDP)
Investice a reformy	85 investic a 37 reforem
Celkový počet milníků a cílů	244

Zdroj: Srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

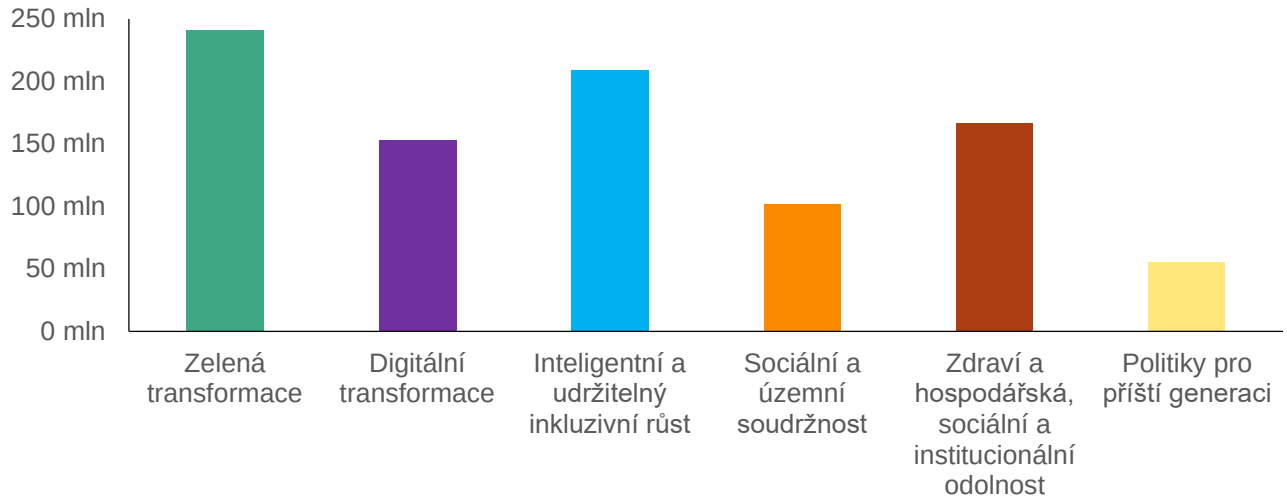
Graf A3.1: **Celkový objem vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost**

Poznámka: Tento graf zobrazuje výši dosud vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Granty jsou nevratné finanční příspěvky. Celková výše grantů poskytnutých jednotlivým členským státům je určena na základě klíče pro přidělování a celkových odhadovaných nákladů na příslušný plán pro oživení a odolnost.
Zdroj: Srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

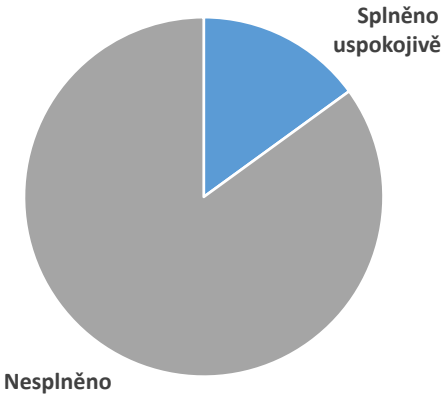
([22]) https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html?lang=cs

Graf A3.2: **Výplata na pilíř**

Poznámka: Každá výplata odráží pokrok v provádění Nástroje pro oživení a odolnost v rámci šesti pilířů politiky. Tento graf zobrazuje, jak výplaty v rámci Nástroje pro oživení a odolnost (kromě předfinancování) souvisí s jednotlivými pilíři. Částky byly vypočteny navázáním milníků a cílů, které daná výplata pokrývá, na označení pilíře (primární a sekundární) jejich příslušných opatření.
Zdroj: Srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

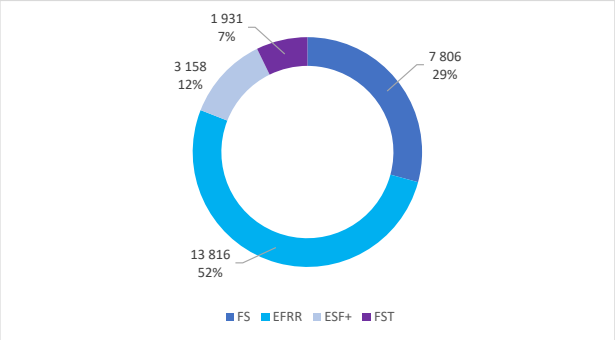
Graf A3.3: **Stav plnění milníků a cílů**

Poznámka: Tento graf zobrazuje podíl uspokojivě splněných milníků a cílů. Milník nebo cíl je uspokojivě splněn, jakmile členský stát předloží Komisi důkaz, že milník nebo cíl splnil, a Komise jej v prováděcím rozhodnutí vyhodnotí kladně.
Zdroj: Srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

Rozpočet EU na období 2021–2027 ve výši více než 1,2 bilionu EUR je zaměřen na provádění hlavních priorit EU. Investice v rámci politiky soudržnosti dosahují v celé EU 392 miliard EUR a představují téměř třetinu celkového rozpočtu EU, včetně přibližně 48 miliard EUR investovaných v souladu s cíli plánu REPowerEU.

Graf A4.1: **Fondy politiky soudržnosti na období 2021–2027 v Česku: rozpočet podle fondů**

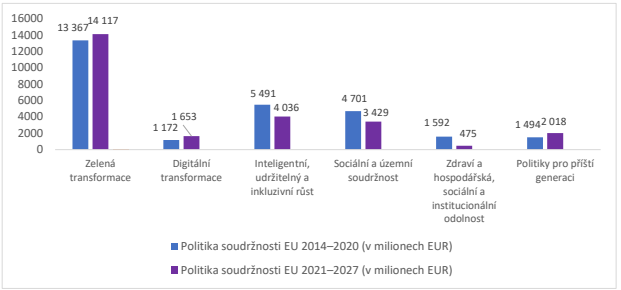

v milionech EUR v běžných cenách, % z celkové částky; (celková částka včetně spolufinancování na úrovni EU a vnitrostátní úrovni)
Zdroj: Evropská komise, veřejně přístupná data o politice soudržnosti

V období 2021–2027 bude v Česku z fondů politiky soudržnosti ([23]) investováno 14,1 miliardy EUR do ekologické transformace a 1,7 miliardy EUR do digitální transformace v rámci celkové alokace pro zemi ve výši 26,7 miliardy EUR. K podpoře energetické účinnosti přispěje zejména Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), který pomůže snížit energetickou náročnost přibližně 754 852 metrů čtverečných veřejných budov a energetickou náročnost 1 260 komerčních budov. Fond soudržnosti podpoří opatření na přizpůsobování se klimatu, která zvýší schopnost zadržování vody, což povede k vybudování nebo modernizaci 2 156 hektarů zelené infrastruktury. Zvláštní pozornost by měla být věnována urychlenému budování sítí s velmi vysokou kapacitou ve všech regionech, neboť mezi městskými a venkovskými oblastmi přetrvávají hluboké rozdíly v pokrytí a využívání digitálních technologií. Fond pro spravedlivou transformaci umožní další hospodářskou diverzifikaci a modernizaci tří českých uhelných regionů (Karlovarského, Ústeckého a Moravskoslezského). Téměř 50 % programu je vyčleněno na 35 projektů „strategického významu“, které by měly svým různorodým zaměřením (zaměstnanost, vzdělávání, výzkum, obnova opuštěných a chátrajících průmyslových pozemků nebo objektů, tzv. brownfields, atd.) proměnit uhelné regiony v zemi. Z Evropského sociálního fondu plus (ESF+) je vyčleněno 2,7 miliardy EUR na zvýšení odolnosti trhu práce, umožnění přístupu ke komunitním sociálním službám a zvýšení inkluzivity vzdělávání a odborné přípravy. ESF+ mimo jiné zajistí přístup k předškolnímu vzdělávání a péči pro 5 000 dětí a podpoří 20 000 učitelů v rozvoji jejich kompetencí.

Z výše uvedených investic bude 2,2 miliardy EUR investováno v souladu s cíli plánu REPowerEU. Tato částka doplňuje částku 1,9 miliardy EUR, která je na projekt REPowerEU vyčleněna v rámci rozpočtu na období 2014–2020. Celkem 1,3 miliardy EUR (2021–2027) a [1,6] miliardy EUR (2014–2020) je určeno na zvýšení energetické účinnosti; [0,6] miliardy EUR (2021–2027) a [0,3] miliardy EUR (2014–2020) na obnovitelné zdroje energie a nízkouhlíkový výzkum a inovace a [0,4] miliardy EUR (2021–2027) na inteligentní energetické systémy.

Graf A4.2: **Synergie mezi fondy politiky soudržnosti a Nástrojem pro oživení a odolnost s jeho šesti pilíři v Česku**

v milionech EUR v běžných cenách (fondy politiky soudržnosti: celková částka včetně spolufinancování na úrovni EU a vnitrostátní úrovni; základní pilíře Nástroje pro oživení a odolnost)
Zdroj: Evropská komise

V období 2014–2020 bylo Česku z fondů politiky soudržnosti poskytnuto 22,7 miliardy EUR ([24]), přičemž míra čerpání činila 84 % ([25]).

([23]) Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti (FS), Evropský sociální fond+ (ESF+), Fond pro spravedlivou transformaci (FST) s výjimkou programů Interreg. Celková částka zahrnuje vnitrostátní příspěvky a příspěvky EU. Zdroj dat: Otevřená datová platforma v oblasti soudržnosti.

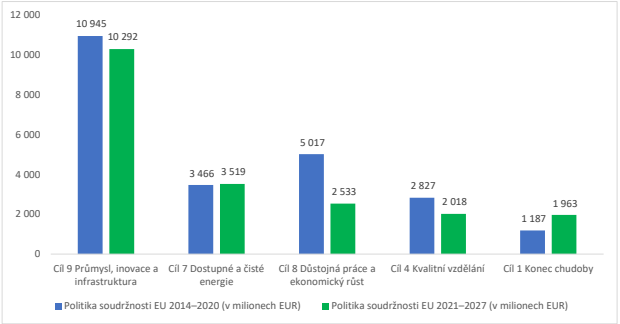
([24]) Fondy politiky soudržnosti zahrnují EFRR, FS, ESF a Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI) s výjimkou programů Evropské územní spolupráce (EÚS). Podle „pravidla N+3“ musí být prostředky vyčleněné na období 2014–2020 vyčerpány do roku 2023. Program REACT-EU je zahrnut ve všech údajích. Celková částka zahrnuje spolufinancování na úrovni EU a vnitrostátní úrovni. Zdroj dat: Otevřená datová platforma v oblasti soudržnosti.

Včetně vnitrostátního financování činily celkové investice 29,6 miliardy EUR, což představuje přibližně 2,2 % HDP na období 2014–2020.

Česko nadále využívá flexibilitu politiky soudržnosti za účelem podpory hospodářského oživení, zintenzivnění konvergence a poskytování nezbytné podpory regionům po pandemii COVID-19. Pomoci při oživení pro soudržnost a území Evropy (REACT-EU) ([26]) v rámci nástroje NextGenerationEU poskytuje Česku 1,2 miliardy EUR nad rámec přídělů v rámci politiky soudržnosti na období 2014–2020. Z REACT-EU bylo financováno 2 066 nových lůžek pro pacienty COVID-19 a 1 356 sad technického vybavení pro integrované záchranné systémy, aby bylo možné lépe řešit dopady krize a poskytovat rychlou a účinnou pomoc lidem v nouzi. Prostřednictvím opatření SAFE (Supporting Affordable Energy – podpora cenově dostupné energie) může Česko mobilizovat prostředky politiky soudržnosti na období 2014–2020 na podporu zranitelných domácností, pracovních míst a podniků, které jsou obzvláště postiženy vysokými cenami energie.

Jak v období 2014–2020, tak v období 2021–2027 přispěly fondy politiky soudržnosti významnou měrou k plnění cílů udržitelného rozvoje. Tyto fondy podporují 11 ze 17 cílů udržitelného rozvoje, zejména cíl č. 9 „Průmysl, inovace a infrastruktura“ a cíl č. 7 „Dostupné a čisté energie“ ([27]).

Graf A4.3: **Příspěvek fondů politiky soudržnosti k cílům udržitelného rozvoje v letech 2014–2020 a 2021–2027 v Česku**

Pět největších příspěvků k cílům udržitelného rozvoje v milionech (EUR) v běžných cenách
Zdroj: Evropská komise

Další fondy EU poskytují Česku významné prostředky. V rámci společné zemědělské politiky (SZP) je na období 2014–2022 k dispozici 10,9 miliardy EUR. SZP bude Česko podporovat i v období 2023–2027, a to částkou 5,6 miliardy EUR. Dva fondy SZP (Evropský zemědělský záruční fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) přispívají k Zelené dohodě pro Evropu a zároveň zajišťují dlouhodobou potravinovou bezpečnost. V koordinaci s ostatními fondy EU podporují sociální, environmentální a ekonomickou udržitelnost a inovace v zemědělství a venkovských oblastech. V letech 2021–2027 přidělí Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond Česku 30 milionů EUR.

Česko využívá i další programy EU, zejména Nástroj pro propojení Evropy, který v rámci CEF 2 (2021–2027) dosud přidělil finanční prostředky EU ve výši 462,6 milionu EUR na sedmnáct konkrétních projektů v oblasti strategických dopravních sítí. Podobně program Horizont Evropa dosud přidělil na výzkum a inovace v Česku více než 127 milionů EUR nad rámec 512 milionů EUR vyčleněných v rámci předchozího programu (Horizont 2020). Úvěrový nástroj pro veřejný sektor zřízený v rámci mechanismu pro spravedlivou transformaci poskytuje na období 2021–2027 grantovou podporu Komise ve výši 125 milionů EUR na projekty v Česku, která bude kombinována s úvěry EIB na podporu investic subjektů veřejného sektoru v regionech zapojených do spravedlivé transformace.

Česko získalo podporu z evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) k financování režimů zkrácené pracovní doby

([25]) Platby EU v rámci politiky soudržnosti 2014–2020 podle členských států jsou denně aktualizovány na webu Platformy otevřených dat politiky soudržnosti.

([26]) Přidělení prostředků REACT-EU na webu Platformy otevřených dat politiky soudržnosti.

([27]) K plnění cílů udržitelného rozvoje přispívají i další fondy EU. V letech 2014–2022 to zahrnuje jak Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), tak Evropský námořní a rybářský fond (ENRF).

a podobných opatření, a to za účelem zmírnění dopadů COVID-19. Rada poskytla Česku finanční pomoc ve výši 4,5 miliardy EUR ve formě půjček, které v roce 2020 podpořily přibližně 31 % pracovníků a 23 % podniků.

Nástroj pro technickou podporu podporuje Česko při navrhování a provádění reforem podporujících růst, včetně reforem stanovených v plánu pro oživení a odolnost. Česko získalo od roku 2016 významnou podporu. Některé příklady ([28]) zahrnují diverzifikaci zdrojů energie a dekarbonizaci v souladu s plánem REPowerEU a budování kapacit pro tvorbu politiky založené na faktech ve veřejné správě. Nástroj pro technickou podporu také pomáhá Česku zavádět konkrétní reformy a investice zahrnuté v jeho plánu pro oživení a odolnost, např. podporu plně digitalizovaného a integrovaného administrativního systému pro cizince, aby se zajistilo jejich rychlé začlenění na trh práce.

([28]) Informační přehledy o podpoře reforem v jednotlivých zemích jsou k dispozici zde.

Tato příloha ilustruje relativní schopnost Česka z hlediska odolnosti a jeho zranitelnost s využitím přehledů ukazatelů odolnosti vypracovaných Komisí ([29]). Přehledy ukazatelů odolnosti obsahují soubor 124 kvantitativních ukazatelů, které poskytují obecné informace o schopnosti členských států dosáhnout pokroku ve čtyřech vzájemně propojených rozměrech: sociálním a ekonomickém, ekologickém, digitálním a geopolitickém. Ukazatele zachycují zranitelná místa ([30]) a schopnosti ([31]), které mohou nabývat na významu, a to jak za účelem zvládání probíhajících přechodů, tak překonávání potenciálních budoucích šoků. Za tímto účelem pomáhají přehledy ukazatelů odolnosti identifikovat oblasti, které vyžadují další úsilí, pokud jde o budování silnějšího a odolnějšího hospodářství a společnosti. Jsou shrnuty v tabulce A5.1 jako složené indexy odolnosti, které dokládají celkovou relativní situaci pro každý ze čtyř uvedených rozměrů a jejich základní oblasti pro Česko a EU-27 ([32]).

Podle souboru ukazatelů odolnosti v rámci přehledu ukazatelů odolnosti vykazuje Česko obecně podobnou úroveň zranitelnosti ve srovnání s průměrem EU. Česko vykazuje střední zranitelnost v ekologickém rozměru přehledu ukazatelů odolnosti a středně nízkou zranitelnost v sociálním a ekonomickém, digitálním a geopolitickém rozměru. Konkrétně má Česko středně vysokou zranitelnost v oblasti „nerovností a sociálního dopadu transformací“ a „hodnotových řetězců a obchodu“. Ve srovnání s EU vykazuje také vyšší zranitelnost v oblastech „kybernetická bezpečnost“ (zejména v důsledku bezpečnostních incidentů v oblasti IKT v podnicích) a „finanční globalizace“. Nižší míru zranitelnosti než na úrovni EU vykazuje v oblastech „zdraví, vzdělávání a práce“ ([33]), „hospodářská a finanční stabilita a udržitelnost“, „zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně“ a v některých oblastech v digitálním rozměru a v geopolitickém rozměru.

Ve srovnání s průměrem EU vykazuje Česko celkově nižší úroveň kapacity ve všech ukazatelích v rámci přehledu ukazatelů odolnosti. Má střední odolnost v digitálním a geopolitickém rozměru, ale středně vysokou odolnost v sociálním a ekonomickém rozměru a v ekologickém rozměru. Česko vykazuje silnější kapacity, než je průměr EU, v oblastech „hodnotové řetězce a obchod“, „suroviny a zásobování energií“ a „ekosystémy, biologická rozmanitost, udržitelné zemědělství“ ([34]), zatímco v oblastech „bezpečnost a demografie“ a „zdraví, vzdělávání a práce“ (ve vztahu k léčitelné a preventabilní úmrtnosti, přístupu k formální péči o děti a vzdělávání dospělých) existuje prostor pro zlepšení kapacit. Podprůměrné kapacity vykazuje Česko také v oblasti „zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně“ (pokud jde o environmentální patenty a spotřebu energie z obnovitelných zdrojů), „digitálního veřejného prostoru“, „kybernetické bezpečnosti“ a „finanční globalizace“.

([29]) Podrobnosti naleznete na adrese https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en; viz také Zpráva o strategickém výhledu z roku 2020 (COM(2020) 493).

([30]) Zranitelná místa popisují vlastnosti, které mohou zhoršit negativní dopad krizí a transformací, nebo překážky, které mohou bránit dosažení dlouhodobých strategických cílů.

([31]) Kapacity se vztahují k možnostem nebo schopnostem vyrovnat se s krizemi a strukturálními změnami a zvládat transformace.

([32]) Tato příloha souvisí s přílohou 1 o cílech udržitelného rozvoje, přílohou 6 o Zelené dohodě, přílohou 8 o spravedlivém přechodu ke klimatické neutralitě, přílohou 9 o produktivitě, účinnosti a oběhovosti zdrojů, přílohou 10 o digitální transformaci a přílohou 14 o evropském pilíři sociálních práv.

([33]) Vzhledem k nízké míře neuspokojené potřeby lékařské péče, kterou vykázalo samo Česko, množství osob, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, a míře dlouhodobé nezaměstnanosti.

([34]) Především díky extenzivnímu ekologickému zemědělství a otevřenosti obchodu uvnitř EU.

Tabulka A5.1: **Indexy odolnosti shrnující situaci ve všech rozměrech a oblastech přehledu ukazatelů odolnosti**

Rozměr/Oblast	Zranitelnost		Kapacita	
	CZ	EU-27	CZ	EU-27
Sociální a ekonomický				
Nerovnosti a sociální dopad transformace				
Zdraví, vzdělání a práce				
Ekonomická a finanční stabilita a udržitelnost				
Ekologický				
Přizpůsobení se změně klimatu a její zmírňování				
Trvale udržitelné využívání zdrojů				
Ekosystémy, biodiverzita, udržitelné zemědělství				
Digitální				
Digitalizace pro osobní prostor				
Digitalizace pro průmysl				
Digitalizace pro veřejný prostor				
Kybernetická bezpečnost				
Geopolitický				
Suroviny a dodávky energie				
Hodnotové řetězce a obchod				
Finanční globalizace				
Bezpečnost a demografie				

Index zranitelnosti
- vysoká
- vyšší střední
- střední
- nižší střední
- nízká
- není k dispozici

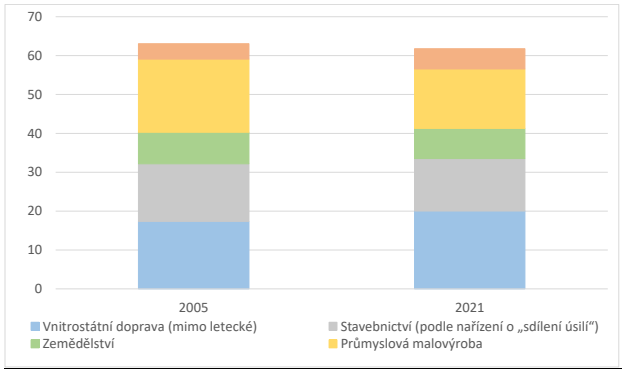
Index kapacity
- vysoká
- vyšší střední
- střední
- nižší střední
- nízká
- není k dispozici

(1) Údaje jsou za rok 2021 a EU-27 odkazuje na hodnotu za celou EU. Údaje o zranitelnosti EU-27 v oblasti „hodnotových řetězců a obchodu“ nejsou k dispozici, protože zahrnují opatření týkající se koncentrace partnerů, která nejsou srovnatelná s hodnotami na úrovni členských států.
Zdroj: Přehledy ukazatelů odolnost JRC – Evropská komise

Ekologická transformace v České republice vyžaduje mimo jiné, aby byla i nadále přijímána opatření v oblasti energetické účinnosti, udržitelné dopravy a udržitelného hospodaření s vodou. V Česku probíhá provádění Zelené dohody pro Evropu. Tato příloha nabízí přehled jejích hlavních prvků ([35]).

Předpokládá se, že Česko dosáhne svého nového klimatického cíle pro rok 2030 v odvětvích, na něž se vztahuje sdílení úsilí, pokud provede plánovaná dodatečná opatření ([36])**.** Očekává se, že údaje o emisích skleníkových plynů v těchto odvětvích za rok 2021 ukáží, že země vyprodukovala o něco více emisí, než kolik činily její roční emisní příděly ([37]). Současná politika v České republice předpokládá, že v roce 2030 se tyto emise sníží o 22 % ve srovnání s úrovní v roce 2005. To je více než dostatečné k dosažení současného cíle v rámci sdílení úsilí. Předložená dodatečná opatření by vedla k výraznějšímu snížení emisí o 37 %, čímž by byl překročen nový cíl (zvýšený za účelem splnění cíle EU ve výši 55 %) pro snížení emisí o 26 % ([38]). Ve svém plánu pro oživení a odolnost vyčlení Česko 41,6 % svých grantů z Nástroje pro oživení a odolnost na klíčové reformy a investice za účelem dosažení cílů v oblasti klimatu ([39]). Česko si klade za cíl snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů v celém hospodářství o 30 % oproti roku 2005 ([40]).

Graf A6.1: **Tematické – emise skleníkových plynů z odvětví sdíleného úsilí v milionech tun ekvivalentu CO_2, 2005–2021**

Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí.

Česko není na dobré cestě splnit svůj cíl čistého pohlcení uhlíku do roku 2030 v odvětví využívání půdy. České lesy od roku 2018 vypouštějí stále větší množství skleníkových plynů. Celkové emise skleníkových plynů z odvětví využívání půdy v České republice dosáhly v roce 2021 8,35 milionu tun ekvivalentu CO_2. Pro rok 2030 je cílem Česka v oblasti využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) odstranit 1 228 kt ekvivalentu CO_2 (viz tabulka A6.1) ([41]). Předpokládá se, že odvětví využívání půdy v České republice zůstane zdrojem čistých emisí až do roku 2026.

([35]) Přehled v této příloze doplňují informace uvedené v příloze 7 o energetické bezpečnosti a cenové dostupnosti, v příloze 8 o spravedlivém přechodu ke klimatické neutralitě a environmentální udržitelnosti, v příloze 9 o produktivitě, účinnosti a oběhovosti zdrojů, v příloze 11 o inovacích a v příloze 19 o daňovém systému.

([36]) Cíle členských států v oblasti emisí skleníkových plynů pro rok 2030 („cíle v rámci sdílení úsilí") byly navýšeny nařízením (EU) 2023/857 („nařízení o sdílení úsilí"), kterým se mění nařízení (EU) 2018/842, čímž byla opatření v dotčených odvětvích uvedena v soulad s cílem dosáhnout na úrovni EU snížení emisí skleníkových plynů v celém hospodářství o nejméně 55 % oproti úrovním z roku 1990. Nařízení stanoví národní cíle pro odvětví mimo současný systém EU pro obchodování s emisemi, zejména: budovy (vytápění a chlazení), silniční doprava, zemědělství, odpady a průmyslová malovýroba. Emise, na které se vztahuje systém EU ETS a nařízení o sdílení úsilí, doplňuje čistá pohlcení v odvětví využívání půdy, které upravuje nařízení (EU) 2018/841 (nařízení o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF)) pozměněné nařízením (EU) 2023/839.

([37]) Roční příděly emisí pro Česko na rok 2021 činily přibližně 60,9 milionu tun ekvivalentu CO_2 a jeho přibližné emise za rok 2021 činily 61,8 milionu tun ekvivalentu CO_2 (viz Evropská komise, *Urychlení přechodu ke klimatické neutralitě v zájmu bezpečnosti a prosperity: Zpráva o pokroku EU při provádění opatření v oblasti klimatu za rok 2022*, SWD(2022) 343). Emise skleníkových plynů v odvětvích sdíleného úsilí nad rámec ročních emisních přídělů neznamenají nedodržení nařízení o sdílení úsilí, protože toto nařízení stanoví zvláštní nástroje flexibility, které lze použít pro dosažení souladu.

([38]) Viz informace o vzdálenosti od cíle politiky v oblasti klimatu do roku 2030 v tabulce A6.1. Stávající a dodatečná opatření k 15. březnu 2021.

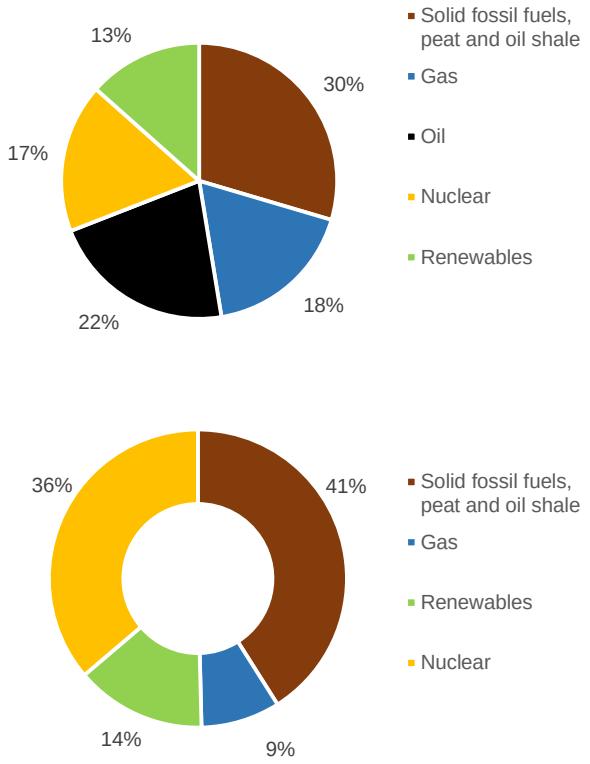
([39]) Například investice do udržitelné, bezpečné a propojené mobility a hydrologického plánování za účelem řešení nedostatku vody. Bylo dokončeno několik opatření plánovaných na roky 2021 a 2022, včetně reforem oběhového hospodářství a investic do bezpečnosti silničního a železničního provozu.

([40]) V rámci českého vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu. V současné době probíhá aktualizace plánu, která je stanovena nařízením (EU) 2018/1999 (nařízení o správě).

([41]) Tato hodnota je orientační a bude aktualizována v roce 2025 (podle hodnoty předepsané nařízením (EU) 2023/839).

Fosilní paliva hrají ve skladbě zdrojů energie v Česku stále významnou roli. V roce 2021 tvořila pevná fosilní paliva 30 % skladby zdrojů energie v Česku a zemní plyn 18 % (viz graf A6.2). Zatímco podíl uhlí ve skladbě zdrojů energie v posledním desetiletí klesá (40 % v roce 2011), podíl plynu se udržuje na poměrně stabilní úrovni (17 % v roce 2010). Podíl obnovitelných zdrojů se zvyšuje, ale velmi pomalu, až na 13 % v roce 2021 (nárůst o 6 p.b. ve srovnání s rokem 2010). Skladba zdrojů elektřiny v Česku je rovněž značně závislá na fosilních palivech, která v roce 2021 tvořila přibližně 50 % skladby zdrojů elektřiny, zatímco obnovitelné zdroje tvořily 14 % (viz graf A6.2).

Graf A6.2: **Skladba zdrojů energie (nahoře) a skladba zdrojů elektřiny (dole), 2021**

Skladba zdrojů je založena na hrubé domácí spotřebě a nezahrnuje teplo a elektřinu. Podíl obnovitelných zdrojů energie
zahrnuje biopaliva a neobnovitelný odpad.
Zdroj: Eurostat.

Zvyšování tempa zavádění obnovitelných zdrojů energie má zásadní význam pro dekarbonizaci energetického systému Česka a pro řešení jeho závislosti na ruských fosilních palivech. Cíl Česka dosáhnout do roku 2030 22% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie, který je obsažen v jeho vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu, byl v hodnocení za rok 2020 Komisí považován za neambiciózní. Česko bude muset svůj cíl v oblasti obnovitelných zdrojů energie v aktualizovaném vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu výrazně posílit, aby odrážel ambicióznější cíle EU v oblasti klimatu a energetiky v balíčku „Fit for 55“ a v plánu REPowerEU. Český plán pro oživení a odolnost si klade za cíl instalovat do roku 2026 ve společnostech fotovoltaiku o výkonu 270 MW a vytvořit příležitosti pro obce a veřejnost, aby se aktivně podílely na energetické transformaci, neboť obsahuje cíl vytvořit 40 nových energetických společenství. Soustavy dálkového vytápění v Česku jsou stále založeny převážně na fosilních palivech. Další pobídky k modernizaci a obnově těchto systémů a k začlenění obnovitelných zdrojů tepla do nich, doplněné investicemi do energetické účinnosti, by urychlily jejich transformaci.

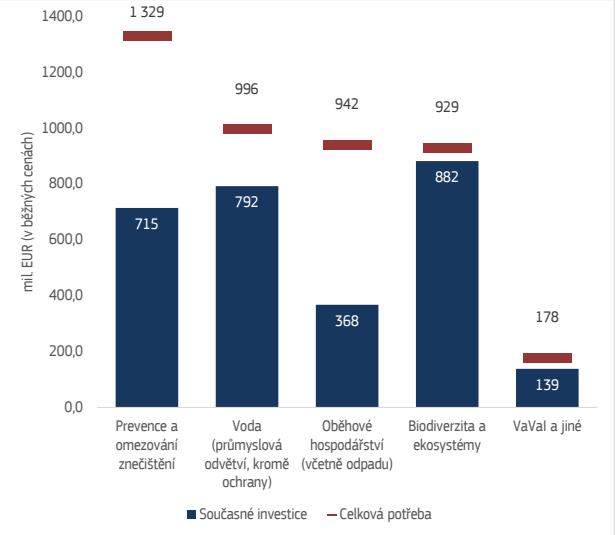
Navzdory probíhajícím opatřením na zvýšení úspor energie stále existuje velký investiční deficit v oblasti energetické účinnosti vzhledem k očekávané úpravě cílů v oblasti úspor energie směrem nahoru v rámci plánu REPowerEU. Cíle Česka v oblasti spotřeby primární energie a konečné spotřeby energie (PEC a FEC) byly v hodnocení Komise pro rok 2020 považovány za nízké, resp. mírné. Na základě trajektorie spotřeby energie pro období 2018–2021 se očekává, že Česko bude na dobré cestě ke splnění svého cíle v oblasti spotřeby primární energie do roku 2030, a neočekává se, že bude na dobré cestě ke splnění svého cíle v oblasti konečné spotřeby energie do roku 2030, jelikož tyto cíle byly oznámeny v jeho vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu[42]. Česko dosáhlo pouze 71 % úspor energie požadovaných podle článku 7 směrnice o energetické účinnosti. Česku na cestě k dekarbonizaci pomáhají tři energetické složky plánu pro oživení a odolnost, které obsahují opatření na podporu energetické účinnosti ve státních a obytných budovách, veřejného osvětlení

([42]) Očekává se, že po uzavření jednání, jejichž cílem je přepracované znění směrnice o energetické účinnosti, se budou ambice cílů EU i národních cílů, jakož i vnitrostátních opatření energetické účinnosti ke splnění těchto cílů, zvyšovat.

a dekarbonizace dálkového vytápění. Představují však pouze přibližně 10 % investic požadovaných v rámci dlouhodobé strategie renovace do roku 2030. Celkově plán pro oživení a odolnost nepřinesl dodatečné financování energetické účinnosti v České republice, protože krátce před jeho přijetím byly významné vnitrostátní finanční prostředky z výnosů ze systému EU pro obchodování s emisemi (ETS) staženy z financování energetické účinnosti a vloženy do souhrnného rozpočtu. Energetická účinnost je rovněž financována z fondů soudržnosti a vnitrostátního rozpočtu. Česko výrazně selhalo při zvyšování povědomí obyvatelstva o možnostech úspor energie (např. kampaň Chytrá volba probíhala pouze od října 2020 do května 2021) a neexistuje žádný komplexní rámec pro podněcování soukromých investic. Česko má v oblasti energetické účinnosti jen omezené administrativní zdroje a dovednosti; konkrétně nemá energetickou agenturu, která by zaváděla programy energetické účinnosti.

Z hlediska udržitelné mobility je v Česku prostor pro zlepšení. Rozvoj trhu silniční mobility s nulovými emisemi je v Česku dosud velmi skromný, zdá se však, že v posledních letech nabírá na tempu. Pouze třetina české železniční sítě je elektrifikována. V roce 2020 Česko překročilo platné limity pro částice (PM10) ve dvou zónách kvality ovzduší v zemi. Kromě toho byla v několika zónách kvality ovzduší zjištěna příliš vysoká koncentrace ozonu.

Graf A6.3: **Tematické – roční potřeby investic do životního prostředí a současné investice, 2014–2020**

Zdroj: Evropská komise.

Česku by prospělo více investovat do ochrany životního prostředí, podporovat oběhové hospodářství a řešit znečištění ([43]). V letech 2014 až 2020 byly potřeby investic do životního prostředí v Česku odhadnuty na nejméně 4,4 miliardy EUR, zatímco investice činily přibližně 2,9 miliardy EUR, takže ročně chybělo nejméně 1,5 miliardy EUR (viz graf A6.3) ([44]). Financování investic v oblasti životního prostředí v Česku se ve více než dvou třetinách případů opírá o vnitrostátní financování. Česko má také potenciál více spoléhat na ekologické daně, aby omezilo znečištění vody, podpořilo nakládání s odpady a internalizovalo náklady na znečištění ovzduší ([45]) (viz příloha 19).

Změna klimatu ovlivňuje mnoho odvětví v Česku ([46]), což přináší výzvy zejména pro

([43]) Cíle v oblasti životního prostředí zahrnují prevenci a kontrolu znečištění, vodní hospodářství a průmysl, oběhové hospodářství a odpady, biologickou rozmanitost a ekosystémy (Evropská komise, 2022, Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí: Zpráva o Česku)

([44]) Při zohlednění potřeb odhadovaných pouze na úrovni EU (např. ochrana vody, vyšší míra oběhovosti, strategie biologické rozmanitosti).

([45]) Evropská komise, 2021, Green taxation and other economic instruments – Internalising environmental costs to make the polluter pay, Ensuring that polluters pay (europa.eu) (Ekologické zdanění a další ekonomické nástroje – internalizace environmentálních nákladů s cílem zajistit, aby znečišťovatel platil: Zajištění dodržování zásady „znečišťovatel platí“).

([46]) Viz podání Česka podle čl. 19 odst. 1 nařízení o správě, které je k dispozici na internetových stránkách evropské platformy

vodní a lesní hospodářství. Mezi dotčené systémy patří zemědělství, biologická rozmanitost, energetika, lesnictví, mobilita, městské oblasti a civilní ochrana. Plán pro oživení a odolnost obsahuje opatření týkající se vodního hospodářství a ochrany před povodněmi. Nicméně existuje prostor pro vyšší využití řešení vycházejících z přírody a upřednostňování udržitelného hospodaření s vodou prostřednictvím obnovy suchozemský a sladkovodních ekosystémů. Zemědělství je jedním ze systémů, které významně zatěžují povrchové vody a nejvíce zatěžují vody podzemní. Česko patří mezi členské státy s nejvyšším podílem útvarů podzemních vod, které nejsou v dobrém chemickém stavu, a to zejména kvůli dusičnanům. Celkem 47 % zemědělské půdy v Česku je ohroženo vodní erozí a 49 % trpí vysokým zhutněním půdy, což je způsobeno vysokým podílem plodin citlivých na erozi v osevním postupu, velkými monokulturními pozemky, absencí malých změn v krajině a účinky regulace vodních toků. Kvůli výskytu kůrovce se kácí velké plochy smrkových lesů.

Česko poskytuje dotace na fosilní paliva a další dotace škodlivé pro životní prostředí, které by bylo možné reformovat a zároveň zajistit potravinovou a energetickou bezpečnost a zmírnit sociální dopady. V roce 2020 vydalo Česko na dotace na fosilní paliva 0,5 miliardy EUR, což znevýhodňuje nízkouhlíkové alternativy. Dotace škodlivé pro životní prostředí byly na základě předběžného posouzení zjištěny v odvětvích zemědělství, lesnictví a rybolovu, elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu, služeb, dodávek vody, kanalizace a odpadů a stavebnictví. Příkladem takových dotací je vrácení spotřební daně z motorové nafty používané v zemědělství, snížená sazba energetické daně z lehkého topného oleje používaného v mobilních strojích, osvobození od spotřební daně z používání zemního plynu, osvobození od spotřební daně a daňové úlevy ze zemního plynu pro průmyslové spotřebitele nebo snížená sazba daně z CO_2 z motorové nafty používané v zemědělství ([47]). Zmapování všech dotací, které poškozují životní prostředí v České republice, by pomohlo stanovit priority ohledně dotací, které by bylo třeba reformovat.

Vyčleněním vyššího podílu příjmů ze systému obchodování s emisemi (ETS) na opatření v oblasti klimatu by Česko mohlo snížit svou expozici vůči nákladům na uhlík. V roce 2021 činily příjmy Česka z ETS přibližně 604 milionů EUR. V letech 2020 a 2021 byly jeho výdaje na klimatické a energetické účely nižší než 50 %, což je minimum stanovené směrnicí o systému obchodování s emisemi.

pro přizpůsobení se změně klimatu Climate-ADAPT Evropské agentury pro životní prostředí.

([47]) Údaje o fosilních palivech v EUR za rok 2021 ze zprávy o stavu energetické unie 2022. Počáteční posouzení dotací škodlivých pro životní prostředí, které Komise provedla v rámci souboru nástrojů pro reformu dotací škodlivých pro životní prostředí v Evropě z roku 2022, a to s využitím definic OECD a na základě těchto souborů údajů: OECD Agriculture Policy Monitoring and Evaluations (monitorování a hodnocení zemědělské politiky OECD); databáze OECD Policy Instruments for the Environment (databáze nástrojů politiky životního prostředí, PINE); OECD Statistical Database for Fossil Fuels Support (statistická databáze OECD pro podporu fosilních paliv); odhady energetických dotací na úrovni jednotlivých zemí vypracované MMF. Příloha 4 souboru nástrojů obsahuje podrobné příklady dotací, které by bylo třeba reformovat.

Tabulka A6.1: **Ukazatele pokroku v oblasti Zelené dohody pro Evropu z makroekonomického hlediska**

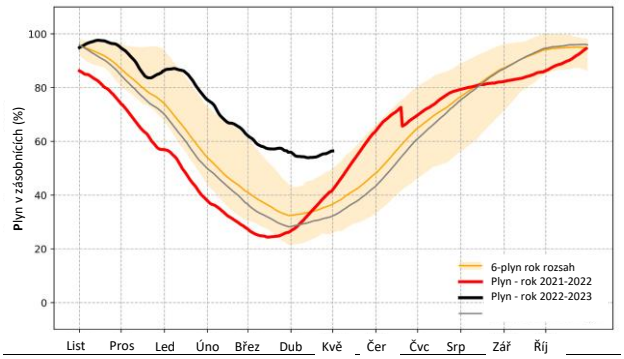
									„Fit for 55“ 2030	Rozdíl	
			2005	2017	2018	2019	2020	2021	cíl/hodnota	se st. op.s	dopl. op.
Pokrok při naplňování politických cílů	Snižování emisí skleníkových plynů v odvětvích, na něž se vztahuje nařízení o sdílení úsilí [1]	Mt CO_2eq; %; p.b.	61,7	1%	-2%	-2%	-5%	–	-26,0%	-4	11
	Čistá pohlcení z LULUCF [2]	kt CO_2eq	-8 258	-4 499	1 002	7 778	11 268	8 358	-1228	epoužije s	epoužije s
			2005	2017	2018	2019	2020	2021	Vnitrostátní příspěvek k cíli EU pro rok 2030		
	Podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie [3]	%	7%	15%	15%	16%	17%	18%	22%		
	Energetická účinnost: spotřeba primární energie [3]	Mtoe	42,5	40,4	40,5	39,8	37,5	39,6	41,4		
	Energetická účinnost: konečná spotřeba energie [3]	Mtoe	26,1	25,5	25,3	25,3	24,5	26,2	23,7		
			Česko						EU		
			2016	2017	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Fiskální a finanční ukazatele	Environmentální daně (% HDP)	% HDP	2,1	2,0	2,0	2,0	1,9	1,8	2,4	2,2	2,2
	Environmentální daně (% z celkového zdanění) [4]	% zdanění	6,0	5,7	5,4	5,7	5,4	5,1	5,9	5,6	5,5
	Výdaje vládních institucí na ochranu životního prostředí	% celkových výdajů	1,9	2,1	2,1	2,0	1,9	2,0	1,7	1,6	1,6
	Investice do ochrany životního prostředí [5]	% HDP	0,6	0,7	0,8	0,7	–	–	0,4	0,4	0,4
	Dotace na fosilní paliva [6]	EUR2021mld.	0,5	0,5	0,6	0,5	0,5	–	53,0	50,0	–
	Nedostatky v ochraně klimatu [7]	skóre 1–4	–	–	–	–	1,9	1,2			1,5
Klima	Čisté emise skleníkových plynů	1990 = 100	65,0	66,0	65,0	62,0	60,0	60,0	76,0	69,0	72,0
	Intenzita emisí skleníkových plynů v hospodářství	kg/10 EUR	0,68	0,64	0,62	0,57	0,59	–	0,31	0,30	–
	Energetická náročnost hospodářství	kgoe/10 EUR	0,24	0,23	0,23	0,22	0,22	–	0,11	0,11	–
Energetika	Konečná spotřeba energie (FEC)	2015=100	102,6	105,4	104,7	104,4	101,2	108,3	102,9	94,6	101,1
	FEC v odvětví obytných budov	2015=100	104,7	106,4	104,0	102,9	105,6	116,9	101,3	101,3	106,8
	FEC v odvětví stavebnictví	2015=100	103,8	106,8	105,1	107,2	100,3	99,6	100,1	94,3	100,7
Znečištění	Intenzita emisí prekursorů smogu (na HDP) [8]	tuna/10 EUR	1,46	1,36	1,23	1,11	1,05	–	0,9	0,9	–
	Roky života ztracené v důsledku znečištění ovzduší jemnými částicemi	na 100 000 obyv.	938,9	979,2	1079,4	729,5	642,8	–	581,6	544,5	–
	Roky života ztracené v důsledku znečištění ovzduší NO_2	na 100 000 obyv.	117,2	117,5	124,0	100,9	68,5	–	309,6	218,8	–
	Dusičnany v podzemních vodách	mg NO_3/litr	18,7	18,4	18,1	17,7	18,7	–	21,0	20,8	–
Biodiverzita	Suchozemské chráněné oblasti	% z celkové hodnot	21,1	21,9	–	21,9	21,9	21,9	26,2	26,4	26,4
	Chráněné mořské oblasti	% z celkové hodnoty	–	–	–	–	–	–	10,7	–	12,1
	Ekologické zemědělství	% celkové využívané zemědělské plochy	14,0	14,1	14,8	15,2	15,3	15,6	8,5	9,1	–
			2017	2018	2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Mobilita	Podíl vozidel s nulovými emisemi [9]	% u nových registrací	0,1	0,3	0,3	1,6	1,3	2,0	5,4	8,9	10,7
	Počet dobíjecích bodů AC/DC (kategorizace AFIR)		–	–	–	1131	2275	3915	188626	330028	432518
	Podíl elektrifikovaných železnic	%	34,2	34,2	34,2	34,2	34,2	34,3	56,6	nepoužije se	56,6
	Hodiny přetížení na jednoho řidiče dojíždějícího do práce za rok		23,4	22,8	23,3	23,0	nepoužije se	nepoužije se	28,7	nepoužije se	nepoužije se

Zdroje: (1) Historické a předpokládané emise, jakož i cíle politiky členských států v oblasti klimatu a emise za základní rok 2005 podle rozhodnutí o sdílení úsilí (pro rok 2020) jsou měřeny v potenciálu globálního oteplování ze 4. hodnoticí zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC). Cíle politiky členských států v oblasti klimatu a emise v základním roce 2005 podle nařízení o sdílení úsilí (pro rok 2030) jsou uvedeny v hodnotách potenciálu globálního oteplování z 5. hodnoticí zprávy. Výše uvedená tabulka ukazuje emise v základním roce 2005 podle rozhodnutí o sdílení úsilí (v hodnotách potenciálu globálního oteplování ze 4. hodnoticí zprávy). Emise pro období 2017–2021 jsou vyjádřeny v procentech změny oproti emisím v základním roce 2005 v hodnotách potenciálu globálního oteplování ze 4. hodnoticí zprávy. Údaje za rok 2021 jsou předběžné. Tabulka ukazuje cíl pro rok 2030 podle nařízení (EU) 2023/857, který je v souladu s cílem EU ve výši 55 %, v procentech změny oproti emisím v základním roce 2005 (v hodnotách potenciálu globálního oteplování z 5. hodnoticí zprávy). Vzdálenost od cíle je rozdíl mezi cílem členských států pro rok 2030 (v hodnotách potenciálu globálního oteplování z 5. hodnoticí zprávy) a předpokládanými emisemi se stávajícími opatřeními (WEM) a s dodatečnými opatřeními (WAM) (v hodnotách potenciálu globálního oteplování ze 4. hodnoticí zprávy) v procentech změny oproti příslušným emisím v základním roce 2005. Vlivem rozdílu v hodnotách potenciálu globálního oteplování je vzdálenost od cíle pouze ilustrativní. Zahrnutá opatření odrážejí stav k 15. březnu 2021.
(2) Čisté pohlcení je vyjádřeno zápornými čísly, čisté emise kladnými čísly. Uváděné údaje pocházejí z předložené inventury skleníkových plynů pro rok 2023. Hodnota čistého pohlcení skleníkových plynů pro rok 2030, jak je uvedena v nařízení (EU) 2023/839, kterým se mění nařízení (EU) 2018/841 (nařízení o LULUCF), příloha IIa, hodnota v kilotunách ekvivalentu na základě údajů z roku 2020.
(3) Cíle v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti a vnitrostátní příspěvky jsou v souladu s metodikou stanovenou podle nařízení (EU) 2018/1999 (nařízení o správě).
(4) Procento celkových příjmů z daní a sociálních příspěvků (kromě imputovaných sociálních příspěvků). Příjmy ze systému EU pro obchodování s emisemi jsou zahrnuty do příjmů z ekologických daní.
(5) Náklady na tvorbu hrubého fixního kapitálu, které mají být použity při poskytování služeb na ochranu životního prostředí (snižování a prevence znečištění) zahrnující vládní instituce, průmysl a specializované poskytovatele.
(6) Evropská komise, Study on energy subsidies and other government interventions in the European Union (Studie o energetických dotacích a dalších vládních zásazích v Evropské unii), vydání z roku 2022.
(7) Nedostatky v oblasti ochrany proti dopadům změny klimatu se rozumí podíl nepojištěných hospodářských ztrát způsobených katastrofami souvisejícími se změnou klimatu. Tento ukazatel vychází z modelování současného rizika povodní, lesních požárů, vichřic a zemětřesení a z odhadu současné míry rozšíření pojištění. Ukazatel nepřináší informace o rozdělení soukromých a veřejných nákladů na katastrofy související se změnou klimatu. Skóre 0 znamená, že neexistuje žádný nedostatek v oblasti ochrany, zatímco skóre 4 odpovídá velmi vysokému nedostatku (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění, EIOPA, 2022).
(8) Oxidy síry (ekvivalent SO_2), amoniak, částice < 10 μm, oxidy dusíku v celkovém hospodářství (rozdělené podle HDP).
(9) Bateriová elektrická vozidla (BEV) a elektrická vozidla s palivovými články (FCEV).

Česko, které bylo před ruskou invazí na Ukrajinu plně závislé na ruském plynu, výrazně snížilo svou závislost na ruském plynu a usiluje o to, aby bylo na ruských dodávkách energie závislé pouze v krátkodobém horizontu. Obnovitelné zdroje energie hrají v jeho energetickém systému stále malou roli a ambiciózní zavádění obnovitelných zdrojů vyžaduje modernizaci energetického systému. Průběžná opatření v oblasti energetické účinnosti, zejména pro nejzranitelnější skupiny obyvatel, pomohla zajistit energetickou bezpečnost v České republice. V této příloze ([48]) jsou uvedena opatření, která Česko provádí za účelem dosažení cílů plánu REPowerEU, mimo jiné prostřednictvím provádění svého plánu pro oživení a odolnost, aby se zlepšila energetická bezpečnost a cenová dostupnost a zároveň se urychlil přechod na čistou energii a přispělo se ke zvýšení konkurenceschopnosti EU v odvětví čisté energie ([49]).

Česká přepravní soustava plynu hraje klíčovou roli při dodávkách plynu v regionu a v případě problémů s bezpečností dodávek by pomohla větší regionální spolupráce. Minulou zimu Česko splnilo své závazky v oblasti skladování plynu, když k 1. listopadu 2022 dosáhlo 94,88 % (téměř 15 procentních bodů nad svou zákonnou povinností) a topnou sezónu zakončilo naplněním zásobníků plynu na 54 % ke dni 15. dubna 2023 (viz graf A7.1) ([50]). Jeho přepravní soustava plynu slouží k přepravě ruského plynu do Evropy přes Slovensko a Německo. Česko je tedy s těmito dvěma členskými státy dobře propojeno a má robustní vnitřní síť přepravy plynu. Kromě toho disponuje jednosměrným propojovacím vedením Stork I s Polskem, což znamená, že může do polského Slezska dodávat až 1 miliardu metrů krychlových zemního plynu ročně. Česko může také dovážet plyn z Polska prostřednictvím propojovacího vedení mezi Polskem a Slovenskem a stávající infrastruktury mezi Slovenskem a Českem. Všechny stávající přeshraniční plynovody by stačily na pokrytí roční poptávky po plynu v zemi (8–9 miliard m^3/rok). V rámci diverzifikace dodávek zemního plynu nahradilo Česko část ruského plynu dovozem plynu z Norska a zkapalněného zemního plynu (LNG) ze zámoří, který je do země distribuován prostřednictvím nizozemského terminálu LNG v Eemshavenu. Kromě toho má Česko osm podzemních zásobníků ([51]) s celkovou kapacitou přibližně 3,54 miliardy m^3, což představuje více než třetinu celkové roční poptávky. Od roku 2022 je podzemní zásobník v Dolních Bojanovicích, který dříve zásoboval pouze Slovensko, napojen na český trh s plynem. Přerušení dodávek ropy ropovodem Družba (který stále tvoří přibližně polovinu české spotřeby ropy) by ovlivnilo zásobování v zemi i v celém regionu. Alternativní trasu pro dovoz ropy do země představují ropovod IKL (druhý ropovod v zemi) a ropovody TAL (které přijímají ropu přes ropný přístav v Terstu a jsou napojeny na IKL).

Graf A7.1: **Hladiny podzemních zásobníků plynu v Česku**

Zdroj: Výpočet JRC na základě platformy transparentnosti AGSI+, 2022 (poslední aktualizace 2. května 2023).

Ve skladbě výroby elektřiny stále převažují fosilní paliva, zejména uhlí, a současná energetická krize přinesla další výzvy. Závazek postupného ukončení těžby uhlí do roku 2038 znamená, že elektrizační soustava čelí

([48]) Doplňuje ji příloha 6, neboť Zelená dohoda pro Evropu se zaměřuje na přechod na čistou energii, příloha 8 zaměřená na opatření přijatá za účelem zmírnění energetické chudoby, včetně těch nejzranitelnějších, příloha 9, neboť přechod na oběhové hospodářství uvolní významné úspory energie a zdrojů, což dále posílí energetickou bezpečnost a cenovou dostupnost, a příloha 12 zaměřená na průmysl a jednotný trh, které doplňují probíhající úsilí v rámci Zelené dohody pro Evropu a plánu REPowerEU.

([49]) V souladu s průmyslovým plánem Zelené dohody, COM(2023) 62 final, a navrhovaným aktem o průmyslu pro nulové čisté emise, COM(2023) 161 final.

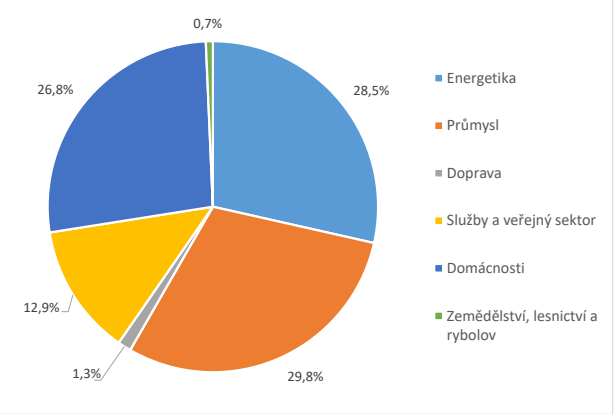
([50]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokud jde o uskladňování zemního plynu, a prováděcí nařízení (EU) 2022/2301 ze dne 23. listopadu 2022, kterým se stanoví trajektorie naplňování s průběžnými cíli pro rok 2023 pro každý členský stát s podzemními zásobníky plynu na jeho území a přímo propojených s jeho oblastí trhu.

([51]) Česko má osm podzemních zásobníků, které spravují čtyři provozovatelé skladovacích systémů: Dambořice (ve správě Moravia Gas Storage), Uhřice (ve správě MND Energy Storage), Háje, Třanovice, Štramberk, Tvrdonice, Dolní Dunajovice, Lobodice (ve správě RWE Gas Storage) a Dolní Bojanovice (ve správě SPP Storage).

významným výzvám. Před prudkým nárůstem cen plynu Česko počítalo s přechodem od uhlí k plynu. První známkou spontánní energetické transformace bylo to, že se začaly zavírat uhelné elektrárny. Je však obtížné uzavřít uhelnou elektrárnu nebo kotelnu, na kterou je napojeno dálkové vytápění, protože Česko nemá plán na dekarbonizaci dálkového vytápění. Vzhledem k situaci na trhu s plynem Česko rychle zrušilo dotace na kondenzační plynové kotle v domácnostech a dotuje přechod z kotlů na uhlí na tepelná čerpadla nebo kotle na biomasu. K energetické bezpečnosti v Česku přispívají opatření v oblasti energetické účinnosti, neboť vláda se soustředila na rychlé informační kampaně a pokyny pro veřejné budovy. Nadto je program Nová zelená úsporám jedním z nejúčinnějších programů pro úspory energie v rodinných a bytových domech. Podporuje snižování energetické náročnosti obytných budov, výstavbu domů s velmi nízkou energetickou náročností, ekologické a efektivní využívání zdrojů energie a obnovitelných zdrojů energie. Na konci roku 2022 hodlá program Nová zelená úsporám podpořit jednoduchá opatření ke snížení spotřeby energie a podpořit zateplování v domácnostech s nízkými příjmy (viz příloha 8). V první fázi programu bude poskytnuto celkem 63 milionů EUR (1,5 miliardy Kč). Každý žadatel může získat maximálně 6 350 EUR (150 000 Kč). V období od srpna 2022 do března 2023 se v Česku ušetřilo 17 % spotřeby plynu oproti předchozímu pětiletému průměru.

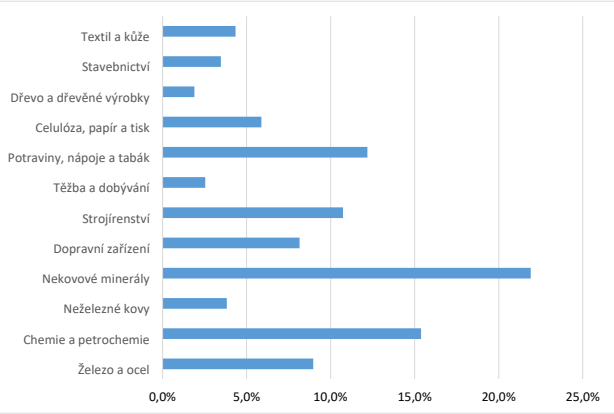
Vnitrostátní sítě jsou sice jednou z nejlépe propojených přenosových soustav, ale je třeba je modernizovat, aby umožnily větší rozšíření obnovitelných zdrojů energie. Díky napojení na soustavy sousedních zemí hraje česká přenosová soustava důležitou roli při udržování stability sítě ve střední Evropě. Česko je jedním z mála čistých vývozců elektřiny v Evropě a má vysokou úroveň propojení (viz tabulka A7.1). Vzhledem k tomu, že výroba energie z obnovitelných zdrojů hraje v elektrizační soustavě větší roli, bylo by třeba zvýšit kapacitu sítí. Stávající překážky v integraci obnovitelných zdrojů, jako je systém rezervací kapacity pro připojení k síti pro obnovitelné zdroje a současná struktura poplatků za elektřinu, nezvyšují atraktivitu instalace malých systémů a neposkytují rámec pro vytvoření lepších podmínek pro větší rozšíření decentralizovaných zdrojů elektřiny.

Graf A7.2: **Spotřeba plynu podle odvětví, 2021**

Zdroj: Eurostat

Graf A7.3: **Spotřeba plynu v jednotlivých průmyslových odvětvích, 2021 (% celkové spotřeby plynu v průmyslu)**

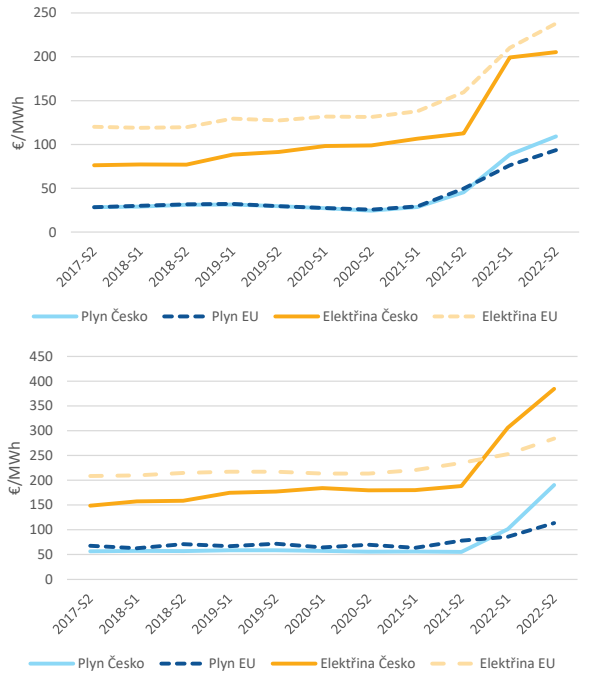
Zdroj: Eurostat

Domácnosti a průmysl v České republice zaznamenaly bezprecedentní nárůst cen energií, což může mít nezvratné negativní dopady na český průmysl. Více než třetina českých domácností stále využívá k vytápění plyn a další třetina dálkové vytápění, kde plyn rovněž hraje významnou roli. S cílem ochránit spotřebitele připojené k distribučním sítím nízkého napětí (domácnosti, malé podniky a některé veřejné instituce) před prudkým nárůstem cen se vláda rozhodla zastropovat ceny elektřiny a plynu ([52]). Česká ekonomika je vysoce závislá na zpracovatelském průmyslu a vývozu, který směřuje především do Německa a dalších členských států EU. Česko má jednu z energeticky nejnáročnějších ekonomik v EU, takže český průmyslový model, a to v oblastech výroby plastů, chemické výroby, hutnictví a ocelářství, byl ovlivněn nejen vyššími

([52]) Vláda schválila zastropování cen energií. Pomůže jak domácnostem, tak firmám | MPO

cenami energií, ale také dodávkami klíčových surovin.

Graf A7.4: **Maloobchodní ceny energií v České republice pro průmysl (nahoře) a domácnosti (dole)**

(1) U elektřiny je spotřeba pásma stejnosměrného proudu pro domácnosti a ID pro průmysl.
(2) U plynu je spotřeba pásma D2 pro domácnosti a I4 pro průmysl.
Zdroj: Eurostat

Obnovitelná energie nehraje v české elektrizační soustavě významnou roli a její ambice pro rok 2030 jsou skromné. Podle agentury IRENA dosáhlo v roce 2022 využití obnovitelných zdrojů energie v Česku celkem 4 934 MW, v posledních letech se však zvýšilo jen mírně (nárůst o 720 MW oproti roku 2015). Kumulativní kapacita solární i větrné energie v roce 2022 představovala přibližně 2,99 GW, tj. 13,5 % celkové kapacity elektrické energie. Od roku 2019 nejsou k dispozici žádné nové instalace větrné energie. V oblasti fotovoltaiky bylo v roce 2022 instalováno 381 MW, což představuje roční nárůst o 16,9 % (stále pod průměrem EU – 21,8 %) ([53]). V roce 2022 vstoupila v platnost novela zákona o podporovaných zdrojích energie a byl spuštěn systém dotací na základě aukcí na elektřinu vyrobenou z obnovitelných zdrojů energie (bioplyn, malé vodní elektrárny a větrné elektrárny), který chce dosáhnout kapacity ve výši 42 MW. České orgány nyní vyhodnocují výsledky a plánují vyhlásit druhou výzvu. Česko navíc předložilo novelu energetického zákona, která zvyšuje limit pro instalaci solárních elektráren bez licence. Stále existuje potenciál pro přijetí opatření ke zjednodušení a zefektivnění povolovacích řízení, jako je například určení vhodných oblastí pro rozvoj obnovitelných zdrojů energie. Česku stále chybí hlavní právní nástroj pro zakládání energetických společenství, podporu decentralizace a umožnění spotřebitelům aktivně se podílet na energetické transformaci. Míra využití obnovitelných a dekarbonizovaných plynů je v Česku poměrně nízká, a proto je třeba vynaložit značné úsilí k dosažení dekarbonizačních cílů v této oblasti. V Česku se vyrábí pouze nízkouhlíkový vodík s elektřinou z jaderných elektráren. Pokud jde o biometan, Česko má potenciál 3,7 miliardy m^3 ročně, přičemž rozvoj biometanu může přispět ke snížení závislosti na ruském zemním plynu.

Absence technické a administrativní pomoci by mohla ohrozit využití významných finančních prostředků na energetickou renovaci veřejných, vzdělávacích a obytných budov. Ambiciózní transformace stavebního fondu vyžaduje pracovní sílu, která absolvovala odbornou přípravu v oblasti stavebnictví a integrované renovace, a to včetně dostatečného počtu instalatérů topných zařízení s odpovídajícími dovednostmi. Česko neprovádí kontroly výrobků, na které se vztahuje ekodesign a označování energetickými štítky. To vyvolává vážné obavy, pokud jde o rovné podmínky pro hospodářské subjekty, a nejistotu ohledně úrovně dodržování předpisů týkajících se dotčených výrobků, a tedy i možných ušlých úspor energie a CO_2 ([54]).

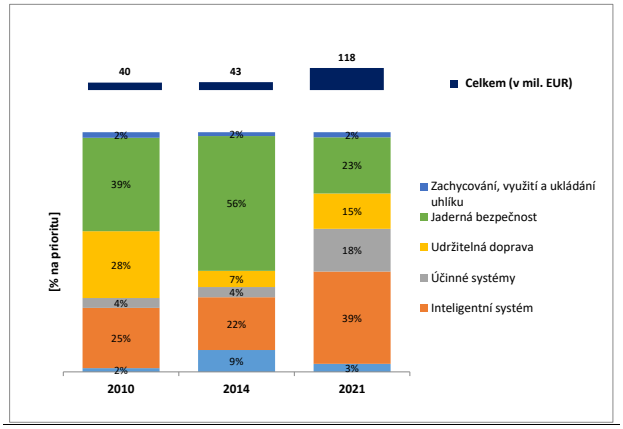
Česko v letech 2014 až 2020 zlepšilo svůj výzkum a inovace v oblasti energetiky, ale stále zaostává za investičním cílem EU v oblasti výzkumu a inovací a zůstává jednou ze zemí s nejnižšími investicemi do obnovitelných zdrojů energie. Veřejné investice do výzkumu a inovací se zvýšily z 0,026 % v roce 2014 na 0,037 % v roce 2020 (v poměru k HDP). Pozitivní změna byla zaznamenána také v oblasti soukromých investic. Tento nárůst byl však podstatně menší a skončil na 0,047 % českého HDP. Ve stejném časovém období se počet patentů týkajících se energetické unie téměř ztrojnásobil a v roce 2019 připadalo 4,1 patentových rodin na milion obyvatel. Rozdělení veřejných a soukromých

([53]) IRENA – Statistika kapacit obnovitelných zdrojů 2023.

([54]) Internetově podporovaný Informační a komunikační systém pro celoevropský dohled nad trhem.

investic a patentů nadále dominují tradiční oblasti zájmu: jaderná bezpečnost, udržitelná doprava, účinné a inteligentní systémy. V posledních pěti letech se sice celková částka zvýšila, ale došlo k jasnému posunu v prioritizaci veřejných výdajů, neboť na jadernou bezpečnost bylo z hlediska celkových investic vyčleněno o 20 % méně. Vláda začala více investovat do digitalizace, zejména do inteligentních systémových řešení.

Graf A7.5: **Veřejné investice do výzkumu a inovací v rámci priorit výzkumu a inovací energetické unie**

Zdroj: JRC SETIS (2022).

Tabulka A7.1: **Hlavní energetické ukazatele**

		ČESKÁ REPUBLIKA				EU			
		2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
ENERGETICKÁ ZÁVISLOST	**Závislost na dovozu [v %]**	**37%**	**41%**	**39%**	**40%**	**58%**	**61%**	**57%**	**56%**
	pevná fosilní paliva	6%	9%	13%	14%	44%	44%	36%	37%
	ropa a ropné produkty	99%	98%	101%	97%	95%	97%	97%	92%
	zemní plyn	97%	110%	86%	92%	83%	90%	84%	83%
	Závislost na ruských fosilních palivech [v %]								
	černé uhlí	11%	11%	9%	4%	40%	44%	49%	47%
	ropa	54%	49%	49%	50%	30%	27%	26%	25%
	zemní plyn	100%	100%	100%	100%	40%	40%	38%	41%
		2015	***2016***	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
ELEKTŘINA	**Hrubá výroba elektřiny (GWh)**	83892	83309	87056	88038	87056	81568	85082	–
	Paliva	51063	53279	52783	52338	50474	44933	47677	–
	Jaderná energie	26841	24104	28340	29921	30246	30043	30731	–
	Vodní energie	3071	3202	3040	2679	3175	3437	3620	–
	Větrná energie	573	497	591	609	700	699	602	–
	Solární energie	2264	2131	2199	2365	2337	2338	2316	–
	Geotermální energie	0	0	0	0	0	0	0	–
	Jiné zdroje	80	96	103	125	124	118	136	–
	Čistý dovoz elektřiny (GWh)	-12515	-10974	-13037	-13907	-13097	-10153	-11075	–
	Jako % elektřiny k dispozici pro konečnou spotřebu	-21,3%	-18,4%	-21,4%	-22,7%	-21,4%	-17,2%	-17,8%	–
	Propojení energetických soustav (v %)			19,3%	21,7%	25,4%	27,5%	24,3%	28,6%
		2015	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
DIVERZIFIKACE DODÁVEK PLYNU	**Spotřeba plynu (v mld. m^3)**	7,9	8,5	8,7	8,3	8,7	8,8	9,5	8,5
	Dovoz plynu – podle druhu (v mld. m^3)	7,5	8,1	8,9	8,0	9,5	7,6	8,7	Nepoužije se
	Dovoz plynu – plynovod	7,5	8,1	8,9	8,0	9,5	7,6	8,7	Nepoužije se
	Dovoz plynu – LNG	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	Nepoužije se
	Dovoz plynu – podle hlavního dodavatele (v mld. m^3) (1)								
	Rusko	7,5	8,1	8,8	8,0	9,5	7,6	8,7	Nepoužije se
	Norsko	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	Nepoužije se
		2019	**2020**	**2021**	**2022**				
	Terminály LNG								
	Počet terminálů LNG (2)	0	0	0	0				
	Skladovací kapacita LNG (v m^3 LNG)	0	0	0	0				
	Podzemní zásobníky								
	Počet skladovacích zařízení	9	9	9	10				
	Operativní skladovací kapacita (v mld. m^3)	3,7	3,7	3,7	4,5				
		2019	**2020**	**2021**	**2022**				
ČISTÁ ENERGIE	**Investice rizikového kapitálu do do začínajících a rozvíjejících se podniků v oblasti klimatických technologií (v mil. EUR) (3)**	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se				
	jako % celkových investic rizikového kapitálu v České republice	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se				
	Výdaje na výzkum a inovace v rámci priorit Energetické unie (2)								
	Veřejný výzkum a inovace (v mil. EUR)	124,1	91,3	117,9	Nepoužije se				
	Veřejný výzkum a inovace (v % HDP)	0,055%	0,042%	0,049%	Nepoužije se				
	Soukromá výzkum a inovace (v mil. EUR)	102,3	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se				
	Soukromý výzkum a inovace (v % HDP)	0,05%	Nepoužije se	Nepoužije se	Nepoužije se				

(1) Pořadí hlavních dodavatelů vychází z nejnovějších dostupných údajů (za rok 2021).

(2) Včetně FSRU.

Zdroj: Eurostat, Gas Infrastructure Europe (Storage and LNG Transparency Platform) (platforma pro skladování a transparentnost LNG), JRC SETIS (2022), zpracování JRC na základě údajů PitchBook (06/2022).

Tato příloha sleduje pokrok Česka při zajišťování spravedlivého přechodu ke klimatické neutralitě a environmentální udržitelnosti, zejména pro pracovníky a domácnosti ve zranitelných situacích. Doporučení Rady o spravedlivém přechodu ([55]) usměrňuje úsilí Česka k řešení zaměstnanosti a sociálních aspektů politik v oblasti klimatu, energetiky a životního prostředí a doplňuje územní plány spravedlivého přechodu a projekty podporované z Evropského sociálního fondu plus (ESF+). Český plán pro oživení a odolnost stanoví reformy a investice pro účely ekologické transformace ([56]). Tyto prostředky společně zajistí, že uhlíkovou neutralitu v Česku budou doprovázet nové pracovní příležitosti a vyšší blahobyt postižených regionů a jejich občanů ([57]).

Česko má vysoký podíl zaměstnanosti v upadajících a transformujících se odvětvích, ale také výrazný nedostatek pracovních sil ve stavebnictví. Intenzita emisí skleníkových plynů (GHG) pracovní síly v České republice se mezi lety 2015 a 2021 snížila z 20,1 na 17,7 tun na pracovníka, ale stále je vyšší než průměr EU, který činí 13,7 tun (viz graf A8.1 a tabulka A8.1). Zaměstnanost v českých energeticky náročných odvětvích (EII) představovala v roce 2021 6,7 % celkové zaměstnanosti (v roce 2020 6,8 % oproti 3,0 % v EU). V roce 2021 měly tři uhelné regiony v Česku nejvyšší podíl zaměstnanosti v energeticky náročných odvětvích a nejvyšší dlouhodobou nezaměstnanost v zemi. Zaměstnanost v odvětví těžby a dobývání se v období 2015–2021 snížila o 29 % ([58]). Do roku 2025 hrozí zánik až 36 000 pracovních míst v těžebním průmyslu ([59]). Ve stejném období se počet pracovních míst v automobilovém průmyslu zvýšil o 9,7 %, zatímco v odvětví základních kovů se snížil o 6,5 %. Tento trend může zvýraznit závislost na zahraniční pracovní síle a zvýšit dopad automatizace. Celkový počet pracovních míst v odvětví environmentálního zboží a služeb vzrostl v letech 2015–2019 pouze o 2,5 % (oproti 8,3 % v EU) a dosáhl 2,3 % celkové zaměstnanosti, což je mírně nad průměrem EU (viz příloha 9). Úspěšnému přechodu na udržitelnou a ekologičtější infrastrukturu a budovy by v Česku mohla bránit vysoká míra volných pracovních míst ve stavebnictví (10,8 % oproti 4,0 % v EU v roce 2022) a v odborných, vědeckých a technických činnostech (5,7 % oproti 3,9 % v EU) ([60]).

Prohlubování dovedností a změny kvalifikace jsou klíčové pro bezproblémový přechod na trhu práce a zachování pracovních míst v transformujících se odvětvích. V energeticky náročných odvětvích se účast pracovníků na vzdělávání a odborné přípravě zvýšila z 9,5 % v roce 2015 na 10,3 % v roce 2022, čímž se dostala pod průměr EU (10,4 %). Celkem 37 % občanů se domnívá, že nemají potřebné dovednosti, aby mohli přispět k ekologické transformaci, zatímco v EU je to 38 % ([61]). Program Spravedlivá transformace poskytuje 68 milionů EUR na podporu přizpůsobení pracovníků, podniků a podnikatelů. Projekt „Kompas“, spolufinancovaný ESF, pomáhá předvídat trendy na trhu práce, což umožňuje lépe zacílit rekvalifikační kurzy.

Graf A8.1: **Výzvy spravedlivé transformace v Česku**

Zdroj: Eurostat, projekty EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+ a Světová databáze nerovností (viz tabulka A8.1).

Míra energetické chudoby se v posledních letech snížila, ale pro zranitelné domácnosti byla zátěž nákladů na energie vysoká již od roku 2021. Podíl obyvatel, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo, se snížil z 5 % v roce

([55]) Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu (2022/C 243/04).

([56]) Přehled viz příloha 6 a 3 zprávy o zemi za rok 2022.

([57]) V rámci českého Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), přijatého v září 2022, budou mít nyní Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj k dispozici 1,64 miliardy EUR z evropských dotací na provádění spravedlivé transformace místní ekonomiky. Zdroj: DotaceEU – Domovská stránka

([58]) Online kódy Eurostatu [nama_10_a64_e] a [env_ac_egss1]

([59]) Plán spravedlivé územní transformace Česka. Zdroj: DotaceEU – domovská stránka.

([60]) Eurostat (JVS_A_RATE_R2)

([61]) Zvláštní průzkum Eurobarometr 527. Vnímání spravedlnosti v rámci ekologické transformace (květen – červen 2022).

Tabulka A8.1: **Hlavní ukazatele spravedlivé transformace v Česku**

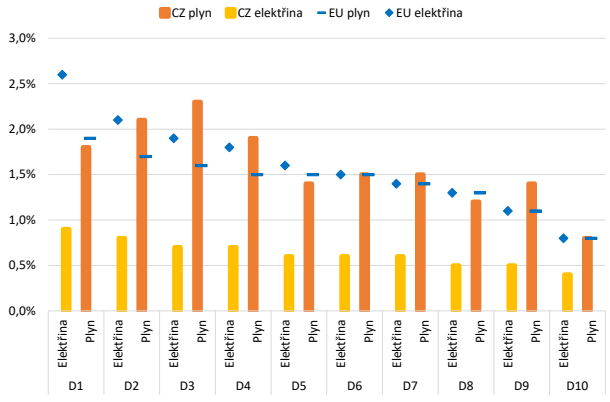
Kód ukazatele	Ukazatel	Popis	CZ 2015	Poslední údaje CZ	Poslední údaje za EU
GHG_Worker	Skleníkové plyny na pracovníka	Emise skleníkových plynů na pracovníka - v tunách ekvivalentu CO2	20,1	17.7 (2021)	13.7 (2021)
Empl_EII	Zaměstnanost v energeticky náročných odvětvích	Podíl energeticky náročných odvětví na zaměstnanosti - včetně těžby a dobývání (NACE B), chemických látek (C20), minerálů (C23), kovů (C24), výroby automobilů (C29) - %	6,9	6.8 (2020)	3 (2020)
Edu_Training	Vzdělávání a odborná příprava v energeticky náročných odvětvích	Účast dospělých na vzdělávání a odborné přípravě v energeticky náročných odvětvích (poslední 4 týdny) - %	9,5	10.3 (2022)	10.4 (2022)
EPOV	Energetická chudoba	Podíl celkového počtu obyvatel žijících v domácnosti, kteří nejsou schopni své domovy dostatečně vytápět - %	5	2.2 (2021)	6.9 (2021)
TPOV	Dopravní chudoba (proxy)	Odhadovaný podíl obyvatel ohrožených chudobou, jejichž výdaje za palivo pro osobní dopravu činí více než 6 % - %	24,2	32.4 (2023)	37.1 (2023)
Carbon_Inequality	Uhlíková nerovnost	Průměrné emise na obyvatele u 10 % největších producentů emisí oproti 50 % nejmenších producentů emisí	4,9	4.8 (2020)	5 (2020)

Zdroj: Eurostat (env_ac_ainah_r2, nama_10_a64_e, ilc_mdes01), šetření pracovních sil EU (přerušení časové řady v roce 2021), projekty EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+ a Světová databáze nerovností (WID).

2015 na 2,2 % v roce 2021 (EU: 6,9 %) ([62]). Konkrétně v roce 2021 se to týkalo 7,7 % obyvatel ohrožených chudobou (EU: 16,4 % v roce 2021) a 1,8 % domácností s nižšími středními příjmy (v decilech 4–5) v roce 2021 (EU: 8,2 % v roce 2021). Před zvýšením cen energií mělo 59,2 % celkové populace a 82,7 % populace ohrožené chudobou (na základě výdajů) podíl výdajů na elektřinu, plyn a ostatní paliva v rozpočtu domácnosti vyšší než 10 % ([63]). To je výrazně nad průměrem EU, který činí 26,9 %, resp. 48,2 %, přičemž tato skutečnost zdůrazňuje potřebu zlepšit energetickou účinnost bytového fondu. Zvláště starším lidem, rodičům samoživitelům a Romům hrozí, že propadnou záchrannou sítí.

Opatření ke zmírnění nárůstu cen energií přijatá v letech 2021 a 2022 ne vždy byla zaměřená na zranitelné skupiny. V důsledku změn cen energií v období od srpna 2021 do ledna 2023 ve srovnání s předchozími 18 měsíci (viz příloha 7) by se při absenci politické podpory a behaviorálních reakcí zvýšil podíl osob žijících v domácnostech, které vynakládají více než 10 % svého rozpočtu na energie, o 11,5 p.b. pro celou populaci a o 5,0 p.b. pro osoby ohrožené chudobou (na základě výdajů), což je výrazně pod průměrem EU (16,4 p.b. a 19,1 p.b.) ([64]). Nejvíce by se zvýšily podíly výdajů nízkopříjmových a středněpříjmových skupin, zejména u plynu na úrovni srovnatelné s průměrem EU (viz graf A8.2). U obyvatelstva ohroženého příjmovou chudobou (na základě výdajů) činil v lednu 2023 podíl osob žijících v domácnostech s podílem rozpočtu na pohonné hmoty pro soukromou dopravu nad 6 % celkem 32,4 % (oproti 37,1 % v EU), což představuje nárůst o 8,1 p.b. v důsledku zvýšení cen pohonných hmot v dopravě od srpna 2021 (oproti 5,3 p.b. v EU) ([65]). Plán pro oživení a odolnost zahrnuje podporu téměř 5 000 projektů zaměřených na zvyšování povědomí a informovanosti o úsporách energie a snižování emisí.

Graf A8.2: **Distribuční dopady cen energií v důsledku rostoucích výdajů na energie (2021–2023)**

Průměrná změna výdajů na energie v procentech (%) celkových výdajů na příjmový decil (D) v důsledku pozorovaných změn cen (srpen 2021 – leden 2023 ve srovnání s předchozími 18 měsíci), bez politické podpory a reakcí chování.
Zdroj: Projekty EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+, na základě průzkumu rozpočtu domácností 2015 a údajů Eurostatu o inflaci pro CP0451 a CP0452.

Veřejná doprava může hrát klíčovou roli při snižování míry znečištění ovzduší. Obyvatelé Česka vnímají veřejnou dopravu jako dostupnou (74 % oproti EU: 55 %), cenově dostupnou (74 % oproti EU: 54 %) a kvalitní (81 % oproti EU: 60 %). Průměrná uhlíková stopa 10 % největších producentů emisí v Česku je 4,8krát vyšší než u 50 % nejmenších producentů emisí (viz graf A8.1). V Česku byla průměrná úroveň znečištění ovzduší v roce 2020 vyšší než průměr EU (12,5 oproti 11,2

([62]) Energetická chudoba je vícerozměrný pojem. Použitý ukazatel se zaměřuje na výsledek energetické chudoby. Další ukazatele jsou k dispozici na stránkách poradenského centra pro energetickou chudobu.

([63]) Na základě evropské klasifikace individuální spotřeby podle účelu (ECOICOP): CP045.

([64]) EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+ viz technický přehled.

([65]) Metadata ECOICOP, CP0722.

µg/m PM2,5), přičemž 91 % obyvatel žilo v regionech vystavených kritickým úrovním znečištění ovzduší ([66]), což vedlo k významným zdravotním dopadům, zejména na zranitelné skupiny, a k 6 901 předčasným úmrtím ročně ([67]).

([66]) Což je dvakrát více, než uvádí doporučení WHO pro kvalitu ovzduší (roční expozice 5 µg/m3).

([67]) EEA – Air Quality Health Risk Assessment (hodnocení zdravotních rizik kvality ovzduší)

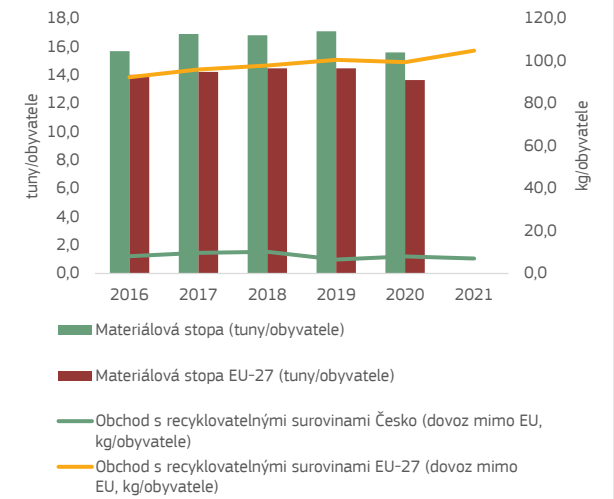
Přechod na oběhové hospodářství je klíčem k dosažení cílů EU v oblasti klimatu a životního prostředí a přináší velké socioekonomické výhody. Podporuje vytváření pracovních míst, inovace a konkurenceschopnost a posiluje odolnost a bezpečnost zdrojů. Přechod na oběhové hospodářství v průmyslu, stavebnictví a zemědělství může přinést významné zlepšení životního prostředí (viz příloha 6), protože patří k systémům, které jsou nejnáročnější na zdroje.

Přechod Česka na oběhové hospodářství se musí zlepšit, aby splnilo cíle EU v oblasti oběhového hospodářství. Cílem akčního plánu EU pro oběhové hospodářství 2020 je zdvojnásobit míru využívání oběhového materiálu v období 2020–2030. Míra využívání oběhových materiálů v Česku se zvýšila ze 7,5 % v roce 2016 na 11,4 % v roce 2021, čímž se Česko vyrovnalo průměru EU v roce 2021, který činí 11,7 %. Cílem akčního plánu pro oběhové hospodářství je také výrazně snížit materiálovou stopu EU. V roce 2020 byla materiálová stopa Česka (15,6 tuny na osobu) vyšší než průměr EU-27 v roce 2020 (13,7 tuny na osobu). Pokud jde o bezpečnost a ochranu zdraví při práci v oběhovém hospodářství, smrtelné úrazy v oblasti nakládání s odpady a materiálového využití jsou v Česku nad průměrem všech hospodářských odvětví a nad průměrem EU ([68]).

Česko nedávno přijalo nové politiky k řešení problémů oběhového hospodářství, ale je třeba přijmout další opatření. Strategický rámec přechodu Česka na oběhové hospodářství do roku 2040 („Cirkulární Česko 2040“) přijala česká vláda v prosinci 2021. Prováděcí akční plán na období 2022–2027, který se v současné době připravuje, je jednou z důležitých reforem obsažených v národním plánu pro oživení a odolnost. Hlavními prioritami jsou zlepšení nakládání s odpady, zlepšení bezpečnosti dodávek a snížení závislosti na materiálních zdrojích dovážených ze zemí mimo EU, zvýšení konkurenceschopnosti podniků a snížení spotřeby fosilních paliv.

Česko zlepšuje své postupy v oblasti nakládání s odpady a recyklace, ale je třeba vyvinout další úsilí. V roce 2021 bylo v Česku stále skládkováno přibližně 46 % komunálního odpadu, což je téměř dvojnásobek průměru EU (23 %). I když Česko nesplnilo cíl recyklace komunálního odpadu pro rok 2020, podle hodnocení nehrozí, že by nesplnilo cíle EU pro recyklaci komunálních a obalových odpadů do roku 2025, třebaže bude muset vyvinout další úsilí, aby splnilo ambicióznější cíle v oblasti recyklace pro období do roku 2035, a to prostřednictvím zlepšení tříděného sběru a zpracování odpadů za účelem recyklace.

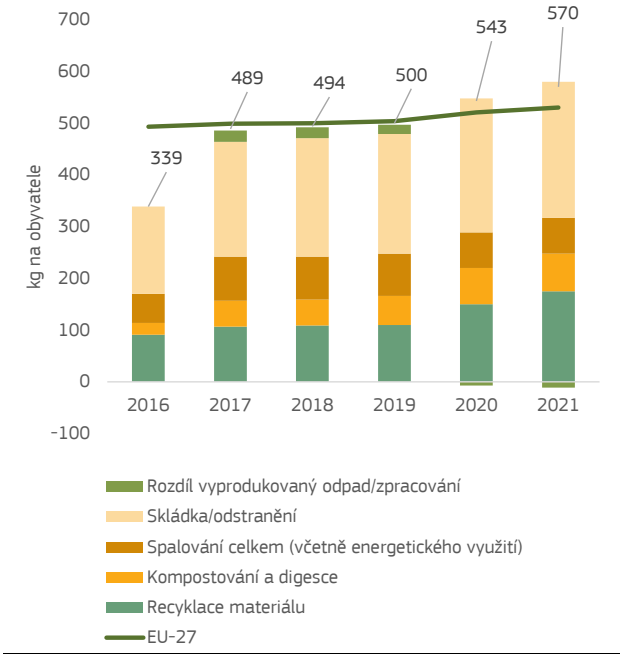
Graf A9.1: **Trend v používání materiálů**

Zdroj: Eurostat

([68]) Eurostat [HSW_N2_02] pro sektor E38 NACE Rev. 2; 9,17 smrtelných úrazů na 100 000 zaměstnaných v letech 2018–2020 oproti 2,30 pro všechna odvětví v ČR; 6,33 v EU-27 pro sektor E38.

Graf A9.2: **Zpracování komunálního odpadu**

Zdroj: Eurostat

Průmyslový systém ještě není cirkulární. Hospodářství, zejména průmysl, je oproti průměru EU méně efektivní při využívání materiálů, přičemž produktivita zdrojů činí 1,9 standardu kupní síly na kilogram oproti průměru EU 2,3 v roce 2021 (viz příloha 5). Produktivita zdrojů se však od roku 2016 zvýšila, což naznačuje značný potenciál pro zvýšení oprav, opětovného použití a využití druhotných surovin. Vláda zavedla od 1. května 2020 snížení daně z přidané hodnoty (DPH) z 21 % na 10 % na opravy jízdních kol, obuvi, oděvů a textilních výrobků. Primární suroviny jsou stále levnější než oběhové materiály, což snižuje pobídky pro průmysl a občany k používání oběhových materiálů.

Systém zastavěného prostředí i přes nedávná zlepšení nadále zhoršuje vyčerpávání zdrojů. Míra využití stavebního a demoličního odpadu se od roku 2016 zvýšila a v roce 2020 zůstává nad průměrem EU (96 % oproti 89 %). Podle zákona o zadávání veřejných zakázek musí veřejní zadavatelé od 1. ledna 2021 při nákupu zboží a služeb dodržovat sociální, environmentální a inovativní požadavky. Zákon však nestanoví žádné konkrétní požadavky. Je tedy na zadavatelích, aby se rozhodli, které požadavky splní a jak je definují.

Zemědělsko-potravinářský systém musí ještě vyřešit plýtvání potravinami a efektivně hospodařit s vodními zdroji. Česko je s 91 kg potravinového odpadu na osobu pod průměrem EU, přičemž v roce 2020 to bylo 131 kg na osobu. Míra kompostování a anaerobní biodegradace na obyvatele v Česku od roku 2016 výrazně vzrostla, ale zůstala pod průměrem EU v roce 2021, konkrétně na úrovni 73 kg na obyvatele oproti 100 kg. Česko se snaží plnit cíle EU v oblasti

Tabulka A9.1: **Celkové a systémové ukazatele oběhovosti**

Oblast	2016	2017	2018	2019	2020	2021	EU-27	Minulý rok EU-27
Celkový stav oběhového hospodářství								
Materiálová stopa (tuny/obyvatel)	15,7	16,9	16,8	17,1	15,6	-	13,7	2020
Meziroční růst osob zaměstnaných v oběhovém hospodářství (%)[1]	-	-	-	-	-	-	2,9	2019
Index spotřeby vody plus (WEI+) (%)	10,7	13,6	10,7	12,1	-	-	3,6	2019
Průmysl								
Produktivita zdrojů (standard kupní síly (PPS) na kilogram)	1,6	1,7	1,8	1,8	1,9	1,9	2,3	2021
Míra využití oběhového materiálu (%)[2]	7,5	9,1	10,5	11,3	11,6	11,4	11,7	2021
Míra recyklace (% komunálního odpadu)	33,6	32,1	32,2	33,3	40,5	43,3	49,6	2021
Zastavěné prostředí								
Míra využití stavebního a demoličního odpadu (%)[3]	92,0	-	-	-	96,0	-	89,0	2020
Index zakrývání půdy (referenční rok = 2006)[4]	103,4	-	106,5	-	-	-	108,3	2018
Agroalimentární odvětví								
Plýtvání potravinami (kg na obyvatele)[5]	-	-	-	-	91,0	-	131,0	2020
Kompostování a digesce (kg na obyvatele)	23,0	50,0	50,0	56,0	70,0	73,0	100,0	2021

(1) Osoby zaměstnané v oběhovém hospodářství sledují pouze přímá pracovní místa ve vybraných pododvětvích kódů NACE E, C, G a S; (2) míra využití oběhového materiálu měří podíl materiálu, který byl využit a vrácen zpět do hospodářství, na celkovém využití materiálu, včetně kompostování a biodegradace; (3) míra využití stavebních a demoličních odpadů zahrnuje odpady, které jsou připraveny k opětovnému použití, recyklovány nebo podléhají materiálovému využití, a to i prostřednictvím zasypávání; (4) zakrývání půdy: sloupec 2016 se vztahuje k údajům za rok 2015; (5) potravinový odpad zahrnuje prvovýrobu, zpracování a výrobu, maloobchod a distribuci, restaurace a stravovací služby a domácnosti.

Zdroj: Eurostat, Evropská agentura pro životní prostředí.

odklonu biologicky rozložitelných odpadů od skládkování, protože v roce 2020 tvořil bioodpad přibližně 30 % směsného komunálního odpadu a byl skládkován nebo spalován. Zvýšení anaerobní biodegradace by mohlo posílit strategickou autonomii Česka výrobou biometanu a/nebo organických hnojiv. Příslušná opatření k omezení eroze půdy jsou následující: zvýšení biologické rozmanitosti plodin omezením velikosti jedné plodiny, podporou obhospodařování travních porostů a zavedením krajinných prvků (meze mezi poli, živé ploty).

V oblasti oběhového hospodářství, včetně nakládání s odpady, přetrvává nedostatek finančních prostředků. K uspokojení rostoucích potřeb budou zapotřebí další investice. Nedostatek finančních prostředků byl v období 2014–2020 odhadnut na 574 milionů EUR ročně. V tomto období byly investiční potřeby odhadnuty na nejméně 942 milionů EUR ročně, zatímco výchozí investice činily 368 milionů EUR ročně (viz příloha 6). Česko již využívá prostředky z EFRR a Nástroje pro oživení a odolnost, ale jsou zapotřebí další investice.

Digitální transformace je klíčová k zajištění odolné a konkurenceschopné ekonomiky. V souladu s politickým programem Digitální dekáda, a zejména s cíli tohoto programu pro digitální transformaci do roku 2030, popisuje tato příloha výsledky Česka v oblasti digitálních dovedností, digitální infrastruktury/připojení a digitalizace podniků a veřejných služeb. V příslušných případech odkazuje na pokrok v provádění plánu pro oživení a odolnost. Česko vyčleňuje 22 % svého celkového rozpočtu plánu pro oživení a odolnost na digitalizaci (1,6 miliardy EUR) ([69]).

Politický program Digitální dekáda stanoví cestu k úspěšné digitální transformaci Evropy do roku 2030. Program poskytuje rámec pro hodnocení digitální transformace EU a členských států, zejména prostřednictvím indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI). Poskytuje také způsob, jak mohou EU a její členské státy spolupracovat, a to i prostřednictvím projektů ve více zemích, aby urychlily pokrok při plnění digitálních cílů a obecných cílů Digitální dekády ([70]). Obecněji řečeno, v současných souvislostech je obzvláště důležitých několik aspektů digitální transformace. V roce 2023, který je Evropským rokem dovedností, je prioritou budování odpovídajícího souboru dovedností, aby bylo možné plně využít příležitostí, které digitální transformace nabízí. Obyvatelstvo disponující digitálními dovednostmi zvyšuje rozvoj a zavádění digitálních technologií a vede ke zvýšení produktivity ([71]). Digitální technologie, infrastruktura a nástroje hrají roli v zásadní transformaci potřebné k přizpůsobení energetického systému současným strukturálním výzvám ([72]).

Poměrně velká část obyvatel Česka má alespoň základní digitální dovednosti, ale současný nedostatek digitálních odborníků brání digitální transformaci ekonomiky. V roce 2023 budou mít tři z pěti osob alespoň základní digitální dovednosti, což je více než průměr EU, který činí 54 %. Podíl odborníků na informační a komunikační technologie na celkové zaměstnanosti je v souladu s průměrem EU (4,6 % oproti průměru EU 4,5 %). V Česku však pouze 10 % odborníků na IKT tvoří ženy, což je nejnižší hodnota v EU. Přesto 76 % českých podniků uvádí, že mají potíže se zaměstnáváním odborníků na IKT ([73]). Očekává se, že probíhající reforma vzdělávání (podporovaná z Nástroje pro oživení a odolnost) podnítí zájem o pokročilé digitální technologie již na základních školách. Vláda zajišťuje programy na příchod dalších odborníků na IKT do Česka ze zemí mimo EU, zejména z Ukrajiny ([74]). V České republice probíhá projekt Středoevropské observatoře pro sledování digitálních médií (CEDMO), který je podporován z Nástroje pro oživení a odolnost – tato iniciativa monitoruje šíření dezinformací a snaží se omezit jejich dopad.

Česko čelí výzvám v oblasti digitální infrastruktury/připojení. Zlepšování pokrytí země sítěmi s velmi vysokou kapacitou (VHCN) se v poslední době zastavilo a pouze 37 % domácností je pokryto optickými vlákny do prostorů (FTTP), zatímco průměr EU činí 56 %. Míra využívání rychlého a gigabitového širokopásmového připojení nadto stále patří k nejnižším v EU. Co se týče mobilního širokopásmového připojení, vysoké ceny pro spotřebitele ([75]) jsou hlavním odrazujícím faktorem pro jeho využívání, přičemž tento trend je umocněn mírou inflace, neboť někteří telekomunikační operátoři v lednu 2023 zvýšili své ceny. Využívání mobilního širokopásmového připojení je mírně nižší, než je průměr EU (85 % osob v Česku oproti průměru EU, který činí 87 %). Telekomunikační operátoři zvyšují své celkové pokrytí sítí 5G (je pokryto 83 % osídlených oblastí oproti 49% pokrytí z loňského roku), přičemž se zaměřuje hlavně na velká města a hlavní dopravní trasy. Celkové

([69]) Podíl přidělených finančních prostředků, které přispívají k cílům v oblasti digitalizace, je vypočten na základě přílohy VII nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost.

([70]) Cíle digitální dekády měřené pomocí ukazatelů DESI a doplňkových zdrojů údajů jsou začleněny v rozsahu, v jakém jsou v současné době k dispozici a/nebo v jakém jsou považovány za obzvláště důležité v souvislostech konkrétního členského státu.

([71]) Viz například OECD (2019): OECD Economic Outlook, Digitalisation and productivity: A story of complementarities (Ekonomický výhled OECD, Digitalizace a produktivita: Příběh komplementarity), OECD Economic Outlook, ročník 2019, číslo 1 | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org).

([72]) Potřeba a možná opatření týkající se digitalizace energetického systému jsou uvedeny ve sdělení „Digitalizace energetického systému – akční plán EU“ (COM(2022) 552).

([73]) Viz příloha 12.

([74]) https://www.mvcr.cz/clanek/kvoty-pro-ekonomickou-migraci-programy-schvalene-vladou-za-ucelem-dosazeni-ekonomickeho-prinosu-pro-cr.aspx

([75]) Study on Mobile and Fixed Broadband Prices in Europe 2021 (Studie o cenách mobilního a pevného širokopásmového připojení v Evropě 2021), EK, 2022.

pokrytí Česka sítí 5G a sítí 5G s kmitočty v pásmu 3,4-3,8 GHz je přibližně stejné, jako je průměr EU.

České malé a střední podniky jsou v oblasti digitální transformace téměř na úrovni průměru EU. Země zůstává lídrem v online prodeji, ale obrat z elektronického obchodování stagnuje. Z hlediska využívání cloudových řešení jsou české podniky nad průměrem EU. Česko však nedosahuje průměru EU v oblasti využívání umělé inteligence a dat velkého objemu. Podle studie společností SAP a Ipsos ([76]) má více než polovina středních a velkých českých podniků tým, který se věnuje digitální transformaci. Česká startupová scéna roste. Podle zprávy společnosti Mavericks ([77]) získalo v roce 2022 investice rizikového kapitálu 200 startupů. Česko přispívá k evropskému výzkumu a experimentování v oblasti digitálních technologií. V roce 2022 instalovalo přední ostravské technologické centrum IT4Innovations nový superpočítač (Karolina), který patří mezi 30 nejvýkonnějších superpočítačů v Evropě.

Česko pokračuje v pokroku v oblasti digitalizace veřejných služeb. Digitalizaci ústřední státní správy má řídit nová vládní agentura. Česko má tři prostředky elektronické identifikace (eID) pro přístup ke službám elektronické veřejné správy oznámené Evropské komisi podle nařízení eIDAS. Země uplatňuje ambiciózní strategii a plánuje zvýšit využívání a popularitu řešení elektronické veřejné správy tím, že občanům umožní, aby občanský průkaz nebo řidičský průkaz nosili v mobilní aplikaci namísto fyzických karet. Přístup k elektronické zdravotnické dokumentaci je však nízký, na hodnotě 47 ze 100, zatímco průměr EU je 71.

([76]) https://news.sap.com/cz/2022/12/firmy-v-cesku-planuji-investovat-pres-60-miliard-korun-do-digitalizace-do-roku-2025/

([77]) https://www.mavericks.legal/

Tabulka A10.1: **Hlavní cíle Digitální dekády sledované pomocí ukazatelů indexu digitální ekonomiky a společnosti (DESI)**

	Česko			EU	Cíl digitální dekády do 2030 (EU)
	DESI 2021	DESI 2022	DESI 2023	DESI 2023	
Digitální dovednosti					
Alespoň základní digitální dovednosti	**neuved.**	**60%**	**60%**	**54%**	**80%**
% osob		2021	2021	2021	2030
Specialisté v oboru IKT	**4,2%**	**4,6%**	**4,6%**	**4,5%**	**20 milionů**
% zaměstnaných osob ve věku 15–74 let	2020	2021	2021	2021	2030
Digitální infrastruktura / konektivita					
Pokrytí pevnou sítí s velmi vysokou kapacitou (VHCN)	**33%**	**52%**	**53%**	**73%**	**100%**
% domácností	2020	2021	2022	2022	2030
Pokrytí systémem *Fibre to the Premises* (FTTP) ([2])	**33%**	**36%**	**37%**	**56%**	**–**
% domácností	2020	2021	2022	2022	2030
Celkové pokrytí 5G	**0%**	**49%**	**83%**	**81%**	**100%**
% obydlených oblastí	2020	2021	2022	2022	2030
Pokrytí 5G využívající kmitočtové pásmo 3,4–3,8 GHz	**neuved.**	**neuved.**	**42%**	**41%**	**–**
% obydlených oblastí			2022	2022	2030
Digitalizace podniků					
Malé a střední podniky s alespoň základní úrovní digitální intenzity	**neuved.**	**neuved.**	**68%**	**69%**	**90%**
% malých a středních podniků			2022	2022	2030
Data velkého objemu ([3])	**9%**	**9%**	**9%**	**14%**	**75%**
% podniků	2020	2020	2020	2020	2030
Cloud ([3])	**neuved.**	**40%**	**40%**	**34%**	**75%**
% podniků		2021	2021	2021	2030
Umělá inteligence ([3])	**neuved.**	**5%**	**5%**	**8%**	**75%**
% podniků		2021	2021	2021	2030
Digitalizace veřejných služeb					
Digitální veřejné služby pro občany	**neuved.**	**75**	**76**	**77**	**100**
Hodnocení na stupnici (0–100)		2021	2022	2022	2030
Digitální veřejné služby pro podniky	**neuved.**	**81**	**84**	**84**	**100**
Hodnocení na stupnici (0–100)		2021	2022	2022	2030
Přístup k elektronickým zdravotním záznamům	**neuved.**	**neuved.**	**47**	**71**	**100**
Hodnocení na stupnici (0–100)			2023	2023	2030

(1) Cílová hodnota 20 milionů představuje přibližně 10 % celkové zaměstnanosti.
(2) Ukazatel pokrytí sítěmi Fibre to the Premises (optická vlákna do prostorů) je zahrnut samostatně, protože jeho vyhodnocení bude rovněž sledováno samostatně a zohledněno při interpretaci údajů o pokrytí VHCN v rámci Digitální dekády.

(3) Přinejmenším 75 % podniků v Unii využívá v souladu se svou podnikatelskou činností jednu nebo více z následujících položek: (i) cloudové služby; (ii) data velkého objemu; (iii) umělá inteligence.

Zdroj: Index digitální ekonomiky a společnosti

Tato příloha poskytuje obecný přehled o výkonnosti českého systému výzkumu a inovací, který má zásadní význam pro uskutečnění souběžné ekologické a digitální transformace.

Česko je zemí s mírnou výkonností v oblasti inovací, ale rozdíl mezi jeho výkonností a průměrem EU se snižuje. Podle evropského srovnávacího přehledu inovací z roku 2022 ([78]) se jeho inovační výkonnost zvýšila o 19,8 procentního bodu, tedy vyšším tempem než v EU (9,9 p.b.). Navzdory tomuto zlepšení je jeho celkový výkon stále mírně pod průměrem EU (92,6 % výkonu EU).

Intenzita výzkumu a vývoje ([79]) zůstává pod průměrem EU, ale neustále se zvyšuje. Intenzita výzkumu a vývoje se nejrychleji zvyšovala v období 2010–2014 (z 1,33 % HDP v roce 2010 na 1,96 % v roce 2014), načež se stabilizovala a v roce 2021 dosáhla 2 %. Výdaje podniků na výzkum a vývoj měly stejný trend (z 0,77 % HDP v roce 2010 na 1,10 % v roce 2014) a v roce 2021 dosáhly 1,25 %. Naproti tomu veřejné výdaje na výzkum a vývoj vyjádřené v procentu HDP dosáhly svého maxima v roce 2015 (0,87 %) a poté klesly na 0,74 % v roce 2021, což je mírně pod průměrem EU, který činí 0,76 % ([80]).

Z hlediska kvality vědeckých a technologických výstupů je Česko pod průměrem EU. Podíl jeho vědeckých publikací mezi 10 % nejcitovanějších publikací sice roste, ale stále je jen zhruba poloviční oproti průměru EU (4,5 % v roce 2019 oproti 9,8 %), a pokud jde o podíl mezinárodních společných publikací na celkovém počtu publikací, je Česko pod průměrem EU. Kromě toho zůstává počet patentových přihlášek výrazně pod průměrem EU, přičemž postupem času nedochází ke zlepšení (0,8 na miliardu HDP v roce 2009 oproti 0,7 v roce 2019). Tyto hodnoty ukazují, že je třeba zlepšit kvalitu systému vědy a techniky, aby byly investice produktivnější. Plán pro oživení a odolnost sice poskytuje investice, ale nezavádí v tomto směru významné reformy a reformní procesy je třeba provádět v souladu s národními strategiemi výzkumu a inovací.

Je třeba zlepšit podmínky pro inovace v podnikání. Podíl rizikového kapitálu na HDP se v posledních pěti letech zvýšil, ale zůstává pod průměrem EU (0,022 % v roce 2021 oproti průměru EU 0,074 %). Existují nedostatečné pobídky pro zakládání nových společností („spin-offs“) a regulační překážky ([81]). Inovátoři, kteří chtějí založit společnost, se také potýkají s obtížemi kvůli nízké úrovni investic v raných fázích (pre-seed, seed, startup a pozdější fáze podniku). Investice v těchto fázích se zdají být pro investory a banky vysoce rizikové, a to zejména kvůli absenci příslušné historie společnosti, nedostatečnému zajištění nebo nedostatku informací pro posouzení úvěrového rizika společnosti nebo ocenění jejich nehmotného majetku ([82]). Plán pro oživení a odolnost zahrnuje investice za účelem usnadnění přístupu k financování pro inovativní malé a střední podniky (MSP) a začínající podniky, opatření na podporu internacionalizace MSP a zavedení nového kvazikapitálového nástroje na podporu podnikání.

Výkonnost výzkumu a inovací je omezována přetrvávajícími obtížemi při rozvoji vysoce kvalifikované pracovní síly v oblasti vědy a techniky. Počet absolventů terciárního vzdělávání v přírodovědných a technických oborech prudce klesá (14,5 na tisíc obyvatel ve věku 25–35 let v roce 2010 oproti 10,6 v roce 2020), což je oblast, v níž je země již nyní výrazně pod průměrem EU (16 v roce 2020). Kromě toho je Česko na 23. místě v rámci EU-27, pokud jde o podíl obyvatel ve věku 25–34 let, kteří úspěšně dokončili terciární vzdělávání. Nedostatek pracovních sil a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi jsou často označovány za jednu z největších překážek šíření inovací ([83]). Rozdíly mezi muži a ženami mezi výzkumnými pracovníky ve všech odvětvích přetrvávají a Česko se nachází hluboko pod průměrem EU ([84]). Podle zprávy Komise She Figures z roku 2021 patřilo Česko z 24 členských států EU a přidružených zemí s dostupnými údaji k

([78]) Evropský srovnávací přehled inovací 2022, profil země: Česko ec_rtd_eis-country-profile-cz.pdf (europa.eu). Evropský srovnávací přehled inovací poskytuje srovnávací analýzu inovační výkonnosti v zemích EU, včetně relativních silných a slabých stránek jejich národních inovačních systémů (rovněž ve srovnání s průměrem EU).

([79]) Intenzita výzkumu a vývoje je definována jako podíl hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj na HDP.

([80]) Inovační strategie Česka na období 2019–2030 stanoví cíle pro navyšování objemu financování výzkumu a vývoje (o 2 % do roku 2020, o 2,5 % do roku 2025 a o 3 % do roku 2030).

([81]) OECD Report on Innovation Diffusion in the Czech Republic (Zpráva OECD o šíření inovací v České republice), 2020.

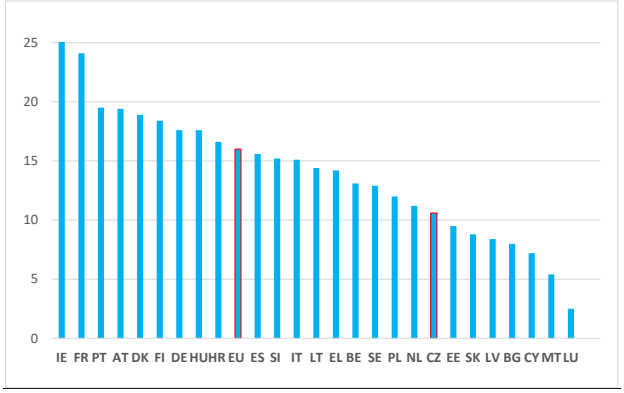
([82]) OECD Financing SMSs and Entrepreneurs (Přehled OECD o financování malých a středních podniků a podnikatelů), 2022.

([83]) OECD Report on Innovation Diffusion in the Czech Republic (Zpráva OECD o šíření inovací v České republice), 2020.

([84]) Statistiky | Eurostat (europa.eu).

členským státům s nejnižším podílem samostatně výdělečně činných žen mezi odborníky v oblasti vědy a techniky a informačních a komunikačních technologií. Plán pro oživení a odolnost pomáhá řešit tyto problémy pomocí opatření, která mají zlepšit význam vzdělávání vzhledem k měnícím se potřebám trhu práce.

Graf A11.1: **Noví absolventi přírodovědných a technických oborů na tisíc obyvatel ve věku 25–34 let v roce 2020**

Zdroj: Eurostat

Vazby mezi vědou a podnikatelskou sférou jsou slabé a plný potenciál pro posílení spolupráce zůstává nevyužit. Veřejné výdaje na vědu a výzkum financované domácími podniky vyjádřené jako procento celkových veřejných

Tabulka A11.1: **Hlavní ukazatele inovací**

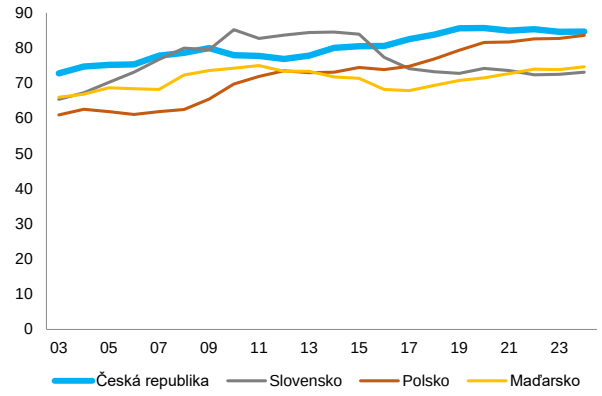
Česko	**2010**	**2015**	**2019**	**2020**	**2021**	**EU průměr (1)**
Klíčové ukazatele						
Intenzita VaV (GERD jako % HDP)	1.33	1.92	1.93	1.99	2	*2.26*
Veřejné výdaje na VaV jako % HDP	0.55	0.87	0.73	0.77	0.74	*0.76*
Výdaje podniků na VaV (BERD) jako % HDP	0.77	1.04	1.19	1.21	1.25	*1.49*
Kvalita systému VaV						
Vědecké publikace země v 10 % nejcitovanějších publikací na světě jako % z celkového počtu publikací v zemi	4.6	4.4	5	:	:	*9.8*
Patentové přihlášky PCT na miliardu HDP (v PPS)	0.7	1	0.7	:	:	*3.3*
Spolupráce mezi akademickou obcí a podniky						
Společné vědecké publikace veřejného a soukromého sektoru jako % z celkového	4.7	5.5	6.7	6.7	:	*7.1*
Veřejné výdaje na VaV financovaný podniky (vnitrostátními) jako % HDP	0.016	0.03	0.027	0.025	:	*0.054*
Dostupnost lidského kapitálu a dovedností						
Noví absolventi přírodních věd a inženýrství na tisíc osob populace ve věku 25–34 let	14.5	13.1	10.9	10.6	:	*16*
Veřejná podpora podnikových výdajů na VaV (BERD)						
Celková podpora veřejného sektoru pro BERD jako % HDP	0.163	0.18	0.16	:	:	*0.194*
Daňové pobídky pro VaV: ušlé příjmy jako % HDP	0.033	0.055	0.048	:	:	*0.1*
Zelené inovace						
Podíl patentů týkajících se životního prostředí na celkových patentových přihláškách podaných v rámci PCT (%)	15.1	7.1	11.3	:	:	*13.3*
Financování inovací a hospodářské obnovy						
Rizikový kapitál (statistika trhu) jako % HDP	0.02	0.003	0,007	0,009	0,022	*0.074*
Zaměstnanost v rychle rostoucích podnicích v 50 % nejvíce inovativních odvětvích	6.7	6.5	6.1	:	:	*5.5*

(1) Průměr EU za poslední dostupný rok nebo rok s nejvyšším počtem údajů země.
Zdroj: Eurostat, OECD, GŘ JRC, Science Metrix (databáze Scopus a patentová statistická databáze EPO), Invest Europe.

výdajů na vědu a výzkum zůstávají přibližně na polovině průměru EU (3,22 % v roce 2020 ve srovnání s průměrem EU 7,45 %) a v průběhu času klesají. Česko také zaostává za průměrem EU, pokud jde o výzkumné pracovníky zaměstnané v podnicích (4,3 na tisíc aktivních obyvatel oproti průměru EU 5,1 v roce 2020). Cílem plánu pro oživení a odolnost je podněcovat posílení vazeb mezi vědou a podniky, především pokračováním stávajících režimů podpory, ale neplánuje žádné zásadní administrativní a regulační zjednodušení procesů spolupráce.

Několikanásobná krize představuje pro konkurenceschopnost podniků nové výzvy. Narušení výroby a dodavatelských řetězců již ovlivnilo produktivitu práce v průmyslu v roce 2020, a přestože se v roce 2021 zotavila, ruská invaze na Ukrajinu problémy v globálních dodavatelských řetězcích ještě prohloubila. Nárůst cen energií a surovin způsobuje nové významné poruchy a má vážný dopad na malé a střední podniky i na průmysl, zejména na energeticky náročná odvětví, zpracovatelský průmysl a stavebnictví. Vysoká míra ekonomické a geopolitické nejistoty ovlivňuje české podniky v jejich investičních plánech a ohrožuje jejich konkurenceschopnost.

Graf A12.1: **Produktivita práce na osobu (ve standardu kupní síly a v % EU)**

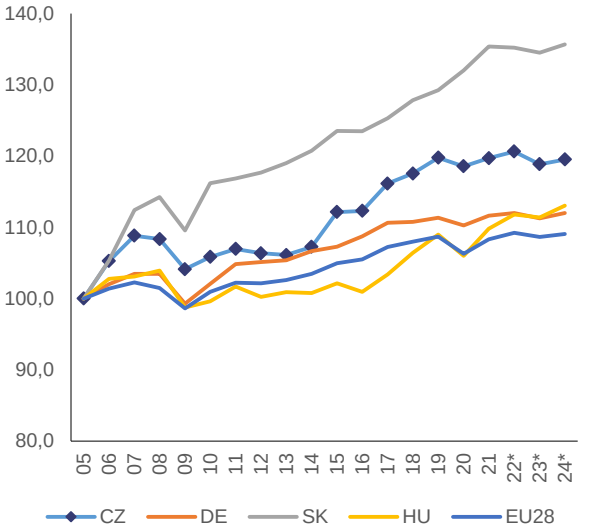

Zdroj: Výpočty Evropské komise založené na údajích AMECO

Celková produktivita práce je v Česku nadále nízká a v roce 2021 dosáhla 85 % průměru EU na osobu ve standardu kupní síly. V letech 2021 a 2022 se růst přidané hodnoty v Česku opíral o růst zaměstnanosti, ale je zapotřebí silnější příspěvek produktivity prostřednictvím investic do digitalizace, inovací, vzdělávání a dovedností. Reálná produktivita práce na zaměstnance se po poklesu souvisejícím s pandemií o 3,9 % v roce 2020 zvýšila v roce 2022 o 0,7 % ([85]). Růst produktivity ve zpracovatelském průmyslu je výrazně vyšší než v odvětví služeb a stavebnictví. V průmyslu však růst reálné produktivity práce na osobu v roce 2022 poklesl na 0,8 % (oproti 4,1 % v roce 2021), což je pod průměrem EU, který činí 1,4 %. Výkonnost celkové produktivity faktorů stále převyšuje průměr EU, ale zůstává pod úrovní přímo srovnatelného Slovenska, což ukazuje další potenciál pro růst produktivity (graf A12.2). Kromě toho je třeba provést reformy, které by řešily nedostatek dovedností v souvislosti s rychle se měnícími potřebami trhu práce. Celkem 76 % českých podniků uvádí potíže při hledání specialistů v oblasti IKT, což je nejvyšší podíl v EU (55 %) ([86]).

Opatření obsažená v českém plánu pro oživení a odolnost zaměřená na podporu vysokoškolských institucí mají potenciál posílit jejich úlohu při zvyšování pokročilých dovedností, podpoře inovací a hospodářského růstu a zvyšování produktivity práce.

Graf A12.2: **Souhrnná produktivita faktorů**

Zdroj: Výpočty Evropské komise založené na údajích AMECO.

České podniky jsou dobře integrovány do jednotného trhu a globálních hodnotových řetězců. Obchodní integrace Česka do EU, vyjádřená jako poměr k národnímu HDP, je jedna z nejvyšších ze všech členských států (50,4 % v ČR oproti průměru EU 42 %). Česká ekonomika je však zranitelná vůči vnějším šokům, a to kvůli své závislosti na průmyslu, vývozu a vysoké míře integrace do globálních hodnotových řetězců. V listopadu 2022 hlásilo nedostatek materiálu nebo zařízení 36 % českých firem, zatímco na začátku roku 2020 to bylo 10 % ([87]). Podle českého indexu nákupních manažerů vykázala výkonnost zpracovatelského průmyslu v listopadu 2022 největší pokles od května 2020. Celkový pokles byl důsledkem prudkého poklesu výroby a nových zakázek v náročných podmínkách poptávky na

([85]) Eurostat, NAMA_10_LP_ULC.

([86]) Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2022.

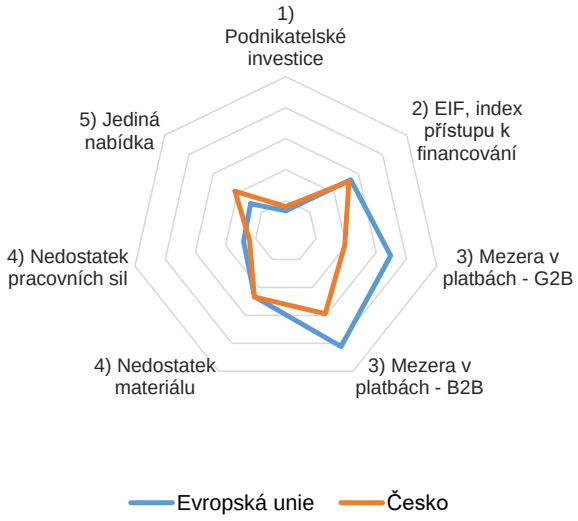
([87]) OECD Economic Outlook (Ekonomický výhled OECD, listopad 2022).

domácím i zahraničním trhu ([88]). Většina průmyslových podniků v Česku očekává v příštích měsících roku 2023 recesi, třetina firem se obává ztrát a 78 % se připravuje na pokles zisku ([89]).

Česko by mohlo hrát důležitou roli při řešení strategických závislostí prostřednictvím rozvoje hodnotových řetězců v oblasti kritických surovin. Vzhledem k velkému významu automobilového průmyslu pro českou ekonomiku považuje Česko e-mobilitu a bateriový průmysl za nové strategické odvětví pro ekonomiku. Primární zásoby lithia spolu se sekundárními zásobami manganu, které se v Česku nacházejí, by mohly umožnit rozvoj celého hodnotového řetězce od těžby a zpracování lithia/manganu přes výrobu baterií a elektromobilů až po recyklační procesy (viz také příloha 7). Zintenzivnění veřejného dialogu o podmínkách, za nichž by bylo možné suroviny udržitelně těžit, zpracovávat a recyklovat, by pomohlo zvýšit povědomí o významu surovin pro ekologickou a digitální transformaci v Česku a EU.

Česko by mohlo dále těžit z jednotného trhu. Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu naznačuje prostor pro další zlepšení, zejména pokud jde o počet a délku probíhajících řízení o nesplnění povinnosti, jakož i o výsledky provádění právních předpisů ve vnitrostátním právu, což zpožďuje provádění pravidel jednotného trhu ([90]). Množství regulačních omezení v Česku převyšuje průměr EU u regulovaných povolání architekta, stavebního inženýra, advokáta a realitního makléře ([91]). Právníci v Česku podléhají právní formě, pravidlům ohledně neslučitelnosti a multidisciplinárním omezením, což by mohlo ovlivnit potenciál tohoto odvětví inovovat a zavádět digitální řešení a nové obchodní modely. Důležité je také zvážit dopad omezení týkajících se vlastnictví akcií a/nebo formy společnosti pro architekty. Služby v oblasti nemovitostí, které jsou v současné době vyhrazeny výhradně realitním makléřům, by mohly být zpřístupněny i dalším odborníkům. Roztříštěný systém regulace stavebních inženýrů by mohl bránit volnému pohybu odborníků a pravidla rozdělující odpovědnost mezi různé kategorie odborníků ve stejné oblasti činnosti by mohla mít dopad na účinnost poskytování služeb.

Graf A12.3: **Podnikatelské prostředí a faktory produktivity**

Zdroj: 1) % HDP, Eurostat 2021;
2) souhrnný ukazatel, index přístupu k financování Evropského investičního fondu 2021;
3) průměrné zpoždění platby v počtu dní, Intrum 2022;
4) % podniků ve zpracovatelském průmyslu, které čelí omezením, průzkum Evropské komise mezi podnikatelskými spotřebiteli z roku 2022;
5) podíl zakázek zadaných jedinému uchazeči, Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu 2022.

Výkonnost podnikatelského prostředí v Česku nedosahuje průměru EU, a to zejména kvůli administrativní a regulační zátěži. Založení společnosti (které trvá až 25 dní, což je jedna z nejdelších dob v EU) a administrativní zátěž spojená se stavebními povoleními jsou důvody, proč se Česko v celosvětovém srovnání ([92]) umístilo na 134. místě ze 190 zemí. Složitost administrativních postupů, které se řídí zejména zákonem o posuzování vlivů na životní prostředí a stavebním zákonem, je jednou z hlavních překážek rozvoje projektů obnovitelných zdrojů energie, včetně solárních a větrných elektráren v České republice. Přijetí nového stavebního zákona v roce 2021 (reforma v rámci plánu pro oživení a odolnost) s plnou účinností plánovanou od poloviny roku 2023, digitalizace celého povolovacího řízení a vytvoření jednotného kontaktního místa by mohly urychlit a zjednodušit povolovací postupy ve stavebnictví, včetně povolovacích řízení pro obnovitelné zdroje energie, a zlepšit tak podnikatelské prostředí v Česku.

([88]) Index nákupních manažerů ve zpracovatelském průmyslu Česka – listopad 2022

([89]) Národní centrum Průmyslu 4.0

([90]) Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu, 2022.

([91]) Doporučení Evropské komise o regulaci odborných služeb, COM(2021) 385.

([92]) Doing business, Světová banka, 2020.

Opožděné platby jsou i nadále klíčovou překážkou odolnosti a růstu malých a středních podniků. V roce 2022 se s opožděnými platbami v posledních 6 měsících setkalo 61 % podniků, zatímco průměr EU činí 43 %. Podle hodnocení OECD ([93]) považuje mnoho českých firem administrativní a regulační postupy za hlavní překážku investic. Spolu s rychle se měnícími právními předpisy zůstávají hlavní překážkou podnikání. V českém plánu pro oživení a odolnost existuje řada opatření ke snížení administrativní zátěže, ale neřeší se některé klíčové nedostatky regulace, jako je zjednodušení a vyhodnocení předpisů, administrativní zátěž pro začínající podnikatele nebo odborné služby. Příslušná opatření plánu pro oživení a odolnost zaměřená na reformu Českomoravské záruční a rozvojové banky jako Národní rozvojové banky nebo na zřízení nových kvazikapitálových nástrojů na podporu podnikání mají potenciál zlepšit přístup podniků k financování. Další zlepšení je však nutné v oblasti půjček a rizikového kapitálu. Úvěrový index EIF je výrazně nižší než v EU, konkrétně 0,37 % v ČR oproti 0,46 % v EU, a od roku 2014 má klesající tendenci. Kromě toho malé a střední podniky v Česku hlásí největší čisté zhoršení, pokud jde o úroveň úrokových sazeb v roce 2021 (–27 % v Česku oproti -6 % v EU) ([94]). V Česku je také jen relativně malý počet start-upů, a sice 131 na milion obyvatel, což odpovídá 21. místu v EU ([95]). Investice rizikového kapitálu potřebné pro tyto inovativní, byť rizikovější společnosti se v roce 2021 nacházely pod průměrem EU, konkrétně ve výši 0,324 % oproti 0,476 % (viz také příloha 11). Podpora zakládání ambiciózních start-upů by mohla pomoci české ekonomice přinést inovace, zejména v oblasti technologií, a zvýšit její konkurenceschopnost prostřednictvím znalostní ekonomiky.

Stále existuje prostor pro posílení hospodářské soutěže na trhu veřejných zakázek a zlepšení postupů při zadávání veřejných zakázek, pokud jde o hospodářskou soutěž založenou na kvalitě. V roce 2022 bylo 42 % zadaných zakázek zadáno pouze jedinému uchazeči, což je čtvrtý nejhorší výsledek v EU, a přibližně 81 % zakázek bylo zadáno bez použití kritéria kvality. Účinnost veřejných zakázek by bylo možné posílit a optimalizovat pomocí nástrojů, jako je centralizovaný nákup a společné zadávání veřejných zakázek. Techniky centralizace pomohou Česku dosahovat širších hospodářských cílů, jako je podpora inovací, vytváření konkurenceschopných trhů a udržení rozvoje. Pokračování úsilí o profesionalizaci veřejných zadavatelů by mohlo efektivitu dále zvýšit.

([93]) OECD, Product Market Regulation Indicators (Ukazatele regulace trhu s výrobky), 2022.

([94]) SAFE 2021.

([95]) Index prosperity Česka 2022.

Tabulka A12.1: **Průmysl a jednotný trh**

	PODOBLAST POLITIKY	NÁZEV INDIKÁTORU	2018	2019	2020	2021	2022	Průměr EU-27 (*)
HLAVNÍ UKAZATELE	Hospodářská struktura	Čisté soukromé investice, úroveň soukromého základního kapitálu, po odpočtu odpisů, % HDP [1]	6,2	6,6	4,2	4	4,9	**3,4**
		Čisté veřejné investice, úroveň veřejného kapitálu, po odpočtu odpisů, % HDP [1]	0,3	0,6	0,8	0,7	0,9	**0,6**
		Skutečná produktivita práce na osobu v odvětví (meziroční změna v %)[2]	0,7	2,8	-6,6	4,1	0,8	**1,4**
	Cenová konkurencesch opnost	Nominální jednotkové náklady práce v průmyslu (meziroční změna v %)[2]	9,2	2,7	4,8	3,3	9,6	**2,9**
ODOLNOST	Nedostatek	Nedostatek materiálu (průmysl), firmy čelící obtížím, % [3]	15	21	11	36	47	**47**
		Nedostatek pracovních sil s využitím údajů z průzkumu (průmysl), firmy čelící obtížím, % [3]	44	38	19	23	24	**28**
		Míra volných pracovních míst (podniková ekonomika)[4]	6,8	7,8	6,8	6,4	6	**3,1**
	Strategické závilosti	Koncentrace ve vybraných surovinách, index dovozní koncentrace založený na koši kritických surovin [5]	0,19	0,19	0,17	0,2	0,22	**0,18**
		Instalovaný výkon výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů, % celkové produkce elektřiny [6]	22	22,5	23,4	24,3	n.a.	**50,9**
JEDNOTNÝ TRH	Integrace jednotného trhu	Integrace obchodu v rámci EU, % [7]	52,7	50,4	47,4	50,4	52,1	**45,8**
	Omezení	Index STRI EHP [8]	0,05	0,04	0,04	0,04	0,04	**0,05**
	Zadávání veřejných zakázek	Jediná nabídka , % z celkového počtu dodavatelů [9]	49	50	41	40	42	**29**
PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ – malé a střední pod	Investiční překážky	Dopad regulace na dlouhodobé investice, % firem, které považovaly regulaci podnikání za hlavní překážku [10]	17,8	17,2	21,7	14,6	17,8	**29,6**
	Demografie podniků	Úpadky, Index (2015=100)[11]	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	**86,8**
		Registrace podniků, Index (2015=100) [11]	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	**121,2**
	Opožděné platby	Mezera v platbách - podniky B2B, rozdíl ve dnech mezi nabídnutou a skutečnou platbou [12]	5	7	4	11	10	**13**
		Mezera v platbách - veřejný sektor, rozdíl ve dnech mezi nabídnutou a skutečnou platbou [12]	1	2	-1	10	9	**15**
		Podíl malých a středních podniků, které se v posledních šesti měsících potýkají s opožděnými platbami, % [13]	n.a.	74,2	55,8	62,3	61,1	**43**
	Přístup k financování	EIF, index přístupu k financování - úvěry, složený: vnější financování malých a středních podniků za posledních 6 měsíců, hodnoty indexu od 0 do 1 [14]	0,71	0,46	0,33	0,37	n.a.	**0,46**
		EIF, index přístupu k financování - vlastní kapitál, složený: VC/HDP, IPO/HDP, malé a střední podniky využívající vlastní kapitál, hodnoty indexu od 0 do 1 [14]	0,12	0,06	0,05	0,17	n.a.	**0,23**

(*) Poslední dostupný rok.

Zdroj: (1) AMECO, (2) Eurostat: NAMA_10_LP_A21, (3) ECFIN BCS, (4) Eurostat: jvs_a_rate_r2, (5) COMEXT, (6) Eurostat: nrg_inf_epc, (7) Eurostat: BOP_C6_A, (8) OECD, (9) srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu, (10) průzkum EIB, (11) Eurostat: sts_rb_a, (12) Intrum

(13) průzkum SAFE, (14) index přístupu malých a středních podniků k financování EIF.

Tato příloha popisuje výkonnost české veřejné správy, která je nezbytná pro poskytování služeb a provádění reforem. Celková vnímaná efektivita veřejné správy v Česku se zvýšila přibližně na průměrnou úroveň v EU-27 ([96]). Digitální transformace veřejné správy pokročila, řídí se strategií Klientsky orientovaná veřejná správa 2030 a strategií Digitální Česko. Ty doplňují národní plán pro oživení a odolnost, jehož cílem je mimo jiné dále zlepšit vnitřní pracovní procesy na českých ministerstvech, vybavit je vhodným softwarem pro sdílení a využívání dat, vytvořit digitální kontaktní místa pro komunikaci občanů s veřejnou správou a modernizovat provoz elektronických pasů. Šest souvisejících reforem a investic v celkové výši zhruba 80 milionů EUR probíhá podle plánu nebo s mírným zpožděním a mělo být dokončeno do začátku roku 2023.

Digitální interakce lidí s veřejnou správou se výrazně zvýšila. Podíl lidí, kteří se v roce 2021 zapojili do online komunikace s orgány veřejné správy, činil 76 %, což je o 12 procentních bodů více než v roce 2020 a výrazně nad průměrem EU, který činí 65 %. Celkové skóre Česka ve srovnání v oblasti elektronické veřejné správy však činí 64 %, což je pod průměrem EU, který činí 73 % (tabulka A13.1).

Výzvou zůstává co nejefektivnější využití zaměstnanců ve veřejné správě. Závažnost tohoto problému však nelze plně odhadnout, protože chybí údaje o lidských zdrojích a výkonnosti veřejné správy. Zákon o státní službě byl v roce 2022 novelizován s cílem omezit funkční období vedoucích úředníků, zrychlit výběrové řízení a otevřít ho externím uchazečům. Součástí změn je i nabídka možnosti studijního volna nebo volna za účelem odborné přípravy. To by mohlo zvýšit míru účasti zaměstnanců veřejné správy na vzdělávání dospělých, neboť podíl zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním (47,1 %) je pod průměrem EU ve výši 52 % (grafy A13.1b a A13.1c). Rovnost žen a mužů ve vyšších manažerských pozicích se snížila a v roce 2022 byla čtvrtá nejnižší v EU-27 (graf A13.1a). Kromě toho přetrvávají další problémy spojené s atraktivitou, zejména více než 10% pokles relativních mezd za posledních dvacet let ([97]).

Tvorba politiky založená na důkazech se v České republice blíží průměru EU. Proces hodnocení dopadů regulace je celkově dobře propracovaný. Existují však nedostatky, pokud jde o měření dopadů a absenci systematického hodnocení politik. Cílem zveřejnění nových pokynů je podpořit praxi hodnocení. Veřejné konzultace jsou omezeny na vládní právní předpisy, zatímco více než polovina nových primárních zákonů je iniciována parlamentem ([98]), čímž se obchází povinnost vypracovat posouzení dopadů. Strategické plánování, včetně meziresortní koordinace, je stále slabé.

Soudní systém funguje efektivně. Hlavním problémem je délka správních řízení (ve srovnání s délkou jiných typů řízení): 265 dnů v průměru pro správní věci prvního stupně v roce 2021 (ve srovnání se 141 dny pro sporné občanskoprávní a obchodní věci prvního stupně). Přesto se jedná o zlepšení oproti 317 dnům v roce 2020 a 356 dnům v roce 2019. Celková kvalita soudního systému je dobrá. Úroveň digitalizace je pokročilá vzhledem k tomu, že existují procesní pravidla, která umožňují používání digitálních nástrojů u soudů. K dispozici jsou již některá digitální řešení pro zahájení a sledování řízení, zejména v občanskoprávních, obchodních a správních věcech. Současně však existují výzvy, pokud jde o používání digitálních technologií v praxi. Pokud jde o nezávislost soudů, nebyly zaznamenány žádné systémové nedostatky ([99]).

U některých ukazatelů fiskálního rámce Česko dosahuje výsledků pod průměrem EU. K těmto ukazatelům patří index Evropské komise pro střednědobý rozpočtový rámec a index pro sílu fiskálních pravidel, které jsou v posledních čtyřech letech stabilní. Stále existuje prostor pro posílení hospodářské soutěže na trhu veřejných zakázek a zlepšení postupů při zadávání veřejných zakázek z

([96]) Worldwide Governance Indicators (Celosvětové ukazatele správy), údaje v roce 2021 (http://info.worldbank.org/governance/wgi/).

([97]) IDEA, Státní zaměstnanci a úředníci: kde pracují a za kolik?, obrázek 6, leden 2022.

([98]) OECD, Regulatory Policy Outlook 2021, Country profile for the Czech Republic, 2021 (Perspektivy regulační politiky OECD 2021, profil země: Česko, 2021).

([99]) Podrobnější analýzu výkonnosti systému soudnictví v Česku naleznete ve srovnávacím přehledu EU v oblasti justice za rok 2023 (připravuje se) a v kapitole o Česku ve zprávě o právním státu 2023 (připravuje se).

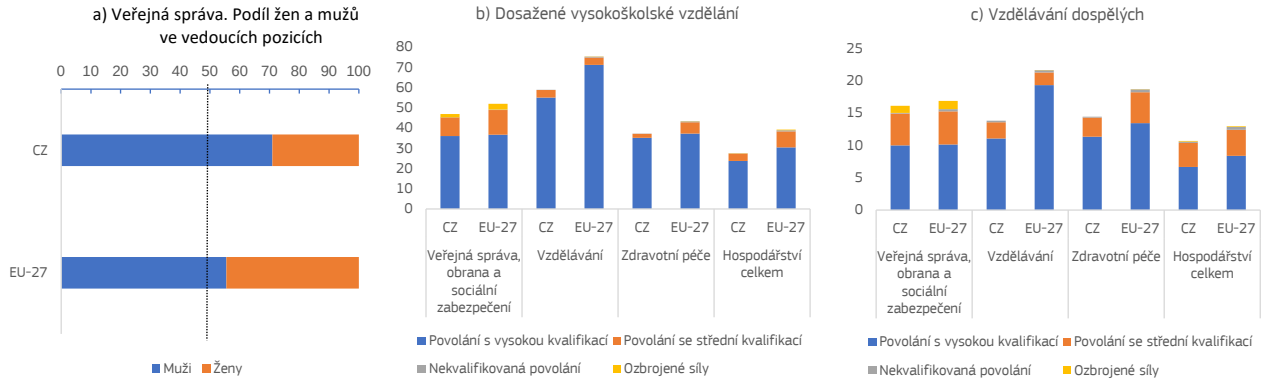
Tabulka A13.1: **Ukazatele veřejné správy**

	CZ Ukazatel ([1])	2017	2018	2019	2020	2021	2022	EU-27([2])
Elektronická veřejná správa (e-government) a veřejně přístupné údaje								
1	Podíl jednotlivců, kteří v posledním roce použili internet k interakci s orgány veřejné moci (%)	53.4 (b)	61.0 (b)	61.5	63.8	75.9 (b)	n/a	64,8
2	Celkové hodnocení referenční hodnoty pro elektronickou veřejnou správu ([3])	n/a	n/a	n/a	62,7	62,6	63,8	72,9
3	Indes vyspělosti otevřených dat a portálu	n/a	0,6	0,6	0,7	0,7	0,9	0,8
Úroveň dosaženého vzdělání, vzdělávání dospělých, rovnost žen a mužů a stárnutí								
4	Podíl zaměstnanců veřejné správy s terciárním vzděláním, (úrovně 5–8, %)	42.8	43.7	45.1	43.3	45.3 (b)	47.1	52,0
5	Míra účasti zaměstnanců veřejné správy na vzdělávání dospělých (%)	17.6	15.5	13.5	9.3	9.9 (b)	16.2	16,9
6	Rovné zastoupení žen a mužů na vyšších pozicích ve veřejné službě ([4])	38,2	36,8	40,6	36,6	43,4	42,0	11,0
7	Podíl pracovníků ve věku 25-49 až 50-64 v sektoru NACE O	2.0	2.0	2.0	2.1	2.0 (b)	1.7	1,5
Řízení veřejných financí								
8	Index střednědobého rozpočtového rámce	0,4	0,5	0,5	0,6	0,6	n/a	0,7
9	Index silných fiskálních pravidel	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	n/a	1,5
Tvorba politik založená na důkazech								
10	Regulatorní správa	1,63	n/a	n/a	n/a	1,67	n/a	1,7

([1]) Vysoké hodnoty znamenají dobrý výkon, s výjimkou ukazatele č. 6. ([2]) Hodnota v roce 2022. Pokud není k dispozici, zobrazí se hodnota v roce 2021. ([3]) Měří zaměření na uživatele (včetně přeshraničních služeb) a transparentnost digitálních veřejných služeb, jakož i existenci hlavních předpokladů pro poskytování těchto služeb. ([4]) Definována jako absolutní hodnota rozdílu mezi podílem mužů a žen na vyšších pozicích ve veřejné službě.
Označení: (b) přerušení časových řad; (d) rozdílné definice; (u) nízká spolehlivost.
Zdroj: Zdroj: průzkum využívání IKT, Eurostat (č. 1); srovnávací zpráva o elektronické veřejné správě (č. 2); zpráva o vyspělosti otevřených dat (č. 3); šetření pracovních sil, Eurostat (č. 4, 5, 7), Evropský institut pro rovnost žen a mužů (č. 6); databáze fiskálního řízení (č. 8, 9); ukazatele regulatorní politiky a správy věcí veřejných, OECD (č. 10).

hlediska hospodářské soutěže založené na kvalitě (viz příloha 12).

Graf A13.1: **a) Veřejná správa: Podíl žen a mužů na vedoucích pozicích, b) dosažené vysokoškolské vzdělání, c) vzdělávání dospělých**

Zdroj: (1) Poslední údaje:
Zdroj: a) Evropský institut pro rovnost žen a mužů; b) a c) Evropská komise na základě šetření pracovních sil.

PŘÍLOHA 14: VÝZVY V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI, DOVEDNOSTÍ A SOCIÁLNÍ POLITIKY V SOUVISLOSTI S EVROPSKÝM PILÍŘEM SOCIÁLNÍCH PRÁV

Evropský pilíř sociálních práv udává směr k vzestupnému sbližování v oblasti lepších pracovních a životních podmínek v EU. V této příloze je uveden přehled pokroku, kterého Česko dosáhlo při provádění dvaceti zásad pilíře a hlavních evropských cílů a národních cílů pro rok 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby.

Český trh práce patří mezi nejvýkonnější v EU, ale některé skupiny, včetně žen s malými dětmi, se stále potýkají s problémy. Navzdory slábnoucímu hospodářskému růstu zůstala míra zaměstnanosti ve 4. čtvrtletí 2022 odolná na úrovni 81,3 % (6,4 procentních bodů (p.b.) nad průměrem EU) a nezaměstnanost v témže čtvrtletí klesla na 2,3 %, což je jen 0,3 p.b. nad nejnižší úrovní, která byla kdy zaznamenána, ve 2. čtvrtletí 2019. Míra zaměstnanosti žen ve věku 25–29 let však byla v roce 2021 o 29,0 p.b. nižší než u mužů (oproti 8,1 p.b. v EU). Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů se zvýšil na 34,0 p.b. u žen ve věku 30–34 let (oproti 12,7 p.b. v EU). V roce 2021 činil rozdíl v míře zaměstnanosti žen s dětmi a bez dětí (0–6 let) 46,4 p.b. Omezená dostupnost předškolního vzdělávání a péče, dlouhá a nerovná rodičovská dovolená, nízká míra využívání pružných pracovních úvazků a genderové stereotypy brzdí pokrok v oblasti zaměstnanosti žen ([100]). Relativně vysoké daňové zatížení pracovníků s nízkými příjmy (50 % a méně průměrné mzdy) demotivuje druhé výdělečně činné osoby v domácnosti. Zvýšení počtu žen (ve věku 20–64 let), které se účastní trhu práce, by mohlo v Česku do roku 2030 uvolnit 20 miliard EUR dodatečného HDP ([101]) a podpořit pokrok v dosažení národního cíle v oblasti zaměstnanosti ve výši 82,2 % do roku 2030. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením byl vyšší než průměr EU. Existuje prostor pro snížení nezaměstnanosti mladých lidí (7,5 % ve 4. čtvrtletí 2022), zejména žen (8,2 %), ve srovnání s nízkými hodnotami před pandemií.

Česko s podporou fondů EU podniklo kroky k uvolnění potenciálu žen na trhu práce, přesto však přetrvávají značné problémy. V roce 2021 vytvořilo Česko finanční pobídky pro zaměstnavatele, kteří umožňují částečné úvazky a sdílení pracovních míst. Právní změny zakotvily veřejné financování péče o děti v dětských skupinách ([102]) (viz příloha 15). S podporou Evropského sociálního fondu (ESF) bylo vytvořeno 20 000 míst v oblasti předškolního vzdělávání a péče. Je však třeba vyvinout další úsilí, aby se výrazně zvýšila účast dětí (ve věku 0–3 roky) ve formální péči o děti (4,9 % v roce 2021, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 32,6 %). Po přijetí by český zákon o sociální ekonomice mohl posílit vznik většího počtu sociálních podniků, což by vedlo ke zvýšení účasti osob ve zranitelných situacích na trhu práce.

([100]) EIGE (2022), Index rovnosti žen a mužů 2022.

([101]) McKinsey (2021), Nový potenciál ekonomického růstu: více žen na pracovním trhu a ve vedoucích pozicích.

([102]) Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí (2022), Analýza dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku. Poznámka: dětskými skupinami se rozumí péče o děti ve věku od 6 měsíců do 6 let.

Tabulka A14.1: **Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro Česko**

Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro ČESKO		
Podoblast politiky	**Hlavní ukazatel**	
Rovné příležitosti a přístup na trh práce	Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy (% populace ve věku 18–24 let, 2022)	6,2
	Podíl osob, které mají základní nebo vyšší než základní celkové digitální dovednosti (% obyvatelstva 16–74 let, 2021)	59,69
	Mladí lidé NEET (% celkového počtu obyvatel ve věku 15–29 let, 2022)	11,4
	Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů (v procentních bodech, 2022)	14,9
	Koeficient příjmového kvintilu (S80/S20), 2021)	3,43
Dynamické trhy práce a spravedlivé pracovní podmínky	Míra zaměstnanosti (% obyvatel ve věku 20–64 let, 2022)	81,3
	Míra nezaměstnanosti (% aktivního obyvatlstva ve věku 15-74 let, 2022)	2,2
	Dlouhodobá nezaměstnanost (% aktivního obyvatlstva ve věku 15-74 let, 2022)	0,6
	Růst hrubého disponibilního příjmu domácnosti na obyvatele (2008=100, 2021)	125,81
Sociální ochrana a začlenění	Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (% celkové populace, 2021)	10,7
	Ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením dětí (% populace ve věku 0-17 let, 2021)	13,3
	Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby (% snížení míry ohrožení chudobou, 2021)	46,58
	Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (poměr, 2021)	25,9
	Nadměrné zatížení nákladů na bydlení (% obyvatelstva, 2021)	6,2
	Děti mladší 3 let ve formální péči o děti (% dětí mladších tří let, 2021)	4,9
	Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče (% populace 16+, 2021)	0,3
Kritická situace / Potřeba sledovat / Slabé, ale zlepšující se / Dobré, ale třeba sledovat / Průměrné / Lepší než průměr / Nejlepší		

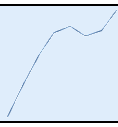
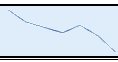
(1) Aktualizace ze dne 27. dubna 2023. Členské státy jsou hodnoceny podle statistické metodiky dohodnuté s Výborem pro zaměstnanost a Výborem pro sociální ochranu. Posuzují se jak úrovně, tak změny hodnot ukazatelů ve srovnání s průměry EU a státy jsou zařazeny do jedné ze sedmi kategorií. Metodické podrobnosti naleznete ve společné zprávě o zaměstnanosti 2023; NEET: osoby, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy; HDDD: hrubý disponibilní příjem domácností.
Zdroj: Eurostat.

Česko se potýká s výrazným nedostatkem pracovních sil a nedostatky v oblasti dovedností, zejména vysoce kvalifikovaných pracovníků. Míra volných pracovních míst ([103]) ve 4. čtvrtletí 2022 činila 4,4 %, což je o 0,6 p.b. méně než ve 4. čtvrtletí 2021, ale stále o 1,5 p.b. více než v EU. Ve 4. čtvrtletí 2022 hlásili zaměstnavatelé nedostatek 78 000 osob. Přestože do roku 2030 hrozí zánik 330 000 pracovních míst v důsledku automatizace a technologických změn, očekává se, že vznikne 500 000 nových pracovních míst ([104]). Účast dospělých na vzdělávání v posledních čtyřech týdnech dosáhla v roce 2022 výše 9,4 %, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 11,9 %. Podíl Romů, kteří nepracují ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, činil v roce 2021 47 % oproti 7 % v rámci celé populace ([105]). Za účelem podpory přechodu k ekologickému hospodářství je třeba dále usilovat o zvýšení atraktivity a významu prohlubování dovedností a změny kvalifikace (viz příloha 8). Toto úsilí rovněž pomůže dosáhnout národního cíle v oblasti dovedností, kterým je každoroční účast 45 % dospělých na odborné přípravě do roku 2030. Zjednodušení systému uznávání kvalifikací vysídlených osob z Ukrajiny může zmírnit některá omezení v oblasti pracovních sil a dovedností. ESF+ poskytuje 50 milionů EUR na rozvoj ekologických a digitálních dovedností.

([103])Pro NACE Rev. 2, činnosti B-S, ISSN 1977-0375.

([104])Průzkum EU u podnikatelů a spotřebitelů a BCG & ASPEN (2022), Budoucnost českého pracovního trhu.

Tabulka A14.1: **Výsledky Česka u cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby do roku 2030**

Ukazatele	Nejnovější údaje	Trend (2015-2022)	Vnitrostátní cíl do roku 2030	Cíl EU do roku 2030
Zaměstnanost (%)	81,3 (2022)		82,2	78
Vzdělávání dospělých[1] (%)	22,8 (2016)		45	60
Snižování chudoby[2] (v tisících)	-141 (2021)		-120	-15 000

(1) Šetření o vzdělávání dospělých, dospělí ve vzdělávání během posledních 12 měsíců. (2) Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, referenční rok 2019. Základní hodnoty jsou rok 2019 u míry zaměstnanosti, rok 2016 u účasti dospělých na vzdělávání a referenčním rokem pro osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením je rok 2019. Nejnovější hodnoty jsou z roku 2021 u míry zaměstnanosti (roční), 2016 u účasti dospělých a 2021 u osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením. Snížení počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením nezahrnuje prognózy počtu obyvatel.
Zdroj: Eurostat, GŘ EMPL.

Omezené sociální a dostupné bydlení a vysoká míra exekucí jsou faktory, které v Česku způsobují chudobu a sociální vyloučení. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je sice nízký (10,7 % oproti průměru EU 21,7 % v roce 2021), ale chudoba se stále koncentruje v některých lokalitách a mezi Romy. Již před ruskou útočnou válkou proti Ukrajině potřebovalo bydlení 165 000 lidí, z toho 50 000

([105])FRA (2022), Roma Survey 2021, main results (Průzkum mezi Romy 2021, hlavní výsledky).

dětí. Reforma příspěvku na bydlení přispěla ke zvýšení míry jeho čerpání, a to ze 138 000 domácností v říjnu 2021 na 188 000 v říjnu 2022 ([106]). Připravovaný zákon o sociálním a dostupném bydlení může zvýšit investice a podpořit plánování sociálního bydlení. Změny stavebního zákona a cílená opatření proti vystěhovávání mohou zlepšit přístup k bydlení a jeho udržení a pomoci dosáhnout národního cíle, aby do roku 2030 ubylo 120 000 osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

Kupní sílu domácností snižuje inflace a 29 % Čechů nemá finanční prostředky pro případ vzniku neočekávaných výdajů ([107]). Celkem 668 000 osob mělo v roce 2021 dluhy v exekuci, přičemž 20 % z nich jich mělo deset a více ([108]). Iniciativa za odpuštění dluhů „Milostivé léto“ ([109]) je důležitým nástrojem zvyšování povědomí, ale má omezený dopad na potřebnou systémovou změnu.

Přístup ke kvalitní komunitní péči je pro některé potřebné osoby stále omezený. Nedostatek komunitních sociálních a zdravotních služeb se týká především žen, starších lidí a osob se zdravotním postižením ([110]). Modernizace služeb sociální péče se dosud opírala především o podporu z ESF+. Absence jasných definic klíčových pojmů v právních předpisech a stanovené lhůty pro úplnou deinstitucionalizaci pečovatelských zařízení brání poskytování odpovídajících služeb. Je třeba vyvinout další úsilí, aby se pokročilo v deinstitucionalizaci dětí ([111]). Předpokládá se, že index závislosti starých osob vzroste z 31,6 % v roce 2020 na 49,8 % v roce 2050, což poukazuje na potřebu dalších investic do dlouhodobé péče.

([106]) IDEA CERGE EI (2022), Nárůst cen energií a zvýšení příspěvku na bydlení v lednu 2022: pomohlo to?.

([107]) EU-SILC 2020 cit. Fialová, K. a Myslíková, M. (2023). Krátkodobá finanční rezerva a finanční odolnost Čechů. Výzkumná zpráva.

([108]) Jedná se o odebrání zastaveného majetku v případě, že dlužník neplní své splátky. Zdroj: Institut prevence a řešení předlužení.

([109]) „Milostivé léto II“ byla časově omezená iniciativa (září–listopad 2022), která pomáhala vysoce zadluženým osobám v exekuci splácet jejich dluhy.

([110]) Evropská skupina odborníků pro přechod od institucionální ke komunitní péči (2020). Závěrečná zpráva.

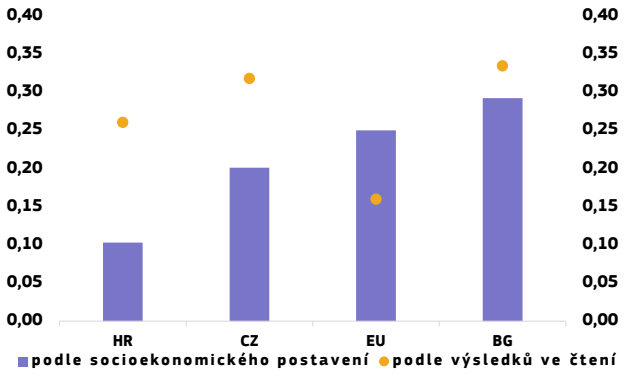
([111]) Strategie sociálního začleňování 2021–2030, oddíl 4.4, Podpora rodiny.

Tato příloha nastiňuje hlavní výzvy pro systém vzdělávání a odborné přípravy v Česku s ohledem na cíle na úrovni EU a další kontextové ukazatele v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání na základě Monitoru vzdělávání a odborné přípravy z roku 2022.

Přetrvávajícím problémem v českém systému vzdělávání a odborné přípravy jsou nerovnosti. Výsledky vzdělávání jsou i nadále silně ovlivněny socioekonomickým zázemím a geografickou polohou škol (viz „ostrůvky vzdělávací neúspěšnosti“ ([112]). U žáků z domácností, které se potýkají s problémy s dostupností bydlení a exekucemi (viz příloha 14), existuje výrazně vyšší riziko opakování ročníku a předčasného ukončení školní docházky. Jedná se zejména o Karlovarský a Ústecký kraj ([113]) (viz příloha 17). Česko má vysoké skóre v indexu izolace PISA (Program pro mezinárodní hodnocení žáků), který se měří u patnáctiletých žáků, což naznačuje, že znevýhodnění žáci a žáci s nízkými výsledky mají tendenci se koncentrovat v určitých školách. Navzdory zrušení zvláštních škol nemají žáci romského původu stále rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání: segregace v běžných školách přetrvává, a to především v regionech s významným počtem romských obyvatel, například v Ostravě a Brně ([114]). Pokroku navíc brání časté chybné diagnostikování poruch učení a absence společenského konsenzu o výhodách inkluzivního vzdělávání. Česko rovněž zahájilo projekt, který má s pomocí Nástroje pro oživení a odolnost poskytnout komplexní podporu znevýhodněným školám a žákům.

Česko se snaží řešit nedostatek kapacit v oblasti předškolního vzdělávání a péče. V roce 2021 patřila míra účasti dětí v předškolním vzdělávání a péči k nejnižším v EU, a to 85,8 % (EU: 93 %). Zavedení povinného předškolního vzdělávání od 5 let zlepšilo přístup znevýhodněných osob. Cílem novely zákona o dětských skupinách je zajistit stabilní financování a

Graf A15.1: **Index izolace znevýhodněných studentů a studentů se špatnými výsledky, PISA 2018**

Zdroj: OECD, průzkum PISA, 2018.

kvalitní a dostupnou péči o děti od 6 měsíců do věku povinné školní docházky. Národní plán pro oživení a odolnost počítá s rozšířením kapacit péče o děti o 40 % do roku 2025. Nová zařízení jsou rovněž financována z prostředků politiky soudržnosti (viz příloha 14). Pro doprovázení investic do infrastruktury budou mít zásadní význam spolehlivé prognózy ohledně zajištění dostatečných kapacit v potřebných obcích a kvalifikovaní pracovníci.

Česko začlenilo do svého systému vzdělávání a odborné přípravy více než 50 000 vysídlených dětí z Ukrajiny a je jedním z největších příjemců v přepočtu na obyvatele ([115]). Zápis více než 7 600 ukrajinských dětí do mateřských škol zhoršuje stávající problémy s kapacitou v oblasti předškolního vzdělávání a péče. Vláda podporuje integraci vysídlených dětí poskytováním bezplatných jazykových kurzů, organizováním adaptačních činností a podporou škol při zaměstnávání ukrajinských pedagogických asistentů.

Platy učitelů se v posledních letech výrazně zvýšily s cílem přilákat více zájemců o toto povolání. Současně je výzvou udržet atraktivitu platů při rostoucí inflaci a rozpočtových schodcích. Předpokládá se, že nedostatek učitelů se bude v budoucnu prohlubovat, protože 44,3 % učitelů je starších 50 let (oproti 38,9 % v EU). V současné době v Česku rovněž chybí systémová struktura profesní podpory učitelů a ředitelů, takže učitelé, zejména ti začínající, se cítí méně jistí ve své schopnosti řídit třídy s různými vzdělávacími

([112])PAQ Research (2022), Mapa vzdělávacího ne/úspěchu, https://www.mapavzdelavani.cz/.

([113])PAQ Research (2022), Mapa vzdělávacího ne/úspěchu, https://www.mapavzdelavani.cz/.

([114])Agentura Evropské unie pro základní práva (2022), průzkum zaměřený na Romy za rok 2021.

([115])Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, údaje ze šetření, 31. března 2023.

potřebami ([116]). V reakci na tyto výzvy zahájilo Česko reformu počátečního vzdělávání učitelů a s pomocí Evropského sociálního fondu plus spustilo pilotní projekt na vytvoření komplexního systému profesní podpory učitelů a ředitelů ([117]).

V rámci Nástroje pro oživení a odolnost zahájilo Česko revizi vnitrostátních osnov v základním a středním vzdělávání. Cílem je zlepšit informatické myšlení a rozvíjet digitální kompetence napříč předměty, a to v souladu se Strategií vzdělávací politiky 2030+, což je zastřešující reforma, jejímž cílem je posílit získávání klíčových kompetencí a zlepšit přístup ke kvalitnímu vzdělávání pro všechny.

Míra dosaženého terciárního vzdělání v Česku patří k nejnižším v EU. V roce 2022 dosáhlo terciárního vzdělání 34,5 % osob, což je velmi nízká hodnota oproti průměru EU ve výši 42 % a oproti cíli na úrovni EU ve výši 45 %. Problém pro rovné příležitosti ve vzdělávání představují výrazné genderové rozdíly. Přestože vysokoškolské vzdělání dokončí mnohem více žen než mužů (42,9 % oproti 26,6 %), 17 % žen ve věku 15–29 let není zaměstnáno ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), zatímco u mužů v téže věkové skupině se jedná o 4,6 %, což je nejvyšší rozdíl v EU. Obzvláště vysoká je míra předčasného ukončení studia: studenti předčasně ukončí studium v téměř polovině případů. Částečně je to způsobeno nedostatečnou informovaností a poradenstvím pro volbu povolání u absolventů středních škol ([118]). Přestože je zaměstnatelnost absolventů terciárního vzdělávání a odborného vzdělávání a přípravy vysoká, je nedostatek vysoce kvalifikovaných odborníků (viz příloha 14). Nástroj pro oživení a odolnost podporuje české vysoké školy při vytváření nových studijních programů v rychle se rozvíjejících odvětvích s vysokou přidanou hodnotou, jako je kybernetická bezpečnost nebo umělá inteligence.

([116]) OECD, průzkum TALIS (2018).

([117]) Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (projektsypo.cz)

([118]) Evropská komise (2022), Monitor vzdělávání a odborné přípravy.

Tabulka A15.1: **Cíle na úrovni EU a další kontextové ukazatele v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání**

				2015		2022	
Ukazatel			**Cíl**	**Česko**	**EU-27**	**Česko**	**EU-27**
[1]Účast na předškolním vzdělávání (věk 3+)			**96%**	**84,6%**	**91,9%**	**85,8% 2020**	**93,0% 2020**
[2]Patnáctiletí, kteří dosahují slabých výsledků v:		**Čtení**	**< 15%**	**22,0%**	**20,0%**	**20,7% 2018**	**22,5% 2018**
		Matematika	**< 15%**	**21,7%**	**22,3%**	**20,4% 2018**	**22,9% 2018**
		Přírodní vědy	**< 15%**	**20,7%**	**21,1%**	**18,8% 2018**	**22,3% 2018**
Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy (18-24 let)	**[3]Celkem**		**< 9 %**	**6,2%**	**11,0%**	**6,2%**	**9,6%**
	[3] Podle pohlaví	*Muži*		6,4%	12,5%	7,1%	11,1%
		Ženy		6,0%	9,4%	5,2%	8,0%
	[4]Podle stupně urbanizace	*Města*		5,2%	9,6%	5,3%	8,6%
		Venkov		5,5%	12,2%	5,9%	10,0%
	[5] Podle země narození	*Narození*		6,1%	10,0%	6,2%	8,3%
		v EU		14,1% u	20,7%	8,9% u	20,3%
		mimo EU		7,7% u	23,4%	4,2% u	22,1%
[6] Ukazatel rovnosti příležitostí (v procentních bodech)				:	:	**18,6 2018**	**19,3 2018**
[7]Absolventi odborného vzdělávání a přípravy využívající učení se prací	**Celkem**		**≥ 60% (2025)**	:	:	**18,4%**	**60,1%**
Míra dosažení terciárního vzdělání (25–34 let)	**[8]Celkem**		**45%**	**31,0%**	**36,5%**	**34,5%**	**42,0%**
	[8] Podle pohlaví	*Muži*		24,3%	31,2%	26,6%	36,5%
		Ženy		38,1%	41,8%	42,9%	47,6%
	[9]Podle stupně urbanizace	*Města*		43,2%	46,2%	49,6%	52,2%
		Venkov		22,8%	26,9%	25,2%	30,2%
	[10]Podle země narození	*Narození*		31,1%	37,7%	33,4%	43,0%
		v EU		32,6%	32,7%	52,0%	39,5%
		mimo EU		21,2%	27,0%	46,4%	35,7%
[11]Podíl učitelů (ISCED 1–3) ve věku 50 let a starších				42,1%	38,3%	44,6% 2020	39,2% 2020

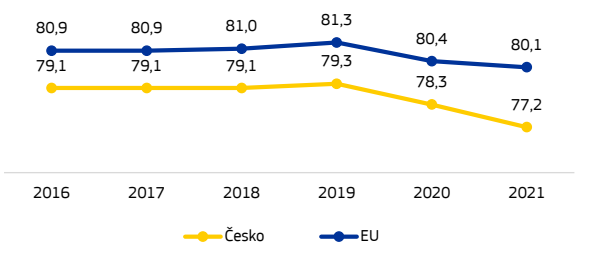
Zdroj: (1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11) = Eurostat; 2 = OECD (průzkum PISA); 6 = Evropská komise (Společné výzkumné středisko).
Poznámky: Údaje o zbývajících cílech na úrovni EU v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání, které se týkají nedostatečné úrovně digitálních dovedností a účasti dospělých na vzdělávání, zatím nejsou k dispozici. Ukazatel rovnosti příležitostí ukazuje rozdíl v podílu nedostatečných výsledků ve čtení, matematice a přírodních vědách (v kombinaci) mezi 15letými žáky spadajícími do čtvrtiny s nejnižším a s nejvyšším sociálně-ekonomickým postavením.

Zdravé obyvatelstvo a účinný, dostupný a odolný systém zdravotní péče jsou předpokladem udržitelného hospodářství a společnosti. Tato příloha poskytuje přehled o zdravotním stavu obyvatelstva a systému zdravotní péče v Česku.

Střední délka života v Česku zůstává v dolní polovině zemí EU a rozdíl mezi Českem a průměrem EU se oproti roku 2020 prohloubil. Je však nejvyšší mezi zeměmi střední a východní části EU. Pokračující pokles střední délky života od roku 2019 kontrastuje s předchozím nepřetržitým nárůstem od roku 2009. Lze to vysvětlit především po sobě jdoucími vlnami případů a úmrtí souvisejících s onemocněním COVID-19 ([119]), které zemi vrátily na dřívější úroveň a prohloubily rozdíl mezi ní a průměrem EU. Míra úmrtnosti na rakovinu převyšuje průměr EU. Dalšími hlavními příčinami úmrtí jsou kardiovaskulární onemocnění, v roce 2020 pak následovalo onemocnění COVID-19.

Výdaje na zdravotnictví se v průběhu pandemie výrazně zvýšily, a to jak v poměru k HDP, tak v nominálním vyjádření. To je v souladu se vzestupným trendem ve všech členských státech v roce 2020. Obecně platí, že Česko vydává na zdravotní péči v průměru méně než ostatní země EU, zatímco podíl veřejného financování převyšuje průměr EU. Přímé výdaje v zemi patří i nadále k nejnižším ze všech zemí EU.

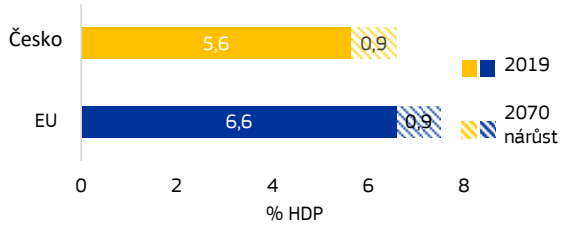
Graf A16.1: **Střední délka života při narození, v letech**

Zdroj: Eurostat

Výdaje na preventivní péči se v letech 2019 až 2020 zvýšily o 53 % (ve srovnání s 26% nárůstem v EU celkově). To je způsobeno zejména navýšením výdajů na programy včasné ochrany před nemocemi. Výdaje na lůžkové služby jsou poměrně vysoké (v poměru k celkovým výdajům na zdravotní péči), což svědčí o tom, že existuje prostor pro přesun poskytování péče do (primárně) ambulantních zařízení. Celkově se reformy zaměřují na posílení primární zdravotní péče, zlepšení integrace zdravotnických služeb a digitalizaci systému zdravotní péče. Cílem reforem byla také reforma veřejných zdravotních služeb a řešení hlavních rizikových faktorů špatného zdravotního stavu v zemi, kterým lze předcházet, včetně užívání tabáku, konzumace alkoholu, obezity a expozice environmentálním hrozbám. Předpokládá se, že veřejné výdaje na zdravotnictví vzrostou do roku 2070 o 0,9 procentního bodu (p.b.) HDP (stejně jako v EU celkově), což vyvolává obavy týkající se dlouhodobé fiskální udržitelnosti.

Graf A16.2: **Předpokládaný nárůst veřejných výdajů na zdravotní péči v období 2019–2070**

Referenční scénář Pracovní skupiny pro stárnutí populace
Zdroj: Evropská komise / Výbor pro hospodářskou politiku (2021)

Počet lékařů a zdravotních sester (na 1 000 obyvatel) je mírně nad průměrem EU. Přesto existuje problém nerovnoměrného rozložení pracovníků ve zdravotnictví, což vede k obavám týkajícím se rovného přístupu. Reakce na pandemii upozornila na oblasti, v nichž je třeba zlepšit připravenost na krize a kapacitu pracovních sil, zejména v některých krajích. Udržení a posílení pracovní síly ve zdravotnictví je jedním z hlavních bodů politického programu.

Česko prostřednictvím svého plánu pro oživení a odolnost investuje do zdravotnictví 1,1 miliardy EUR (16,1 % celkové hodnoty plánu). Investice se zaměřují především na onkologickou péči (zejména na zřízení Českého onkologického institutu), elektronické zdravotnictví a výzkum a vývoj. Ministerstvo zdravotnictví plní milníky a cíle v souladu s plánem.

([119])Na základě údajů poskytnutých přímo členskými státy Evropskému středisku pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) v rámci evropského systému dohledu (údaje aktuální ke dni 13. dubna 2023).

Tabulka A16.1: **Hlavní ukazatele zdraví**

	2017	2018	2019	2020	2021	Průměr EU (poslední rok)
Úmrtnost na léčitelné příčiny, na 100 000 obyvatel (úmrtnost, které lze předejít zdravotní péčí v optimální kvalitě)	127,2	124,2	120,3	122,5	NA	91.7 (2020)
Úmrtnost na rakovinu na 100 000 obyvatel	272,9	272,1	272,4	267,2	NA	242.2 (2020)
Běžné výdaje na zdravotní péči, % HDP	7,4	7,5	7,6	9,2	NA	10.9 (2020)
Veřejný podíl na nákladech na zdravotní péči, % běžných nákladů na zdravotní péči	84,4	84,9	85,0	87,7	NA	81.2 (2020)
Výdaje na prevenci, % běžných nákladů na zdravotní péči	3,0	2,9	2,9	3,8	NA	3.4 (2020)
Počet akutních lůžek na 100 000 obyvatel	411	408	404	404	NA	387.4 (2019)
Počet lékařů na 1 000 obyvatel *	NA	4,0	4,1	4,1	NA	3.9 (2020)
Počet zdravodních sester na 1 000 obyvatel *	8,5	8,5	8,6	8,7	NA	8.3 (2020)
Spotřeba antibakteriálních léčivých přípravků k systémovému komunitnímu použití, doporučená denní dávka na 1 000 obyvatel na den (celková spotřeba pro CZ a CY) **	NA	NA	16,9	13,4	13,7	14.5 (2021)

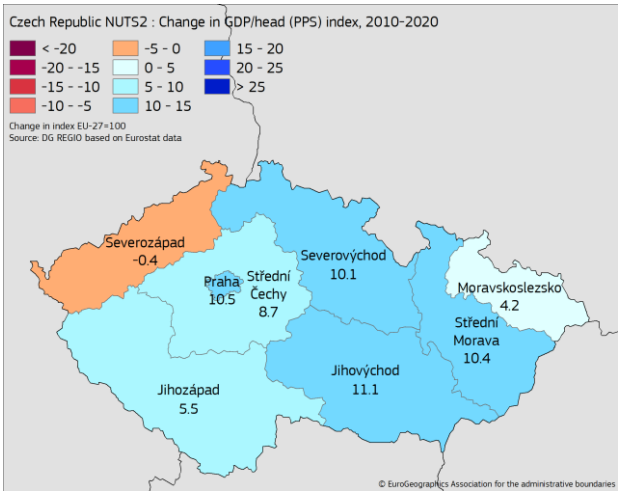
Poznámka: Průměr EU je vážený u všech ukazatelů s výjimkou (*) a (**), pro které se používá prostý průměr za EU. Prostý průměr pro (*) používá údaje za rok 2020 nebo za nejbližší rok, pokud údaje za rok 2020 nejsou k dispozici. Údaje o počtu lékařů se týkají praktikujících lékařů ve všech zemích kromě EL, PT (s oprávněním k výkonu praxe) a SK (profesně aktivní). Údaje o počtu zdravotních sester se týkají praktikujících sester ve všech zemích kromě FR, PT, SK (profesně aktivní) a EL (pouze zdravotní sestry pracující v nemocnicích).

Zdroj: Eurostat; kromě: ** ECDC.

Tato příloha představuje hospodářskou a sociální regionální dynamiku v Česku a přináší aktuální informace o stavu hospodářské, sociální a územní soudržnosti v českých regionech a mezi nimi ve srovnání s EU jako celkem a o hlavních výzvách v oblasti hospodářského oživení v regionech.

Regionální rozdíly v Česku zůstávají stabilní, avšak jsou i nadále výrazné. Země má vysoce rozvinuté hlavní město, kde HDP na obyvatele v roce 2020 dosahoval 203 % průměru EU-27. Ve zbytku země je šest mírně rozvinutých regionů, kde se HDP na obyvatele pohybuje v rozmezí 73 až 85 % (jedná se o regiony NUTS 2 Moravskoslezsko, Střední Morava, Střední Čechy, Jihovýchod, Severovýchod a Jihozápad), a chudší region (Severozápad), kde HDP na obyvatele odpovídá 61 % průměru EU.

Mapa A17.1:**Změna indexu HDP na obyvatele v českých regionech NUTS 2 (2010–2020)**

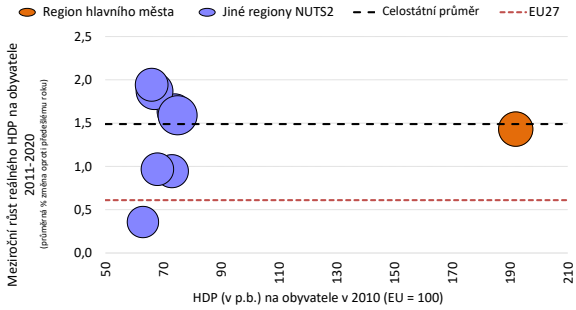

České regiony dohánějí průměr EU a přibližují se k němu, i když různou rychlostí. Jasnou výjimkou je však region Severozápad, který trvale zaostává. HDP na obyvatele zde v roce 2021 byl 61 % průměru EU, ve srovnání s 63 % v roce 2010. Tento rozdíl se odráží rovněž v hodnotách indexu regionální konkurenceschopnosti (RCI). Severozápad má RCI 86,6, zatímco v regionu hlavního města Praha je RCI 114,3.

V důsledku pandemie COVID-19 a souvisejících opatření proti šíření nákazy došlo v letech 2019–2020 k poklesu HDP na obyvatele ve všech českých regionech. Největší propad byl zaznamenán nejen v méně rozvinutém regionu Severozápad (–6,4 %), ale také v rozvinutějších regionech, jako jsou Střední Čechy (–7,1 %) nebo Praha (–6,4 %). Nejméně postiženy byly mírně rozvinuté regiony Jihovýchod (–2,5 %) a Severovýchod (–2,0 %). V důsledku toho se mírně snížily regionální rozdíly v rámci země.

Investice do lidského kapitálu a výzkumu a vývoje jsou výrazně vyšší v regionu hlavního města. Na opačném konci spektra se nachází méně rozvinutý region Severozápad. Zatímco v regionu hlavního města má 64,7 % obyvatel vyšší vzdělání, v Severozápadu je to pouze 20,1 %. V regionu hlavního města bylo v roce 2020 zaměstnáno 10,4 % pracovníků v odvětvích vysoce vyspělých technologií, ale v regionu Severozápad to bylo pouze 2,1 %.

Graf A17.1: **HDP na obyvatele (2010) a růst HDP na obyvatele (2011–2020)**

Zdroj: EUROSTAT

Vývoj produktivity práce ukazuje, že všechny regiony dohánějí průměr EU. Reálný růst produktivity byl nejvyšší v Praze, kde se zvýšil o 1,59 % ročně v období 2011–2020. Ostatní mírně rozvinuté regiony zaznamenaly nižší růst produktivity, ačkoli většina z nich stále roste o víc, než činí průměr EU (0 %), a to od 1,67 % ve Středních Čechách po 0,94 % v regionu Jihozápad. V roce 2020 již nebyl nejnižší růst produktivity zaznamenán v nejchudším regionu země, kterým je Severozápad, kde se v období 2011–2020 ustálil na 0,29 % ročně. Namísto toho byl zaznamenán v Moravskoslezsku, kde se reálný růst produktivity dostal do záporných čísel (–0,02 % ročně v období 2011–2020). Tato smíšená výkonnost na regionální úrovni vedla k tomu, že národní produktivita v období 2011–2020 rostla v průměru o 1,11 % ročně, což stále převyšuje průměr EU.

V Česku byla v roce 2020 produktivita práce ([120]) pod průměrem EU (87 %). V roce 2020 byla

([120])Hrubá přidaná hodnota, GVA (standard kupní síly, PPS) na zaměstnance.

Tabulka A17.1: **Vybrané ukazatele na regionální úrovni v Česku**

Název regionu NUTS	HDP na obyvatele (standard kupní síly/PPS)	Produktivita (hrubá přidaná hodnota (PPS) na zaměstnance)	Výdaje na výzkum a vývoj	Emise CO2 z fosilních paliv na obyvatele	Míra nezaměstnanosti	Ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením	Populace ve věku 30-34 s dosaženým vysokoškolským vzděláním	Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání
	EU27 = 100, 2021	EU27 = 100, 2020	% HDP, 2020	tCO2 ekvivalent, 2021	% aktivních obyvatel, 2021	% obyvatel, 2021	% obyvatel ve věku 30-34, 2021	% obyvatel ve věku 18-24, 2021
Evropská unie	100	100	2	8	7	22	42	10
Česko	93	87	2	11	3	11	37	6
Praha	203	132	3	3	2	9	65	1
Střední Čechy	79	89	2	11	3	7	30	6
Jihozápad	77	77	1	8	2	10	29	9
Severozápad	61	67	0	35	4	14	20	14
Severovýchod	75	76	1	9	2	12	30	6
Jihovýchod	85	81	3	8	2	9	40	4
Střední Morava	75	75	1	8	2	12	37	6
Moravskoslezsko	73	72	1	12	5	15	31	8

Zdroj: EUROSTAT

zdaleka nejvyšší v regionu hlavního města (132 % průměru EU), zatímco v druhém nejproduktivnějším regionu (Střední Čechy) činila 89 % a v nejméně produktivním regionu (Severozápad) pouze 67 %.

Tyto rozdíly mají řadu důvodů. Propojení, včetně dostupnosti dopravní sítě Česka, je stále relativně nerovnoměrné a omezuje vyhlídky na rozvoj méně rozvinutých regionů v Česku. V Praze se v roce 2018 v průměru více než 88,7 % obyvatel žijících v okruhu 120 km dostalo do Prahy za méně než 90 minut. V regionech Jihozápad a Severovýchod, dvou přechodových a mírně rozvinutých regionech, tento poměr byl jen těsně nad 50 %.

Obyvatelstvo má zjevnou tendenci soustřeďovat se v nejbohatších regionech. V období 2011–2020 vzrostl počet obyvatel ve všech regionech s výjimkou tří, které mají nejnižší HDP na obyvatele v zemi. Počet obyvatel se snížil o 1,5 % v regionu Střední Morava, 2 % v regionu Severozápad a 3,4 % v regionu Moravskoslezsko. Navýšení počtu obyvatel v regionech Praha a Střední Čechy však v témže období činilo 7,9 % a 10 %, což jsou hodnoty výrazně převyšující národní průměr (2 %) i průměr EU (2 %).

Stejný vzorec regionálních rozdílů mezi méně rozvinutými regiony a ostatními regiony je patrný i v podílu obyvatel, kteří jsou ohroženi chudobou a sociálním vyloučením. Je však třeba zdůraznit, že tento podíl je v Česku obecně nízký (v roce 2021 se jedná o 10,7 %). V méně rozvinutých regionech byl tento podíl mnohem vyšší, v Moravskoslezsku činil 14,3 % a v regionu Severozápad dosáhl 17,8 % (nejvyšší zaznamenaný podíl v Česku), ale i v těchto regionech zůstal pod průměrem EU. Obyvatelé Severozápadu jsou také do značné míry postiženi exekucemi a osobními bankroty. V roce 2020 bylo v regionu Severozápad více než 15 % osob v exekuci, což je téměř dvojnásobek celostátního průměru (8 %).

Rozdíly v produktivitě, investicích, vzdělání a chudobě se v údajích o trhu práce odrážejí jen částečně. Míra nezaměstnanosti v Česku v roce 2021 byla pozoruhodně nízká (2,8 %) a v jednotlivých regionech se příliš nelišila.

I přes současnou nízkou míru nezaměstnanosti se v regionu Severozápad a v Moravskoslezsku (v menší míře) vyskytují strukturální problémy. Tyto problémy jsou jak hospodářského charakteru (např. výroba s nižší přidanou hodnotou, stará průmyslová odvětví, jejichž význam v posledních desetiletích klesá, nízké příjmy), tak charakteru sociálního (např. stárnutí populace, nízké vzdělání, migrace). Je pravděpodobné, že tyto rozdíly se v souvislosti s pokračujícím rozvojem ekonomiky budou v následujících letech prohlubovat.

Pandemie COVID-19 zapříčinila největší hospodářskou recesi od druhé světové války. Tento hospodářský propad však byl rozložen nerovnoměrně. Například turistické regiony byly zasaženy nejvíce. Příhraniční regiony byly rovněž postiženy více než ostatní, protože různé uzavírky hranic ovlivnily přeshraniční dopravu, dojíždění do zaměstání a služby.

PŘÍLOHA 18: HLAVNÍ UDÁLOSTI VE FINANČNÍM SEKTORU

Český bankovní sektor, který je ve srovnání s ostatními východoevropskými zeměmi poměrně dobře rozvinutý, zůstal odolný navzdory nepříznivým faktorům, kterým v posledních letech čelil. Celková aktiva finančního sektoru země v prosinci 2021 odpovídala 178 % HDP, z čehož většinu držely banky (145 % HDP). Celkem 85 % všech aktiv v bankovním sektoru patřilo zahraničním subjektům. Kapitalizace bank ve 2. čtvrtletí 2022 byla i nadále silná, přičemž ukazatel kapitálové přiměřenosti dosáhl výše 19,6 %, což je mírně pod úrovní z konce roku 2021, a to v důsledku výplat dividend a růstu celkového objemu úvěrů, ale s velkým podílem kmenového kapitálu. Vzhledem k tomu, že české banky mají od počátku roku 2022 minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky (MREL), v současné době jej vytvářejí. Proticyklická kapitálová rezerva (CCyB) dosáhla 2,5 % ke dni 1. dubna 2023. Ziskovost bank se v roce 2022 významně zlepšila a výrazně přesahuje průměr EU, neboť návratnost vlastního kapitálu dosáhla 15,4 % (oproti 6,7 % v roce 2020), a to zejména díky: (i) růstu úrokových sazeb u úvěrů v kombinaci s pomalejším promítáním těchto vyšších sazeb do sazeb vkladů; (ii) silnému růstu úvěrů a iii) nízké míře ztráty ze znehodnocení. K tomuto vývoji přispěl i mnohem nižší poměr nákladů k výnosům a rychlý růst úvěrů.

Kvalita aktiv je dobrá, ale úvěrové riziko se zvýšilo, protože rostou úvěry domácností (zejména hypoteční úvěry) i nefinančních podniků. V posledních pěti letech růst cen nemovitostí výrazně převýšil růst průměrných příjmů domácností, což vedlo k novým hypotékám většího rozsahu. Domácnosti mohou být vystaveny rizikům souvisejícím s růstem nákladů na obsluhu dluhu v důsledku poklesu disponibilního příjmu způsobeného inflací a nárůstu míry zadlužení, a to zejména prostřednictvím hypoték. Vzhledem k výraznému růstu úrokových sazeb hypoték představuje další hrozbu na českém trhu s bydlením riziko budoucí cenové korekce. Na konci roku 2022 mělo 67 % hypoték fixaci úrokové sazby v délce do pěti let, většina z nich měla pětiletou fixaci úrokové sazby. Některé z těchto termínů fixace skončí v příštích dvanácti měsících. V dubnu 2022 však Česká národní banka (ČNB) stanovila závazné horní limity pro poměr úvěru k hodnotě nemovitosti, poměr dluhu k příjmům a poměr nákladů na obsluhu dluhu k příjmům. ČNB těmito opatřeními reagovala jak na růst systémového rizika souvisejícího se spotřebitelskými hypotečními úvěry, tak na možnost jeho dalšího zvyšování. Průzkum bankovních úvěrů z července 2022 potvrdil, že v poslední době došlo ke zpřísnění podmínek poskytování úvěrů a poklesu poptávky po hypotékách. Průzkum také ukázal, že zpřísnění měnové politiky se již projevilo v poklesu objemu nových hypoték. Úvěry poskytované nefinančním podnikům se v roce 2022 zvýšily, a to především za účelem úhrady běžných činností a pokrytí zvýšených výdajů z nákladů na energie. Stále více jsou rovněž upřednostňovány úvěry v eurech (poptávka po nich vzrostla v období od srpna 2021 do srpna 2022 o 12 procentních bodů). Vzhledem k tomu, že tyto úvěry jsou poskytovány pouze společnostem s příjmy v eurech, představuje tato skutečnost jen omezené měnové riziko. Podíl úvěrů se selháním dosáhl v červnu 2022 historického minima ve výši 1,4 %. Počínaje rokem 2022 se však riziko zvýšilo, jak ukazuje nárůst počtu úvěrů klasifikovaných jako úvěry se zvýšeným rizikem (stupeň 2). Tento nárůst by odůvodňoval vyšší objem čisté tvorby rezerv. Celkový objem rezerv se však v posledních dvou letech snížil, což lze vysvětlit i nízkým podílem bank, které očekávaly nárůst úvěrových ztrát ve 3. čtvrtletí 2022. Podíl krytí úvěrů se selháním se ve 2. čtvrtletí 2022 mírně snížil na 51,5 %, což je hodnota, která převyšuje průměr EU, ale stále se nachází pod úrovní 52,2 %, které Česko dosáhlo v roce 2021. Přímé expozice domácího bankovního sektoru vůči Rusku, Ukrajině a Bělorusku jsou malé. Vyšší úvěrové riziko pro nefinanční podniky i domácnosti je však pravděpodobně způsobeno nepřímými účinky, které vyvolává: (i) omezená hospodářská činnost; (ii) narušení dodavatelských řetězců a (iii) nárůst inflace. V návaznosti na zátěžové testy provedené ČNB by z pohledu makroobezřetnostní politiky potenciální úvěrové ztráty a s nimi spojený nárůst rizikového vážení v případě nepříznivého scénáře vyžadovaly vyvážený přístup k přebytku kapitálu a kapitálovým rezervám bank. Banky však zůstávají odolné a disponují vysokou úrovní likvidity i kapitálu, přičemž ČNB trh pečlivě sleduje.

Česko má relativně nízkou úroveň hloubky, likvidity a diverzifikace finančních trhů. Má také relativně malou investorskou základnu. A to i přesto, že disponuje poměrně dobře rozvinutým: (i) právním rámcem; (ii) regulačním rámcem a iii) infrastrukturou kapitálového trhu. Český finanční sektor je však rozvinutější než v

Tabulka A18.1: **Ukazatele finančního zdraví**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	EU	Median
Celková aktiva bankovního sektoru (% HDP)	143,0	135,6	133,2	141,8	145,4	133,7	276,8	207,9
Podíl (celková aktiva) pěti největší banky (%)	63,7	64,5	64,8	65,3	65,4	-	-	68,7
Podíl (celková aktiva) domácích úvěrových institucí (%)[1]	8,3	8,6	8,9	8,2	13,4	13,8	-	60,2
Růst úvěrů u nefinančních podniků (meziroční změna v %)	6,1	6,3	3,9	-0,6	8,1	6,8	-	9,1
Růst úverů domácností (meziroční změna v %)	8,4	7,9	6,6	6,8	10,2	6,6	-	5,4
Ukazatele finančního zdraví:[1]								
- úvěry se selháním (% z veškerých úvěrů)	2,8	2,1	1,7	1,9	1,7	1,4	1,8	1,8
- poměr kapitálové přiměřenosti (%)	18,1	18,3	19,7	22,1	21,2	19,9	18,6	19,8
- návratnost vlastního kapitálu (%)[2]	13,0	13,3	13,9	6,7	10,6	15,4	6,1	6,6
Poměr nákladů k výnosům (%)[1]	47,1	47,0	47,0	49,6	48,9	40,9	60,6	51,8
Poměr úvěrů ke vkladům (% (%)[1]	94,9	101,9	103,9	102,1	100,6	91,9	88,6	78,0
Likvidita centrální banky jako % závazků	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	2,9
Dluh soukromého sektoru (% HDP)	80,3	83,0	78,6	81,7	78,8	-	-	120,7
Rozpětí dlouhodobých úrokových sazeb oproti Bundu (bazické body)	66,3	158,5	180,1	163,8	227,8	319,1	-	93,3
Podíl tržního financování (%)	48,2	47,0	46,0	46,0	41,6	-	50,8	40,0
Emise zelených dluhopisů vůči všem dluhopisům (%)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,4	3,9	2,3

1-3 **4-10** **11-17** **18-24** **25-27** Barvy značí pořadí dle výkonnosti v rámci členských států EU-27.

(1) Poslední údaje: 3. čtvrtletí 2022.
(2) Údaje jsou anualizované.
Zdroj: ECB, Eurostat, S&P Global Capital IQ Pro.

jiných zemích střední a východní Evropy. Hnací silou jejího kapitálového trhu s dluhovými nástroji jsou především emise státních dluhopisů, které tvoří 87 % celkového objemu emisí nesplacených dluhopisů (květen 2022). Trh podnikových dluhopisů je poměrně malý a koncentrovaný, přičemž více než 79 % objemu nesplacených dluhopisů emitují banky a jiné finanční instituce. V roce 2022 byla míra tržní aktivity na českém kapitálovém trhu s dluhovými nástroji nižší než v předcházejícím roce, a to v důsledku nestability kapitálových trhů ovlivněné inflačními tlaky a nestabilní geopolitickou situací.

České odvětví pojišťovnictví je relativně malé (zejména v oblasti životního pojištění) a představuje 4,8 % finančního sektoru. Na konci roku 2020 činila míra penetrace (poměr celkového objemu pojistného k HDP) v odvětví pojišťovnictví 2,9 % (z toho 2,1 procentního bodu připadalo na neživotní pojištění), kdežto průměrná míra penetrace v EU činí 7,3 %. V Česku byla také hustota pojištění ve výši 508 EUR, zatímco průměr EU činil 2 181 EUR. Pojišťovny jsou stabilní a jejich poměr způsobilého kapitálu k solventnostnímu kapitálovému požadavku v polovině roku 2022 dosáhne dostačující hodnoty 207,8 %. Předepsané hrubé pojistné mělo i v loňském roce vzestupný trend a ve 3. čtvrtletí roku 2022 se meziročně zvýšilo o 7,5 %, a to zejména díky růstu v oblasti neživotního pojištění. Koncentrace na trhu je vysoká jak v neživotním, tak v životním segmentu, kde na dvě pojišťovny připadá 50 % veškerého předepsaného pojistného. České pojišťovny čelí rizikům spojeným se změnou klimatu, ale v současné době zůstává sektor odolný a je schopen čelit případným nepříznivým otřesům, jak ukázaly zátěžové testy provedené ČNB.

Tato příloha obsahuje přehled daňového systému Česka na základě ukazatelů. Uvádí údaje o struktuře daní (tj. o druzích daní, z nichž Česko získává nejvíce příjmů), o daňovém zatížení zaměstnanců a o progresivitě a přerozdělovacím účinku daňového systému. Poskytuje také informace o výběru daní a dodržování daňových předpisů.

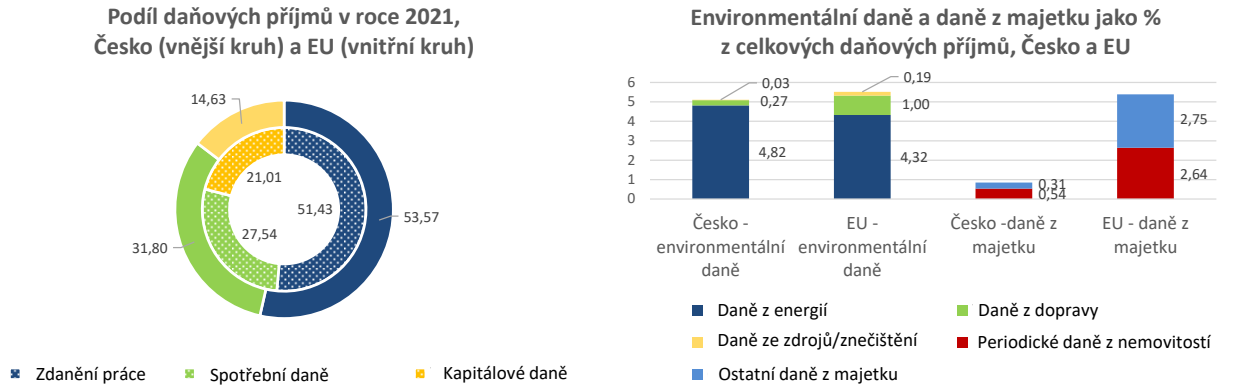
Daňové příjmy Česka jsou v poměru k HDP relativně nízké. Z tabulky A19.1 vyplývá, že objem daňových příjmů Česka vyjádřený v procentech HDP byl v roce 2021 výrazně pod souhrnným objemem EU. Celkové daňové příjmy se od roku 2010 zvýšily přibližně o 3 procentní body HDP, zůstávají však pod průměrem EU (36 % v roce 2021 oproti 40,6 % v EU; viz tabulka A19.1). Daňové příjmy ve všech kategoriích zůstávají výrazně nižší, než je souhrnný objem EU, s výjimkou daní ze spotřeby (11,4 % HDP v roce 2021 ve srovnání s 11,2 % v EU). Příjmy z daní z práce se od roku 2010 zvýšily (o 2,2 procentního bodu (p. b.) HDP na 19,2 % v roce 2021) a v menší míře se v témže období zvýšily i příjmy z daní ze spotřeby (o 0,7 procentního bodu na 11,4 % v roce 2021), zatímco příjmy z daní z kapitálu zůstaly přibližně stejné (5,3 % HDP v roce 2021).

Tabulka A19.1: **Ukazatele zdanění**

		Česko					EU-27				
		2010	2019	2020	2021	2022	2010	2019	2020	2021	2022
Struktura daní	Daně celkem (včetně povinných skutečných sociálních příspěvků) (% HDP)	32,9	35,9	35,9	35,9		37,9	39,9	40,0	40,6	
	Zdanění práce (v % HDP)	17,0	19,2	20,2	19,2		20,0	20,7	21,3	20,9	
	Spotřební daně (v % HDP)	10,7	11,5	11,3	11,4		10,8	11,1	10,7	11,2	
	Kapitálové daně (v % HDP)	5,1	5,2	4,4	5,3		7,1	8,1	8,0	8,5	
	Daně z majetku celkem (v % HDP	0,5	0,5	0,3	0,3		1,9	2,2	2,2	2,2	
	Pravidelné daně z nemovitostí (v % HDP)	0,2	0,2	0,2	0,2		1,1	1,2	1,2	1,1	
	Environmentální daně jako % HD	2,3	2,0	1,9	1,8		2,4	2,4	2,2	2,2	
Progresivita a spravedlnost	Daňové zatížení při 50 % průměrné mzdy (svobodná osoba (*)	35,7	39,4	39,7	35,3	34,9	33,9	32,3	31,9	32,1	31,7
	Daňové zatížení při 100 % průměrné mzdy (svobodná osoba (*)	42,1	44,0	44,0	40,0	39,8	41,0	40,1	39,9	39,6	39,7
	Daň z příjmu právnických osob – efektivní průměrné sazby daně (1) (*)		17,9	18,3	18,3			19,5	19,4	19,1	
	Rozdíl koeficientu GINI před zdaněním a sociálními transfery a po nich (ze sociálních transferů jsou vyloučeny důchody)) (2) (*)	8,0	6,7	6,7	7,2		8,6	7,7	8,1	7,8	
Správa daní a dodržování předpisů	Daňové nedoplatky: celkový daňový dluh ke konci roku (včetně dluhu považovaného za nevymahatelný) / celkové čisté příjmy (v % (*)		30,0	31,4				31,6	40,7		
	Výpadek příjmů z DPH (% celkové daňové povinnosti k DPH)		14,2	11,9				11,0	9,1		

(1) Výhledová efektivní daňová sazba (OECD).
(2) Vyšší hodnota znamená silnější přerozdělovací účinek zdanění.
(*) Prostý průměr za EU-27
Další údaje o daňových příjmech a použitá metodika viz Evropská komise, Generální ředitelství pro daně a celní unii, *Taxation trends in the European Union: data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom (Daňové trendy v Evropské unii: údaje za členské státy EU, Island, Norsko a Spojené království): vydání 2021*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2778/843047 a internetová stránka *Data on Taxation* (Údaje o zdanění), https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en.
Podrobnější informace o výpadcích příjmů z DPH viz Evropská komise, Generální ředitelství pro daně a celní unii, *VAT gap in the EU: report 2022* (Výpadek příjmů z DPH v EU: zpráva 2022), Úřad pro publikace Evropské unie, 2022, https://data.europa.eu/doi/10.2778/109823.
Zdroj: Evropská komise, OECD.

Graf A19.1: **Daňové příjmy z různých druhů daní, vyjádřeno v % z celkových daňových příjmů**

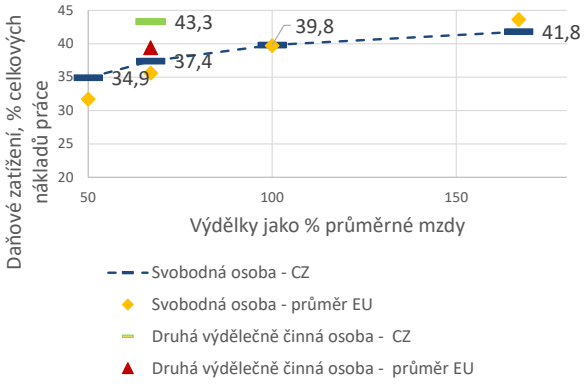

Zdroj: Evropská komise

Příjmy z environmentálních daní se blíží průměru EU (1,8 % HDP ve srovnání s průměrem EU ve výši 2,2 %), ale příjmy ze zdanění majetku (včetně opakovaných daní z nemovitosti) zůstávají na velmi nízké úrovni (vyjádřeno jako % HDP a jako % celkových daňových příjmů) (viz graf A19.1). To naznačuje, že by mohl existovat prostor pro zvýšení zdanění nemovitostí a zdanění v oblasti životního prostředí, a to s cílem řešit problémy související s fiskální udržitelností.

Daňové zatížení práce v Česku je o něco méně progresivní, než je průměr EU. Z tabulky A19.1 vyplývá, že daňové zatížení pro svobodné pracovníky s příjmem ve výši 50 % průměrné mzdy se výrazně snížilo (34,9 % v roce 2021 oproti 39,7 % v roce 2020). Stále však převyšuje průměr EU, který činí 31,7 % (viz také graf A19.2). Stejně tak daňové zatížení druhých výdělečně činných osob s příjmem ve výši 67 % průměrné mzdy, činilo 43,3 %, což je nad průměrem EU. Celkové daňové zatížení nižších příjmů se snížilo v důsledku daňové reformy z roku 2021, která snížila daňový základ a mírně zvýšila progresivitu daňového systému. Schopnost systému daní a dávek snižovat nerovnost (měřená schopností systému snižovat Giniho koeficient) se od roku 2010 snížila a od téhož roku zůstává pod průměrem EU (viz tabulka A19.1).

Graf A19.2: **Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2022**

Daňové zatížení pro druhou výdělečně činnou osobu v domácnosti předpokládá, že první výdělečně činná osoba má 100 % průměrné mzdy a nemá děti.
Zdroj: Evropská komise

Česku se relativně dobře daří v oblasti digitalizace daňové správy, mohlo by však ještě zlepšit své úsilí v oblasti dodržování a vymáhání daňových předpisů. Daňové nedoplatky zůstaly v roce 2020 na stabilní úrovni 31,4 % celkových čistých příjmů. To je pod průměrem EU-27, který činí 40,7 %, avšak tento průměr zvyšují velmi vysoké hodnoty u několika členských států. Výpadek příjmů z DPH (ukazatel účinnosti vymáhání

a dodržování předpisů v oblasti DPH, kde nízká hodnota výpadku znamená vysokou účinnost) se v Česku snížil o 2,3 procentního bodu na 11,9 %, ale stále převyšuje hodnotu daňového výpadku v celé EU, která činí 9,1 % (viz tabulka A19.1). Česku bylo rovněž povoleno uplatňovat výjimku, která mu umožňuje osvobodit od DPH osoby povinné k dani, jejichž roční obrat je nižší než 85 000 EUR (dosud byla tato hranice stanovena na 35 000 EUR). To znamená, že Česko vybere menší objem daní od malých podniků, které jsou pro tento režim způsobilé a rozhodnou se jej účastnit. Česko však odhaduje, že tento krok povede ke snížení příjmů z DPH o méně než 2 %, a proto nebude mít významný vliv na celkové daňové příjmy vybrané ve fázi konečné spotřeby. Česko předpokládá, že zvýšením prahové hodnoty se sníží zatížení daňové správy tím, že dojde k omezení povinnosti spravovat a kontrolovat způsobilé malé podniky, které se rozhodnou se tohoto režimu účastnit. A konečně, průměrné výhledové efektivní sazby daně z příjmů právnických osob byly v roce 2020 mírně pod průměrem EU.

Tabulka A20.1: **Hlavní hospodářské a finanční ukazatele**

							předpověď	
	2004-07	2008-12	2013-19	2020	2021	2022	2023	2024
Reálný HDP (meziročně)	5,9	0,2	3,1	-5,5	3,6	2,5	0,1	1,8
Potenciální růst (meziročně)	4,5	1,7	2,4	1,0	1,0	2,2	1,5	1,7
Soukromá spotřeba (meziročně)	3,6	0,6	2,9	-7,2	4,1	0,8	0,2	2,3
Veřejná spotřeba (meziročně)	0,2	-0,1	2,3	4,2	1,4	0,2	0,9	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu (meziročně)	7,1	-1,9	4,0	-6,0	0,8	5,3	2,0	1,3
Vývoz zboží a služeb (meziročně)	18,1	4,2	4,5	-8,0	6,9	4,6	2,7	3,9
Dovoz zboží a služeb (meziročně)	15,5	2,9	4,7	-8,2	13,3	4,8	2,6	3,7
Příspěvek k růstu HDP:								
domácí poptávka (meziročně)	3,8	-0,3	2,8	-4,2	2,4	1,8	0,8	1,8
zásoby (meziročně)	0,6	-0,4	0,1	-0,9	4,8	0,7	-0,9	0,0
čistý vývoz (meziročně)	1,5	1,0	0,1	-0,4	-3,6	0,0	0,1	0,1
Příspěvek k růstu potenciálního HDP:								
práce celkem (v hodinách) (meziročně)	0,5	-0,1	0,5	-0,7	-0,3	0,9	0,4	0,5
akumulace kapitálu (meziročně	1,1	0,8	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
souhrnná produktivita výrobních faktorů (meziročně)	3,0	1,0	1,3	1,1	0,8	0,6	0,4	0,6
Mezera výstupu	3,5	-0,1	0,2	-3,7	-1,3	-1,0	-2,4	-2,3
Míra nezaměstnanosti	7,2	6,4	4,2	2,6	2,8	2,7	3,3	3,6
Deflátor HDP (meziročně)	2,1	0,9	2,0	4,3	3,3	9,2	8,1	4,8
Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP, meziročně)	2,3	2,7	1,4	3,3	3,3	15,6	9,5	3,5
HICP kromě energií a nezpracovaných potravin (meziročně)	1,8	2,1	1,5	3,7	3,8	12,5	8,9	3,4
Nominální odměna na zaměstnance (meziročně)	6,0	2,5	4,6	3,1	5,0	7,7	6,5	6,4
Produktivita práce (reálná, odpracované hodiny, meziročně)	4,9	0,3	2,0	2,4	0,4	0,9	-1,3	0,9
Jednotkové náklady práce (ULC, celé hospodářství, meziročně)	1,3	2,1	2,5	7,3	1,8	5,5	7,1	5,0
Reálné jednotkové náklady práce (meziročně)	-0,7	1,2	0,5	2,8	-1,5	-3,4	-0,9	0,2
Reálný efektivní směnný kurz (ULC, meziročně)	3,7	1,9	0,9	0,3	.	.	.	.
Reálný efektivní směnný kurz (HICP, meziročně	3,1	2,1	0,3	0,8	3,8	.	.	.
Míra úspor domácností (čisté úspory jako procento čistého disponibilního příjmu)	7,2	7,4	7,2	14,7	15,0	.	.	.
Tok soukromých úvěrů, po konsolidaci (v % HDP)	7,9	4,3	3,8	0,6	2,9	.	.	.
Zadluženost soukromého sektoru, po konsolidaci (v % HDP)	57,6	77,5	81,2	81,7	78,8	.	.	.
z toho zadluženost domácností, po konsolidaci (v % HDP)	18,1	28,6	31,1	33,9	34,4	.	.	.
z toho zadluženost nefin. podniků, po konsolidaci (v % HDP)	39,5	48,9	50,1	47,7	44,4	.	.	.
Hrubé úvěry se selháním (% celkových dluhových nástrojů a celkových úvěrů a jiných pohledávek) (1)	.	.	2,3	1,6	1,4	.	.	.
Podniky, čisté půjčky (+) nebo čisté výpůjčky (–) (v % HDP)	-2,7	-0,9	-1,4	1,4	-1,6	-3,0	-2,6	-2,3
Podniky, hrubý provozní přebytek (v % HDP)	28,6	28,2	28,7	27,3	28,3	29,6	30,4	29,6
Domácnosti, čisté půjčky (+) nebo čisté výpůjčky (–) (v % HDP)	1,0	1,9	2,0	6,2	6,3	3,5	2,0	1,0
Index cen bydlení, očištěný o inflaci (meziročně)	4,6	-0,9	4,6	5,4	16,4	.	.	.
Investice do bydlení (v % HDP)	4,4	4,4	4,0	4,6	4,7	.	.	.
Saldo běžného účtu (v % HDP), platební bilance	-3,2	-2,3	0,6	2,0	-0,8	-4,1	-5,4	-4,5
Obchodní bilance (v % HDP), platební bilance	1,8	3,5	6,4	6,7	3,0	.	.	.
Směnné relace u zboží a služeb (meziročně)	-0,5	-0,7	0,5	1,5	-0,1	-4,8	-1,7	0,5
Saldo kapitálového účtu (v % HDP)	0,3	0,9	1,1	1,2	1,6	.	.	.
Čistá investiční pozice vůči zahraničí (v % HDP)	-27,8	-43,5	-29,5	-16,3	-15,6	.	.	.
NENDI – čistá investiční pozice vůči zahraničí kromě nástrojů bez rizika (v %	17,8	8,6	23,7	37,3	36,4	.	.	.
Závazky investiční pozice vůči zahraničí kromě nástrojů bez rizika (v % HDP) (2)	30,5	41,9	58,6	61,3	71,7	.	.	.
Exportní výkonnost oproti vyspělým zemím (% změna během 5 let)	75,2	29,7	2,3	8,7	3,4	.	.	.
Podíl na světovém vývozu, zboží a služby (meziročně)	10,0	-0,9	1,2	2,4	-4,5	0,0	-1,5	0,0
Čisté toky přímých zahraničních investic (v % HDP)	-4,8	-1,7	-1,2	-2,6	-0,1	.	.	.
Saldo veřejných financí (% HDP)	-2,0	-3,6	-0,1	-5,8	-5,1	-4,3	-4,1	-3,0
Strukturální rozpočtové saldo (% HDP)	.	.	-0,1	-4,3	-4,6	-3,8	-3,1	-2,1
Hrubý veřejný dluh (% HDP)	27,7	36,5	37,0	37,7	42,0	42,9	44,2	44,5

(1) Domácí bankovní skupiny a samostatné banky, zahraniční dceřiné společnosti ze zemí EU a mimo EU a zahraniční pobočky ze zemí EU a mimo EU.

(2) Čistá investiční pozice vůči zahraničí kromě přímých a portfoliových investic.

Zdroj: Eurostat a ECB ke dni 2. května 2023, pokud byly údaje k dispozici; Evropská komise, pokud jde o prognózované údaje (jarní prognóza 2023).

Tato příloha posuzuje rizika pro fiskální udržitelnost v Česku v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu. Sleduje tentýž vícerozměrný přístup jako Monitor udržitelnosti dluhu, připravený Komisí v roce 2022, aktualizovaný podle prognózy Komise z jara 2023.

1 – Krátkodobá rizika pro fiskální udržitelnost jsou celkově nízká. Ukazatel Komise včasného odhalení (S0) nenaznačuje významná krátkodobá fiskální rizika (tabulka A21.2). ([121]) Hrubé potřeby financování by měly zůstat v krátkodobém horizontu omezené na přibližně 8 % HDP (tj. v období 2023–2024) a měly by mít klesající tendenci ve srovnání s nedávnou maximální hodnotou v roce 2021 (tabulka A21.1, tabulka 1). Vnímání rizika selhání země zůstává ze strany finančních trhů pozitivní, jak potvrdil spread a rating AA od tří velkých ratingových agentur při hodnocení veřejného dluhu Česka.

2 – Střednědobá rizika pro fiskální udržitelnost jsou celkově střední.

Analýza udržitelnosti dluhu pro Česku ukazuje, že podle základního scénáře se očekává zvýšení poměru veřejného dluhu k HDP, který nicméně zůstane v střednědobém horizontu pod 60 % HDP (na 53,5 % HDP v roce 2033) (graf 1) ([122]) ([123]). Předpokládané strukturální primární saldo (schodek 1,1 % HDP) se zdá relativně ambiciózní ve srovnání s předchozími fiskálními výsledky. Základní projekce do roku 2033 zároveň těží z příznivého (i když stále se snižujícího) efektu „sněhové koule“ do roku 2030, díky příznivému dopadu Next Generation EU, s růstem reálného HDP ve výši 1,4 % HDP v období 2025–2033. Očekává se, že hrubé potřeby veřejných financí se během prognózovaného období zvýší a dosáhnou v roce 2033 přibližně 11 % HDP, což je více než prognóza pro rok 2024.

Základní scénář je podroben zátěžovému testu vůči čtyřem alternativním scénářům, aby se posoudil dopad změn hlavních předpokladů (graf 1). Pokud jde o Česko, návrat k historickým trajektoriím v rámci scénáře „historického strukturálního primárního salda (SPB)“ by podpořil snižování dluhu. Pokud by SPB postupně konvergoval k deficitu 0,9 % HDP (historickému 15letému průměru), předpokládaný poměr veřejného dluhu k HDP by byl lehce nižší (o 1,4 procentního bodu) než v základním scénáři v roce 2033. Trvalé snížení úrovně SPB o polovinu změny kumulativní prognózy podle scénáře „nižšího strukturálního primárního salda (SPB)“ by vedlo k vyššímu poměru veřejného dluhu k HDP do roku 2033 (přibližně 5 procentních bodů HDP) ve srovnání se základním scénářem. Trvalé zhoršení makrofinančních podmínek, jak se odráží ve scénáři „nepříznivého diferenciálu úrokových sazeb“ (tj. o 1 procentní bod vyšší než v základním scénáři), by také vedlo k vyššímu poměru veřejného dluhu k HDP (přibližně 4 procentní body) do roku 2033 ve srovnání se základním scénářem. Dočasné zhoršení finančních podmínek, jak se odráží ve „finančním zátěžovém scénáři“ (tj. dočasné zvýšení úrokových sazeb o 1 procentní bod) by přineslo podobný, i když lehce vyšší poměr veřejného dluhu k HDP do roku 2033 ve srovnání se základním scénářem.

Stochastické prognózy navíc ukazují nízkou citlivost těchto projekcí vůči věrohodným nepředvídaným událostem (graf 2) ([124]). Tyto stochastické simulace ukazují na 49% pravděpodobnost, že dluhový poměr bude v roce 2027 větší než v roce 2022, což znamená nízké riziko vzhledem k původní nízké míře zadlužení. Takovéto šoky navíc ukazují na určitou nejistotu (tj.

([121])S0 je souhrnný ukazatel krátkodobého rizika fiskálního stresu. Je založen na celé řadě makrofinančních a fiskálních proměnných, u nichž se v minulosti ukázalo, že dobře fungují při odhalování situací nadcházející fiskální zátěže.

([122])Předpoklady, z nichž vychází Komise v základním scénáři nezměněné fiskální politiky, zahrnují zejména: i) strukturální primární deficit, před náklady na stárnutí obyvatel, ve výši 1,1 % HDP od roku 2024; ii) inflaci přibližující se lineárně k desetileté forwardové inflačně indexované swapové sazbě na deset let dopředu (což se vztahuje k desetiletým inflačním očekáváním na deset let odteď); iii) nominální krátkodobé a dlouhodobé úrokové sazby na nový a přesunutý dluh konvergující lineárně ze současných hodnot na tržní forwardové nominální sazby T+10; iv) tempo růstu reálného HDP z prognózy Komise z jara 2023 do roku 2024, následované prognózami na základě tzv. metodiky EPC/OGWG T+10 mezi T+3 a T+10, tj. pro období 2025–2033 (v průměru 1,4 %); v) náklady na stárnutí podle zprávy Komise o stárnutí populace 2021 (Evropská komise, institucionální dokument 142, listopad 2020). Informace o metodice viz Monitor udržitelnosti dluhu z roku 2022.

([123])Tabulka 1 ukazuje základní projekce dluhu a jeho členění na primární saldo, efekt „sněhové koule“ (kombinovaný účinek úrokových plateb a růstu nominálního HDP na dynamiku dluhu) a vnitřní dynamiku dluhu.

([124])Stochastické projekce ukazují, jaký má na dluh společný dopad 2 000 různých šoků ovlivňujících rozpočtovou pozici sektoru vládních institucí, hospodářský růst, úrokové sazby a směnné kurzy. Kužel zahrnuje 80 % všech simulovaných typů vývoje dluhu, vylučuje proto události na okraji křivky.

rozdíl mezi 10. a 90. percentilem rozdělení dluhu) panující kolem základních projekcí veřejného dluhu.

3 – Dlouhodobá rizika pro fiskální udržitelnost jsou celkově střední. ([125])

Ukazatel S2 (při 5,8 p.b. HDP) ukazuje na střední rizika pro fiskální udržitelnost. Tento ukazatel ukazuje, že z hlediska základního scénáře, by se SPB potřeboval značně zlepšit, aby byla dlouhodobě zajištěna stabilizace dluhu. Tento výsledek podtrhuje prognózované zvýšení nákladů v souvislosti se stárnutím populace (příspěvek 4,4 p.b. HDP) a v menší míře nepříznivá počáteční rozpočtová pozice (1,4 p.b. HDP). Hnací silou vývoje „nákladů na stárnutí obyvatelstva" je v prvé řadě předpokládaný nárůst veřejných výdajů na důchody (příspěvek 1,9 p.b. HDP). U výdajů na zdravotnictví a zejména na dlouhodobou péči se během prognózovaného období předpokládá zvýšení (společný příspěvek 2,0 p.b. HDP) (tabulka 2). Zřejmě tudíž mohou být potřebná další opatření na další zlepšení efektivity a fiskální udržitelnosti českých systémů zdravotní a dlouhodobé péče.

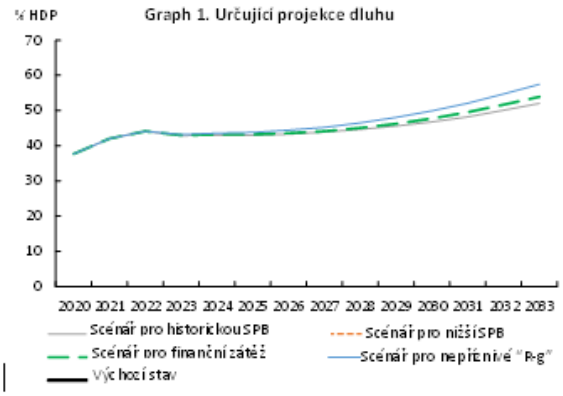
Ve spojení s dluhovou zranitelností, uvedenou u ukazatele S1, jsou celková dlouhodobá rizika posouzena jako střední. Ukazatel mezery udržitelnosti S1 totiž signalizuje, že pro snížení dluhu na 60 % HDP do roku 2070 by bylo potřebné mírné konsolidační úsilí ve výši 4,1 p.b. HDP. Tento výsledek vychází hlavně z prognózovaného zvýšení veřejných výdajů v souvislosti se stárnutím populace (příspěvek 3,3 p.b. HDP) a v menší míře z nepříznivé počáteční rozpočtové pozice (1,2 p.b. HDP) (tabulka 2).

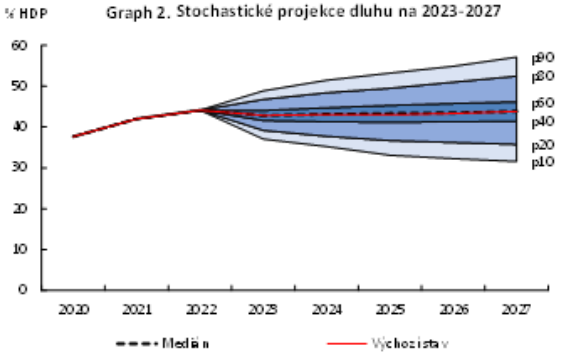
Při posuzování je třeba zvážit několik dalších rizikových faktorů. Na jedné straně jsou faktory zvyšující riziko spojeny s nedávným zvýšením úrokových sazeb. Na druhé straně zahrnují faktory zmírňující riziko prodloužení splatnosti dluhu v posledních letech, poměrně stabilní zdroje financování (s diverzifikovanou a velkou základnou investorů), měnu v níž je dluh denominován, a v menší míře negativní čistou investiční pozici Česka vůči zahraničí.

([125])Ukazatel mezery fiskální udržitelnosti S2 měří trvalé fiskální úsilí (míra úpravy SPB) v roce 2024, které by bylo potřeba ke stabilizaci veřejného dluhu v dlouhodobém horizontu. Je doplněn ukazatelem mezery fiskální udržitelnosti S1, který měří trvalé fiskální úsilí potřebné v roce 2024, aby se poměr dluhu k HDP dostal v dlouhodobém horizontu (do roku 2070) na 60 %. U obou ukazatelů S1 a S2 závisí posouzení rizik na míře potřebné fiskální konsolidace: „vysoké riziko," pokud potřebné úsilí překračuje 6 p.b. HDP, „střední riziko", pokud je mezi 2 p.b. a 6 p.b. HDP, a „nízké riziko", pokud je úsilí negativní nebo pod 2 p.b. HDP. Celková klasifikace dlouhodobých rizik spojuje kategorie rizik získané z S1 a S2. S1 může poskytnout kategorii rizik získanou z S2, pokud signalizuje vyšší riziko než S2. Podrobnosti viz Monitor udržitelnosti dluhu z roku 2022.

Tabulka A21.1: **Analýza udržitelnosti dluhu – Česko**

Tabulka č. 1: Výchozí scénář prognózovaného dluhu	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Poměr hrubého dluhu (% HDP)	**37,7**	**42,0**	**44,1**	**42,9**	**43,1**	**43,0**	**43,3**	**43,8**	**44,7**	**45,9**	**47,4**	**49,1**	**51,2**	**53,5**
Změna poměru	7,6	4,4	2,1	-1,2	0,2	-0,1	0,3	0,5	0,9	1,2	1,5	1,8	2,1	2,2
z toho														
Primární schodek	5,0	4,3	2,5	2,3	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	1,5	1,7	1,8	1,9	2,0
Efekt sněhové koule	1,2	-1,7	-3,1	-3,2	-2,0	-1,6	-1,1	-0,9	-0,5	-0,4	-0,2	0,0	0,2	0,2
Vnitřní dynamika dluhu	1,4	1,7	2,7	-0,3	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hrubé potřeby financování (% HDP)	10,8	10,9	10,1	7,5	7,6	7,3	7,5	7,7	8,1	8,5	9,0	9,6	10,3	10,8

Tabulka č. 2: Členění ukazatelů mezery udržitelnosti S1 a S2

		S1	S2
Celkový index (p. b. HDP)		**4,1**	**5,8**
z toho			
Výchozí rozpočtová pozice		1,2	1,4
Dluhový požadavek		-0,3	
Náklady spojené se stárnutím obyvatelstva		3,3	4,4
z toho	*Důchody*	1,6	1,9
	Zdravotní péče	0,6	0,7
	Dlouhodobé péče	0,8	1,3
	Jiné	0,3	0,4

Zdroj: Útvary Komise.

Tabulka A21.2: **„Teplotní mapa" rizik pro fiskální udržitelnost – Česko**

Krátkodobě	Střednědobě – Analýza udržitelnosti dluhu (DSA)								Dlouhodobě		
Celkem (S0)	Celkem		Určující scénáře					Stochastické prognózy	S2	S1	Celkem (S1 + S2)
			Výchozí stav	Historická SPB	Nižší SPB	Nepříznivé „R-g"	Finanční zátěž				
NÍZKÁ	STŘEDNÍ	Celkem	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	NÍZKÁ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ	STŘEDNÍ
		Míra zadlužení (2033), % HDP	53,5	52,0	58,4	57,5	53,9				
		Rok nejvyššího dluhu	2033	2033	2033	2033	2033				
		Prostor pro fiskální konsolidaci	33%	32%	36%	33%	33%				
		Pravděpodobnost, že míra zadlužení přesáhne v roce 2027 úroveň v roce 2022						49%			
		Rozdíl mezi 90. a 10. percentilem (p.b. HDP)						25,6			

1) *Míra zadlužení* v roce 2033. Zeleně: méně než 60 % HDP, žlutě: 60 až 90 %, červeně: nad 90 %. 2) *Rok nejvyššího dluhu* ukazuje, zda se předpokládá, že se dluh v příštím desetiletí celkově zvýší. Zeleně: nejvyšší hodnoty dluhu v rané fázi, žlutě: nejvyšší hodnoty k polovině prognózovaného období, červeně: nejvyšší hodnoty v pozdní fázi. 3) *Prostor pro fiskální konsolidaci* měří podíl minulých fiskálních pozic v zemi, které byly přísnější, než se předpokládalo ve výchozím scénáři. Zeleně: vysoká hodnota, tj. předpokládaná fiskální pozice je podle historických standardů věrohodná a v případě potřeby ponechává prostor pro nápravná opatření, žlutě: střední hodnota, červeně: nízká hodnota. 4) *Pravděpodobnost, že míra zadlužení přesáhne v roce 2027 úroveň v roce 2022.* Zeleně: nízká pravděpodobnost, žlutě: střední pravděpodobnost, červeně: vysoká pravděpodobnost (rovněž odrážející počáteční úroveň dluhu). 5) *Rozdíl mezi 90. a 10. percentilem* měří nejistotu založenou na rozložení dluhu, které bylo vystaveno 2 000

Zdroj: Útvary Komise (další informace o vícerozměrném přístupu Komise viz Monitor udržitelnosti dluhu z roku 2022).

Matice pro hodnocení postupu při makroekonomické nerovnováze představuje hlavní prvky hloubkového přezkumu provedeného u České republiky. ([126]) Česko bylo vybráno pro hloubkový přezkum ve zprávě mechanismu varování z roku 2023. Tento hloubkový přezkum (IDR) o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy představuje hlavní výsledky týkající se závažnosti a vývoje zjištěných problémů a politickou reakci i potenciální potřeby politiky. Zjištění se týkají všech oblastí zranitelnosti posouzených v hloubkovém přezkumu.

Česko se potýká se zranitelností v souvislosti se zhoršující se cenovou konkurenceschopností a růstem cen bydlení. V rámci procesu konvergence na průměry EU a napjaté situace na trhu práce rostou v poslední dekádě jednotkové náklady práce v Česku rychleji než v EU. Růst nákladů na práci však byl konzistentní s vývojem inflace a výraznější v neobchodovatelných sektorech. Česko oznámilo zvyšování podílů na světovém vývozu v letech 2013–2020 a obchodní bilance zůstala velmi pozitivní. Ve stejném období růst cen nemovitostí výrazně překonal inflaci i růst čistého příjmu. V posledních dvou letech vyhnaly rychle rostoucí ceny energie a uvolněná měnová politika v kombinaci s fiskální stimulací během pandemie COVID-19 inflaci v roce 2022 na 14,8 %, což je více, než činí 9,2% průměr EU. Kvůli otřesu vyvolanému cenami energií se obchodní bilance dostala v roce 2022 do záporných čísel na 0,1 % HDP. I když se dočasný inflační šok plně nepromítl do růstu mezd, výsledné přetrvávání inflace by mohlo mít negativní dopad; na konkurenceschopnost české ekonomiky. Příznivá ekonomická situace, velmi nízké reálné úrokové sazby a snadno disponibilní likvidita motivovaly domácnosti, aby si braly hypotéky na nákup nemovitostí, což v roce 2021 a v první polovině roku 2022 vystřelilo ceny prudce nahoru. Zvýšení cen také významně pohání strukturální nedostatek nabídky. Trh s pronájmy v Česku je rovněž omezený a nefunguje kvalitně jako alternativa k vlastnímu bydlení.

I když se zdá, že se tlak na ceny zmírňuje, rizika zůstávají vysoká a zranitelná místa je třeba sledovat. Vzhledem ke zvýšenému tlaku na ceny a s ním souvisejícím sekundárním dopadům by se cenová konkurenceschopnost Česka měla při snižujících se cenách energií částečně znovu zlepšit. Roční průměrná míra HISC by měla zpomalit z 14,8 % v roce 2022 na 11,9 % v roce 2023 a 3,4 % v roce 2024, neboť ceny komodit padají a spotřebitelská poptávka slábne. Jednotkové náklady práce by měly vzrůst v roce 2023 o 7,4 %, ale v roce 2024 klesnout na 4,4 %, jak se bude produktivita a ekonomický růst zlepšovat. Obchodní bilance by se měla v období 2023–2024 dostat opět do kladných čísel. V důsledku zpřísnění měnové politiky a makroobezřetnostních opatření začal růst cen nemovitostí ve druhé polovině roku 2022 zpomalovat a očekává se, že nominální ceny nemovitostí se v roce 2023 sníží. ([127]) Nicméně rizika v souvislosti se zjištěnou zranitelností vyžadují pečlivé sledování jak cenové konkurenceschopnosti, tak cen nemovitostí, neboť nedostatečná strukturální nabídka bydlení a napjatá situace na trhu práce pravděpodobně zůstanou překážkou do budoucna.

Česko přijalo významné kroky k řešení zjištěných zranitelných míst, ale v určitých oblastech je nadále třeba dalšího úsilí. Vzhledem k rostoucím cenám a riziku ztráty ukotvenosti inflačních očekávání začala centrální banka okamžitě zpřísňovat měnovou politiku a zvýšila základní úrokovou sazbu v červnu 2021 až červnu 2022 z 0,25 % na 7 %, ale poté ponechala tuto sazbu nezměněnou i přes pokračující inflační tlaky. Makroobezřetnostní ukazatele byly v roce 2022 zpřísněny tak, aby omezily růst hypotečních úvěrů. Na straně nabídky se očekává, že nový stavební zákon urychlí stavební proces. Nabídku bydlení by mohly dále zvýšit ohlášené iniciativy týkající se sociálního a dostupného bydlení. Stále existuje prostor pro podporu nájemního bydlení jako alternativy k vlastnictví nemovitosti. Aby se snížily vedlejší účinky v souvislosti s cenami energií, přijala vláda opatření na zastropování cen energií. Pro snížení míry inflace u spotřebitelských cen, výstupů a aktiv je třeba, aby nastavení měnové a fiskální politiky zůstalo adekvátně přísné a aby reagovalo na jakékoli přetrvávání inflace. Potřebná jsou rovněž další strukturální opatření zaměřená na podporu růstu produktivity, snížení administrativní zátěže nebo řešení napjaté situace na trhu práce. Je zde prostor pro novou úpravu

([126]) Evropská komise (2023), hloubkový přezkum pro Česko, pracovní dokument útvarů Komise (COM(2023) 628 final), v souladu s článkem 5 nařízení (EU) č. 1176/2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy.

([127])Podle zprávy o finanční stabilitě – podzim 2022.

daňové skladby, kdy by byly více využívány daně z nemovitostí.

Na základě tohoto posouzení došla Komise ve svém sdělení Evropský semestr – Jarní balíček 2023 (COM(2023) 600 final) k závěru, že se Česko nepotýká s makroekonomickou nerovnováhou.

Tabulka A22.1: **Matice pro hodnocení makroekonomické nerovnováhy**

	Závažnost problému	Vývoj a výhled	Politické řešení
	Neudržitelné trendy, zranitelná místa a související rizika		
Ceny rezidenčních nemovitostí	Ceny rezidenčních nemovitostí v posledním desetiletí soustavně rostou, a to především kvůli nedostatečné nabídce. Růst nominálních cen rezidenčních nemovitostí dosáhl od roku 2010 120 % a výrazným způsobem přesáhl růst disponibilního příjmu. Nedostatečně rozvinutý trh s nájemním bydlením neposkytuje k nákupu rezidenčních nemovitostí dostatečnou alternativu. Po vypuknutí pandemie se meziroční růst cen rezidenčních nemovitostí zrychlil na 19,7 % v roce 2021 a 16,9 % v roce 2022 v důsledku uvolněného měnového a makroobezřetnostního nastavení a podpůrných vládních opatření, ale také vlivem zvýšení nákladů na výstavbu. K uvedenému vývoji mohly přispět i změny v rozvržení práce, které mají vliv na náklady na nabídku bydlení. Před očekávaným nárůstem úrokových sazeb v roce 2022 dosáhl růst hypotečních úvěrů a cen bydlení vrcholu v první polovině roku 2022. Celkově se ceny rezidenčních nemovitostí jeví jako nadhodnocené přibližně o 30 % (k 3. čtvrtletí 2022). S rostoucími úrokovými sazbami se	V důsledku výrazného zpřísnění měnové politiky a vysoké inflace, která vyvíjí tlak na reálný disponibilní důchod, se ceny rezidenčních nemovitostí ve čtvrtém čtvrtletí roku 2022 snížily o 2,2 %. V roce 2023 se očekává další pokles, neboť inflace zůstane vysoká a bude doprovázena přísnou měnovou politikou. V dlouhodobějším horizontu je však podstatná korekce cen rezidenčních nemovitostí vzhledem k přetrvávajícím omezením nabídky nepravděpodobná. Potenciální oživení poptávky po bydlení by mohlo vést k dalšímu růstu cen, pokud by opět překročilo poměrně nepružnou nabídku.	V reakci na vysoký růst cen začala Česká národní banka zpřísňovat měnovou politiku a v období od června 2021 do června 2022 zvýšila základní úrokovou sazbu z 0,25 % na 7 %. Navzdory pokračujícím inflačním tlakům se však měnová politika od té doby nezměnila. Po uvolnění v souvislosti s pandemií byla v dubnu 2022 zpřísněna makroobezřetnostní opatření (především limity založené na poměru k příjmu a k hodnotě zastavené nemovitosti). Opatření přijatá centrální bankou měla patrně významný dopad na poptávku po úvěrech na bydlení, jelikož objem nových hypotečních úvěrů se v roce 2022 snížil o 60 %. Nadále je však nezbytné situaci sledovat. Aby česká vláda řešila omezení týkající se nabídky, pracuje na iniciativách k odstranění administrativních překážek nového bydlení tím, že se snaží zjednodušit stavební právní předpisy (stavební zákon) a urychlit povolovací proces. Zavádí se podpora v oblasti cenově dostupného bydlení pro zranitelné skupiny. Bude třeba vyvinout další úsilí, aby administrativní změny vedly v nadcházejících letech k žádoucímu výsledku ohledně nové nabídky bydlení. Kromě toho by zdanění nemovitostí (v současné době velmi nízké) mohlo být vyváženo tak, aby lépe sloužilo jako nástroj k omezení tlaku na poptávku.
Konkurenceschopnost	V důsledku procesu konvergence a napjaté situace na trhu práce rostly jednotkové náklady práce v posledním desetiletí rychleji než průměr EU (o 13,6 %). Navzdory tomu podíl na světovém vývozu v letech 2013–2020 vzrostl. Inflační tlaky v posledních dvou letech zesílily v důsledku růstu cen energií a jejich vedlejších účinků na jiné složky, ale také v důsledku uvolněné měnové a fiskální politiky. Inflační tlak se plně nepromítl do růstu jednotkových nákladů práce, ale pokud by inflace přetrvávala, mohl by vést ke ztrátě cenové konkurenceschopnosti.	Jelikož ceny energií klesají, má míra HISC zpomalit z 15,1 % v roce 2022 na 11,3 % v roce 2023 a na 3,4 % v roce 2024. V souvislosti s oživením hospodářského růstu a produktivity má být růst jednotkových nákladů práce v roce 2023 ve výši 7,4 % a v roce 2024 se má snížit na 4,4 %. Obchodní bilance by se měla v období 2023–2024 dostat opět do kladných čísel. Dalším zmírňujícím faktorem je, že stavová pozice Česka vůči zahraničí nepředstavuje významné riziko, neboť i přes zápornou čistou investiční pozici vůči zahraničí je čistá pozice bez nástrojů, které nepodléhají riziku selhání, ke konci roku 2022 kladná ve výši 28,3 % HDP.	S cílem omezit růst spotřebitelských cen zvýšila Česká národní banka v období od června 2021 do června 2022 základní úrokovou sazbu z 0,25 % na 7 %, avšak poté zůstala na stejné úrovni. V zájmu ukotvení inflačních očekávání přijala vláda opatření s cílem zastropovat ceny energií, a zabránit tak dalšímu přelévání do jádrové inflace. Aby bylo zajištěno trvalé omezování inflace, musí nastavení měnové a fiskální politiky zůstat adekvátně přísné. Zároveň jsou zapotřebí strukturální opatření k zajištění růstu produktivity a zachování konkurenceschopnosti. Ta mohou zahrnovat snížení administrativní zátěže podniků, a zejména začínajících podniků, snížení nákladů na řešení platební neschopnosti, podporu účasti na trhu práce určitých kategorií pracovníků, kde je účast nízká, usnadnění migrace nebo posílení prohlubování dovedností a rekvalifikace obyvatelstva, zejména v oblasti zelených a digitálních dovedností.

Zdroj: Evropská komise